

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г.С. СКОВОРОДИ

Український мовно-літературний факультет імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка
Кафедра світової літератури
Кафедра теорії і практики англійської мови

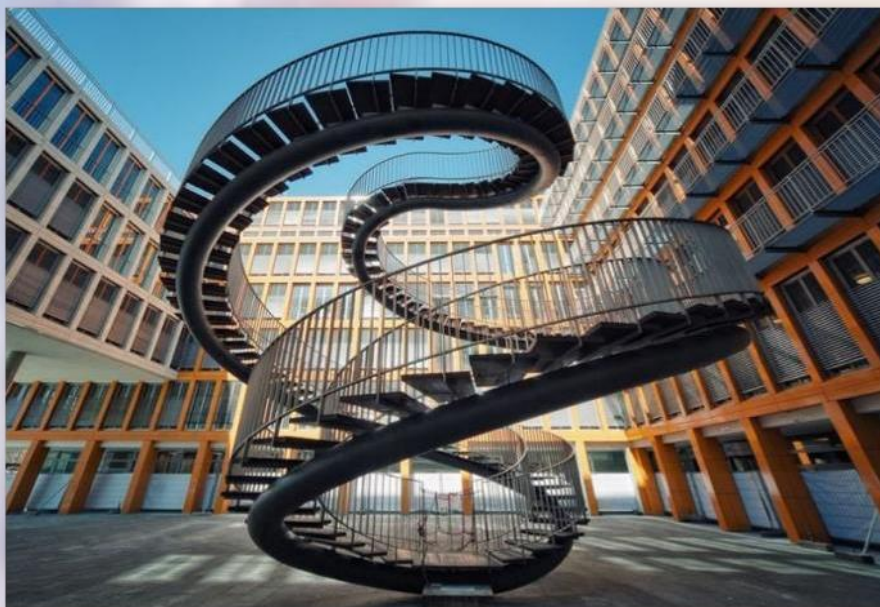
«ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ В МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ – ІНДИВІД І СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ»

**Лінгвістика. Літературознавство. Методика викладання мови і
літератури. Міждисциплінарні дослідження
(психологія, соціологія, історія, політологія, філософія)**

ТЕЗИ

Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю

(9 квітня 2020 року)

Харків – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

Український мовно-літературний факультет імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка
Кафедра світової літератури
Кафедра теорії і практики англійської мови

**«ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ В МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ –
ІНДИВІД І СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ»**

**Лінгвістика. Літературознавство. Методика викладання мови і літератури.
Міждисциплінарні дослідження
(психологія, соціологія, історія, політологія, філософія)**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю

(9 квітня 2020 року)

Харків – 2020

УДК 80:17.022.1

ББК 80

Ц 65

Організатори конференції – кафедра світової літератури, кафедра теорії і практики англійської мови ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Голова оргкомітету конференції –

Ю.Д. Бойчук – проректор з наукової роботи, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України

Науковий керівник конференц-проекту –

С.К. Криворучко – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри світової літератури, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка

Члени оргкомітету:

Л.В. Гармаш – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри світової літератури;

К.Ю. Голобородько – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка;

І.І. Дорожко – доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри психології;

С.Т. Золотухіна – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи;

І.І. Костікова – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики англійської мови;

А.Г. Козлова – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри світової літератури;

М.М. Журенко – кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри світової літератури;

І.В. Разуменко – кандидат філологічних наук, професор кафедри світової літератури

Секретарі: О.О. Атанова, Л.О. Корнієнко, Т.М. Тихоненко, В.К. Четверик

«Ціннісні орієнтири в мистецькому просторі – індивід і соціальний контекст»: Програма і тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю (9 квітня 2020 року). Харків. ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 106 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Протокол № 2 від 11.03.2020)

Тези доповідей конференції, основними темами якої є обговорення системи художніх інтересів письменників / носіїв мови, які впливають на інтелектуальні, моральні, емоційні пласти ідей, конфліктів, героїв / мовленнєвих актів та формують **ціннісні орієнтири** авторів, напрямів, спільноти. На засадах психологічної та аналітичної інтерпретації автори звертають увагу на внутрішні конфлікти героїв у обставинах, що формують варіативність психодрами. Це дозволяє встановити процеси засвоєння / заперечення норм культури, соціальних цінностей персонажів, що висвітлюють вплив спільноти на психіку індивіда, його рефлексію і дозволяють вибрати типи дій суб'єкта / об'єкта у мові, літературі, кіно, мистецтві, психології, соціології, педагогіці, методиці.

Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти та вчителів загальноосвітніх шкіл.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ЗМІСТ

Alsultan Marharyta INTERCULTURAL COMPETENCE IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING.....	9
Al-Sulaimaan Misbah M.D., Lubna M. Khoshaba A BIRD'S EYE VIEW OF THE NOTION OF TRANSLATION.....	10
Анісімова Н.П. ХУДОЖНІ МОДЕЛІ ЕКЗИСТЕНЦІАЛУ СВОБОДИ В МЕТАФІЗИЧНІЙ ЛІРИЦІ ТАРАСА ФЕДЮКА.....	11
Атаманчук В.П. ДРАМАТИЧНИЙ КОНФЛІКТ ЯК ПОКАЗНИК МОДЕЛЮВАННЯ ФІКЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ПЕРСОНАЖА У ТРАГЕДІЇ І. ДНІПРОВСЬКОГО «ЯБЛУНЕВИЙ ПОЛОН».....	12
Бакумкина М.А. ЛИРИЧЕСКИЕ СТИХИИ В РАССКАЗАХ И.С. МАСЛОВА	13
Bozhko Y.O. SUBSTANTIVIZATION OF ADJECTIVES AS THE LANGUAGE PHENOMENON	14
Бокшань Г.І. ДИНАМІКА ЦІННОСТЕЙ «КОХАННЯ» І «СВОБОДА» В РОМАНІ ОКСАНИ ЛУЦИШИНОЇ «ЛЮБОВНЕ ЖИТТЯ»	15
Borysenko M.V. THE PROBLEM OF LOOKISM IN MODERN ANGLO-CANADIAN SHORT STORY (BASED ON A. MUNRO'S AND M. ATWOOD'S SHORT STORIES)	16
Вакуленко К.Р. ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ НАУКОВОЇ ШКОЛИ ОЛЕКСИ МИЩАНИЧА	17
Ведернікова Т.В. ХУДОЖНЄ ВТІЛЕННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЗИЦІЙ У РОМАНІ О. УАЙЛЬДА «ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ».....	18
Внукова К.В. ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ, ЭКФРАСТИЧЕСКИЕ ОПИСАНИЯ В РОМАНЕ ДИНЫ РУБИНОЙ «БЕЛАЯ ГОЛУБКА КОРДОВЫ».....	19
Голобородько Ю.К. ОСОБЛИВОСТІ РЕЦЕПЦІЇ ТВОРЧОСТІ АРКАДІЯ АВЕРЧЕНКА ПЕРІОДУ ЙОГО ЕМІГРАЦІЇ ДО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ У ЧЕСЬКИХ СЛОВНИКОВИХ ВИДАННЯХ.....	20
Голобородько Я.Ю. ТАБУЛАТУРА «ГОЛОСІВ» СВІТЛАНИ АЛЕКСІЄВИЧ.....	21
Голубишко И.Ю. ЛИЧНОСТЬ В УСЛОВИЯХ «ЧУЖОГО ПРОСТРАНСТВА»	23
Голубнича Л.О. МОВА: ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ	24

Honcharova O.A. DESTRUCTION OF VICTORIAN STEREOTYPES AND MORALITY IN MODERNIST TEXTS	25
Гулевич Е.В. ЦЕННОСТЬ ЖИЗНИ В КОНТЕКСТЕ ФАТАЛЬНОСТИ СУЩЕСТВОВАНИЯ ЧЕЛОВЕКА (НА МАТЕРИАЛЕ РАССКАЗОВ А. БИРСА).....	26
Гулич Е.А. ВЗГЛЯДЫ А.Л. ВОЛЫНСКОГО В ЛИТЕРАТУРНОМ КОНТЕКСТЕ ЭПОХИ ...	27
Гусев В.А. АВТОР І ЧИТАЧ: ПОШУКИ НОВИХ ФОРМ ДІАЛОГУ	28
Devdiuk I.V. ANTI-URBAN TENDENCIES IN THE NOVEL «LADY CHATTERLEY'S LOVER» BY D. LAWRENCE	29
Дорожко А.О. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ЯКІСНОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО ПРОЦЕСУ	30
Dudoladova A.V. MOTIVATING STUDENTS TO USE DIGITAL RESOURCES IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING	31
Dudoladova O.V. A GLIMPSE OF STUDENT AUTONOMY IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION.....	32
Журенко М.М. ТЕМА ЖІНКИ В ПОЕМІ Ш. РУСТАВЕЛІ «ВИТЯЗЬ В БАРСОВІЙ ШКУРІ»	33
Ильиницкая О.П. ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧЕСКИЕ НОВАЦИИ В РАССКАЗЕ А. МОРАВИА «СКУПОЙ»	34
Кайдаш К.В. ЖАНРОВОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С.А. АЛЕКСИЕВИЧ.....	35
Казачінер О.С. USING FAIRY TALE THERAPY IN TEACHING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS.....	36
Качак Т.Б. СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА КАЗКА: ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ.....	37
Кеба О.В. ЛЮДИНА І МІФ У РОМАНІ ГРЕМА СВІФТА «ЗЕМНОВОДНИЙ КРАЙ».....	38
Коврига Ю.В. ПРОБЛЕМА ЛИЧНОЙ СВОБОДЫ В РОМАНАХ Л. УЛИЦКОЙ «КАЗУС КУКОЦКОГО» И «ДАНИЭЛЬ ШТАЙН, ПЕРЕВОДЧИК»	39
Kozii Olha MAIN CHARACTER'S INNER WORLD VIA THE ARTISTIC DETAIL IN DONNA TARTT'S NOVEL «THE GOLDFINCH»	40

Козлик І.В. ВИКЛАДАННЯ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЦІННІСТЬ: БАЗОВІ ОРІЄНТИРИ ТА ВЕКТОРИ РОЗГЛЯДУ	41
Козлова А.Г. ЧЕЛОВЕК И МИР В РОМАНЕ МАЙИ ЛУНДЕ «ИСТОРИЯ ПЧЁЛ»	42
Козорог О.В. МИР ДЕТСКОЙ КНИГИ В РАННЕМ ТВОРЧЕСТВЕ МАРИНЫ ЦВЕТАЕВОЙ	43
Комар О.С. IMPLEMENTATION OF THE “SOCIAL INEQUALITY” CONCEPT IN THE CONTENT OF FUTURE TEACHERS’ OF ENGLISH INITIAL EDUCATION	44
Комаров С.А. ІНТРОСПЕКЦІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ ЯК ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ СВІДОМОСТІ МИТЦЯ У НОВЕЛІ Г. ДЖЕЙМСА «THE MIDDLE YEARS»	45
Косович О.В. МОВА І ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	46
Kostikova Pona WHAT IS THE VALUE OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES?	47
Кохан Р.А. МОДЕЛЮВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ ЛІТЕРАТУРИ ПРО ДІТЕЙ: АНАЛІТИЧНА МАТРИЦЯ СМИСЛОТВОРЕННЯ	48
Кравченко О.О. ДОСТУПНІСТЬ ЯК ОДНА З УМОВ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	49
Криворучко С. К., Разуменко І. В. ЦІННІСТЬ ФЕНОМЕНУ «КНИГИ» (РОМАН РОБЕРТА М. ЗОННТА҃А «СКАНЕРИ»)	50
Кузнецова О.С. ВІДОБРАЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ ПЕРСОНАЖІВ У ПОВІСТІ А.Н. РИБАКОВА «ПОСТРІЛ»	51
Куницька І.В. ПОЕТИКА ПЕРЕМІЩЕНЬ У СЮРРЕАЛІСТИЧНОМУ РОМАНІ А. ПЛАТОНОВА «ЧЕВЕНГУР»	52
Кушнір І.Б. ТРАНСФОРМАЦІЯ АРХЕТИПНОГО ОБРАЗУ ПОПЕЛЮШКИ У САТИРИЧНІЙ КАЗЦІ С. БЕННІ «ПОПЕЛЮШОК»	54
Лісевич В.В. ПИСЬМЕННИЦТВО ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ЖИТТЄВОЇ КРИЗИ (ЗА РОМАНОМ ФІЛІПА РОТА «ПРОФЕСОР БАЖАННЯ»)	55
Літвін С.М. ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ У ТВОРЧОСТІ ІРВІНА ВЕЛША	56

Маєвська Й. НОМО LOCALIS – ВЗАЄМОВІДНОШЕННЯ ГЕРОЇВ РОМАНІВ СЕРГІЯ ЖАДАНА ІЗ «МІСЦЕМ» В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЕТИКИ	57
Мартыненко Б.В., Стрелец К.В. МЕТАФОРИЧЕСКИЙ СТРОЙ «СЛОВА О ПОЛКУ ИГОРЕВЕ»	58
Марченко Т.М. ДИНАМИКА ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТИРОВ В АНГЛИЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ XIX ВЕКА	59
Мацевко-Бекерська Л.В. КОНЦЕПТ ПАМ'ЯТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ ЮСТЕЙНА ГОРДЕРА	59
Моклиця М.В. ПСИХОАНАЛІЗ ЯК МЕТОД ДЕКОНСТРУКЦІЇ	61
Молоченко І.А. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗАСОБАМИ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ	62
Москвич Ю.В. ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОГО СВІТОСПРИЙНЯТТЯ У СТУДЕНТІВ	63
Ольховська А.С. ОСОБЛИВОСТІ УПРОВАДЖЕННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ДО ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ	64
Павленко Ю.Ю. ВНУТРІШНІЙ КОНФЛІКТ ГЕРОЇВ ДЖ. ГРИНА: СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ (НА МАТЕРІАЛІ «У ПОШУКАХ АЛЯСКИ», «ЧЕРЕПАХИ АЖ ДОНИЗУ»)	65
Павлюк Х.Б. «ФІЛОЛОГІЧНА» ПОЕЗІЯ ФРІДЕРІКЕ МАЙРЕКЕР: У ПОШУКАХ ОСОБИСТОГО ПРОСТОРУ ЛІРИЧНОГО «Я»	66
Паульс В.О. ПОЄДНАННЯ МЕЛОДІЇ ТА СИМВОЛУ У ВІРШІ «ЗАБУТТЯ» СТЮАРТА МЕРРІЛІ	67
Погорелова Н.И. КОНЦЕПТЫ СВОБОДЫ/НЕСВОБОДЫ КАК ОСНОВНЫЕ ЦЕННОСТНЫЕ ОРИЕНТИРЫ В «КОЛЫМСКИХ РАССКАЗАХ» В.Т. ШАЛАМОВА	68
Поддубная Ю.А. ПРОБЛЕМА КОНФОРМИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ АЛЬБЕРТО МОРАВИА	69
Поденко О.Ю. ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА У САТИРИЧНІЙ КАЗЦІ ЛЕОНІДА ФІЛАТОВА «ЗОЛУШКА ДО И ПОСЛЕ»	70
Приходько В.С., Линченко Н.Ю. Б.Л. ПАСТЕРНАК – ПЕРЕВОДЧИК ПОЭЗИИ ДЖ. КИТСА	71
Прушковська І.В. СОЦІАЛЬНІ КОНТЕКСТИ В ТУРЕЦЬКІЙ ДРАМАТУРГІЇ	72

Румянцева-Лахтіна О.О. РОМАН ПОКОЛІНЬ ЯК РІЗНОВИД СІМЕЙНОГО РОМАНУ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ЖАНРОУТВОРЕННЯ.....	73
Саппа Н.Н. ТРАГЕДИЯ А.С. ПУШКИНА «МОЦАРТ И САЛЬЕРИ» КАК ИСТОРИЯ О ДЕВИАНТНОМ ПОВЕДЕНИИ: ВЗГЛЯД СОЦИОЛОГА	75
Семенова Л.В. ТИПОЛОГИЯ ЖЕНСКИХ ОБРАЗОВ В ЛИРИКЕ Е. ЕВТУШЕНКО	76
Сергеева І.С. СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА ЯК ДОПОМІЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ПСИХОТРАВМУЮЧОГО ДОСВІДУ	77
Силаев А.С. ЖАНР РОМАНА В ТВОРЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ И.А. БУНИНА	78
Sytnykova Y.V. VALUE ORIENTATION ROLE IN THE LIGHT OF THE MODERN SOCIETY GENDER-LOYAL PARADIGM.....	79
Сідак Л.М. ПРО ДИНАМІКУ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ В КОНТЕКСТІ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	80
Сікора В.В. ІНТЕРАКТИВНА РОЛЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	81
Скляр І.О. «ІНТЕРНАТ» СЕРГІЯ ЖАДАНА В ПСИХОПОЕТИКАЛЬНІЙ ПЛОЩИНІ.....	82
Скоробогатова Е.А., Панарина И.М. ЛИРИКА БОРИСА ХЕРСОНСКОГО ПО-УКРАИНСКИ: ПЕРЕВОД АВТОРА...	83
Скритицкая В.С. ОБРАЗОВАНИЕ КАК ОБРЕТЕНИЕ СВОБОДЫ ДЛЯ НОСИТЕЛЬНИЦ МУСУЛЬМАНСКОЙ КУЛЬТУРЫ	84
Soloshenko-Zadniprovska N.K. VALUE ORIENTATIONS OF ART THROUGH THE LENS OF SOCIAL, POLITICAL, HISTORICAL ASPECTS IN THE PROCESS OF EDUCATION	85
Стаканкова Т.П. ИМЕНИТЕЛЬНЫЙ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ В РУССКИХ ПОВЕСТЯХ Т.Г. ШЕВЧЕНКО.....	86
Степанченко И.И. ПАРАДИГМАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РАССКАЗА Л. ПЕТРУШЕВСКОЙ «ДАМА С СОБАКАМИ».....	87
Styrnik N.S. THE INTERNAL CONFLICT OF PERSONALITY DURING THE GREAT WAR (ON THE MATERIAL OF LAWRENCE'S SHORT STORIES).....	89
Стулов Ю.В. СИНГАПУРСКО-АМЕРИКАНСКИЙ БЕСТСЕЛЛЕР: ЧТО ДАЛЬШЕ?.....	90

Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. ВІДОБРАЖЕННЯ РОЗЛУКИ З УКРАЇНОЮ У ПІСЕННІЙ ТВОРЧОСТІ.....	91
Трегубова І.М., Трегубов Д.Г. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	92
Фенюк Л.Б. ІДЕНТИЧНІСТЬ СУЧАСНОГО ОДІССЕЯ ЗА РОМАНОМ Е.-Е. ШМІТТА «УЛІСС ІЗ БАГДАДА».....	93
Черненко А.В. ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ	94
Шаповал О.Г. ПРОБЛЕМА ВПЛИВУ КЛАСОВОГО СУСПІЛЬСТВА В РОМАНІ В. ГОЛДІНГА «ПІРАМІДА»	95
Швець А.І. АКСІОЛОГІЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЖІНКИ В ХУДОЖНІЙ ТРИЛОГІЇ Н. КОБРИНСЬКОЇ («ДУХ ЧАСУ», «ЗАДЛЯ КУСНИКА ХЛІБА», «ЯДЗЯ І КАТРУСЯ»).....	96
Штейнбук Ф.М. «БОГЕМНА РАПСОДІЯ» НА ЧЕСТЬ СВОБОДИ В ОДНОЙМЕННОМУ РОМАНІ ОЛЕСЯ УЛЬЯНЕНКА	97
Шулик П.Л. ОБРАЗ ЄРУСАЛИМУ В ЧАСОВО-ПРОСТОРОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ РОМАНУ АМОСА ОЗА «ДО САМОЇ СМЕРТІ».....	98
Ямінська Г.І. ПСИХОДРАМА ІНДИВІДА З ПЕРСПЕКТИВИ ЗОБРАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КАРТИНИ СВІТУ В МАКЕДОНСЬКОМУ РОМАНІ ІГОРЯ СТАНОЙОСКОГО «ПЕРШИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ ДЕНЬ МОЄЇ ДОНЬКИ»	99
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	100

INTERCULTURAL COMPETENCE IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Alsultan Marharyta (Iraq, Erbil, Lebanese-French University)

The research aims at analyzing importance and components of intercultural competence in foreign language teaching due to the fact that the interest in intercultural communication and, consequently, in the study of foreign languages has increased significantly. Changes in the socio-political and economic life, the expansion and qualitative change in the nature of international relations, the intensification of international means of communication, on the one hand, and the emergence of ethnic conflicts, the aggravation of racial intolerance, on the other hand, necessitate new approaches in teaching a foreign language. Intercultural competence contributes to mutual understanding in the process of intercultural communication.

Intercultural competence refers to the ability to communicate in a foreign language, taking into account cultural differences and mental stereotypes. This competence implies the achievement of such a level of language proficiency, which will allow to respond to all kinds of unforeseen situations during the conversation; to determine the appropriate line of verbal behavior; to choose the right means of communication and, finally, to use these means in accordance with the proposed situation.

The formation of intercultural competence involves the interaction of two cultures in several directions: acquaintance with the culture of the country of the language being studied through the foreign language itself and assimilation of the behavioral model of the speakers of a foreign language culture; the influence of a foreign language and foreign culture on the development of the native language and behavior pattern within the framework of the native culture; development of a person under the influence of two cultures.

Thus, one of the conditions for the formation of intercultural competence is the readiness of the university teacher to form the students' intercultural competence. The next condition is the use of authentic materials in the classroom containing the socio-cultural and cultural aspects of the language being studied. Another condition for the formation of intercultural competence is the intensification of independent work with cultural material (authentic texts) in terms of classroom and extracurricular activities. It is known that independent work contributes to the effective mastery of the language, stimulates cognitive and professional interests, develops initiative and promotes the growth of learning motivation. Applying interactive methods of teaching is the next prerequisite for the formation of intercultural competence.

Taking into consideration the findings of a given research, the following conclusion can be made: in order to internalize and successfully apply English as a foreign language in

spoken and written code, students should be aware of the specific cultural background, which speakers of the English language have. Culture should be entirely included into language learning as a crucial element. Moreover, teachers who are teaching English as a second language must point out indispensable cultural components in every single aspect of the language which is being taught. Consequently, students can be successful in acquiring the second language only if cultural issues are an inherent part of the curriculum.

Literature

1. Benson, P. & Voller, P. *Autonomy and Independence in Language Learning*. London: Longman, 1997.
2. Fotitch, T. *Teaching Foreign Languages in the Modern World*. Washington: The Catholic University of America Press, 1961.
3. Omaggio, A. *Teaching language in context: Proficiency- oriented instruction*. Boston: Heinle & Heinle, 1986.
4. Preston, D. *Sociolinguistics and Second Language Acquisition*. Oxford: Blackwell, 1989.

A BIRD'S EYE VIEW OF THE NOTION OF TRANSLATION

Al-Sulaimaan Misbah M.D., Lubna M. Khoshaba
(Iraq)

Translation is a very comprehensive area. It has been viewed differently by theorists of translation. The main reason behind that is that there are many factors that affect its notion. Among these factors are: (1) to whom we translate, (2) from whom we translate, (3) what is the intention of the speaker or the writer or the addressor? (4) what are the needs of the receivers, or the addressees, or the readers? (5) are we after didactic purposes for knowing the similarities and differences between languages in question or are we after communicating other communities or nations? (6) are we after transferring the meaning conveyed by the speaker or writer or sender? (7) or are we after the force of the text (pragmatically speaking)?, among so many questions that can be raised about this comprehensive living notion. As is well-known, translation has been defined in terms of finding equivalence, and in terms of transference of meaning. It has also given so many notions

such as process, product, horizontal, vertical, linear, lineal, semantic, communication,

interlingual, intra-lingual, inter-semiotic, literary, non-literary. This paper will give an explanation to the notion of translation and answer the questions that have been raised so as to arrive at removing the ambiguities of such comprehensive notion of translation. Then, in the light of the findings and conclusions, the paper will give some recommendations for the translators and interpreters.

ХУДОЖНІ МОДЕЛІ ЕКЗИСТЕНЦІАЛУ СВОБОДИ В МЕТАФІЗИЧНІЙ ЛІРИЦІ ТАРАСА ФЕДЮКА

Анісімова Н.П. (Бердянськ)

До проблемного кола герменевтичних підходів варто віднести тісний зв'язок історичних мотивів із екзистенціальною парадигмою, висвітлення якого слугує цілісному і концептуальному сприйняттю естетичної концепції лірики Т. Федюка як одного із чільних представників генерації 1980-х років. У поетичних збірках початку ХХІ ст. («Золото інків», «Таємна ложа», «Обличчя пустелі», «Горище», «Трансністрія», «Хуга») простежується осмислення травматичної історії нації, яка через об'єктивні причини впродовж тривалого періоду перебувала у стані колоніального суб'єкта. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять філософські концепції: 1) М. Гайдеггера про специфіку художнього відображення історії та роль людини у ній; 2) О. Шпенглера про метафізичне наповнення історичного поступу; 3) Ж.-П. Сартра про «приреченість до свободи»; 4) А. Камю про необхідність бунту й образ героя-бунтаря.

Мета студії – визначити художні моделі екзистенціалу свободи у ліриці Т. Федюка, проаналізувати його естетичне вираження (в образах Трансністрії, дикого степу, давнього Риму, Дніпра, «золота інків» тощо); з'ясувати метафізичний зміст поезії з історичними мотивами.

Свобода є екзистенційним концептом, навколо якого обертаються всі інші філософські мотиви метафізичної лірики Т. Федюка («З греків у варяги», «Пірей – Стамбул», «Коли-небудь вночі барабани розбудять мене...»). Порушуючи традиційні для української філософської лірики історіософські проблеми (відсутність волі, роль свободи в людській екзистенції, рух України до західної моделі культури), поет поєднує їх із існуванням конкретної людини. У вираженні екзистенціалу свободи простежуються характерні для метафізичної лірики риси експресіоністської поезики: градація почуттів ліричного суб'єкта; показ деформації національного світу, панування дисгармонії у ньому, зіткнення контрастів; особистість постає у момент найвищого екстатичного напруження духовних сил; використання стилістичного прийому – почасти тонкої, а почасти й ущипливої іронії.

Історичний дискурс поезії Т. Федюка засвідчує послідовне втілення екзистенціальної парадигми. Т. Федюк створив власний географічно-територіальний міф України, пов'язаний із її серединним становищем у Європі, який можна трактувати як вияв естетичного спротиву соціалістичним канонам. Символом вічного народного духу виступає історичний дискурс Трансністрії – неосвоєного простору між Україною та Молдовою. Суголосно зі світоглядними засадами генерації 80-х, поет моделює міф південного Причорномор'я, степові ландшафти якого виступають Центром Європи.

ДРАМАТИЧНИЙ КОНФЛІКТ ЯК ПОКАЗНИК МОДЕЛЮВАННЯ ФІКЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ПЕРСОНАЖА У ТРАГЕДІЇ І. ДНІПРОВСЬКОГО «ЯБЛУНЕВИЙ ПОЛОН»

Атаманчук В.П. (Київ)

У трагедії І. Дніпровського «Яблуневий полон» автор конструє фрагментацію свідомості головного героя Зіновія, обумовлену відображенням різнонаправлених внутрішніх імпульсів. Драматург досліджує діалектику процесу формування масової ідеології, яка закріплює і легітимізує будь-які моральні викривлення заради штучних ідеалів. Організація драматичної дії у творі регламентується відображенням складного зв'язку і кореляцій між ідеями й свідомістю дійових осіб, оскільки ідеї у трагедії набувають значення і матеріальних форм через сприйняття та дії героїв; надалі ідеї визначають умовні контури свідомості дійових осіб, що виконують роль факторів обмеження і контролю.

Письменник концентрує увагу на формуванні точок перетину між суспільними та особистісними ідеологічними установками, відтворюючи поверхові, співвідносні із зовнішніми стереотипами, та глибинні, які виражають іманентні властивості й прагнення, плани сприйняття й усвідомлення реальності дійовими особами.

Драматург утворює внутрішній конфлікт, віддзеркалюючи ідеї та прояви істинної сутності через їхнє взаємне заперечення, що зводиться до зіставлення ілюзій та об'єктивної дійсності. Парадоксальність зображення визначається формами співвідношень між ілюзорним та реальним. З розвитком дії через образ брата Зіновія розкривається деструктивність ідейних конструкцій, що стають причинами масових нищень у фізичних виявах. Ілюзорні прояви умовно домінують над проявами реального, спотворюючи і знищуючи його. Водночас

саме такі деформації стають свідченням ідеологічних оман, які дійові особи не хочуть усвідомлювати.

Література

1. Дніпровський І. Яблуневий полон: Вибрані твори. К.: Дніпро, 1985. 359 с.

ЛИРИЧЕСКИЕ СТИХИИ В РАССКАЗАХ И.С. МАСЛОВА

Бакумкина М.А. (Харьков)

Одним из несомненных достоинств малой прозы русскоязычного украинского писателя И.С. Маслова является наличие в ней лирической стихии, которая буквально пронизывает повествовательную структуру практически всех его произведений. Особенно актуально это для его т.н. «сельских» рассказов, где герой, сельский житель, в отличие от городского, находится в органическом единстве со своей природной первоосновой. Герои таких рассказов И.С. Маслова, как «Летнее дыхание» (Иван, Марковна), «...Что меня держит на белом свете?..» (Махонин, Мария), «Весна своё возмёт» (Иван, Дарья), «Память не знает остуды» (Иван, Екатерина), «Афганец» (Егор, Наталья), в трудные минуты жизни, ощущая себя одинокими, всегда находят эмоционально-психологическую поддержку у окружающей их природы. При этом писатель избегает пространных характеристик внутреннего состояния героев, и может создаться впечатление, будто единственная цель автора – зафиксировать лишь внешние проявления их жизни. На самом деле И.С. Маслов – тончайший психолог и вместе с тем лирик из лириков. Лиризм в его произведениях продуцируется посредством особых лирических отступлений – больших и малых. Каждый образ, являясь реалией природы, вместе с тем включает в себе нечто загадочное и символическое. Многократные отсылки к одному и тому же образу, например, образу реки, позволяют писателю как художнику вызывать у читателя устойчивые и многозначные ассоциации: река в рассказах И.С. Маслова – олицетворение и мира, и человеческой души. Времена года в соответствии с фольклорной традицией передают настроение героев и состояние их души.

Таким образом, прозаическое творчество И.С. Маслова синтезирует лиро-эпические жанровые признаки. В силу сказанного исследования в этом направлении представляются нам перспективными.

SUBSTANTIVIZATION OF ADJECTIVES AS THE LANGUAGE PHENOMENON

Bozhko Y.O. (Kharkiv)

There exists a phenomenon of adjective substantivization in the English language. Substantivization may be complete or incomplete. And adjectives can be either wholly or only partly substantivized.

Wholly substantivized adjectives are adjectives completely converted into nouns. They acquire all the characteristics of countable nouns, namely. They may be used with the article, may take the plural form suffix-s and may be used in the possessive case. E.g.: *native* (adj.) – *a native* (noun); *savage* (adj.) – *a savage* (noun); *relative* (adj.) – *a relative* (noun); *white* (adj.) – *a white*, *cooperative* (adj.) – *a cooperative* (noun).

Partly substantivized adjectives may take some of nounal grammatical characteristics. For instance, some of substantivized adjectives have only the plural form: E.g.: *valuables*, *eatables*, *ancients*, *sweets*. Most of substantivized adjectives of this kind are similar to collective nouns since they denote a whole class. They are used with the definite article: E.g.: *the rich*, *the poor*, *the unemployed*, *the disabled*, *the black*, *the white*, *the deaf and dumb*, *the English*, *the French*, *the Chinese*. In a sentence they are usually associated with a plural verb: E.g.: *The rich get richer and the poor get poorer* [1].

The substantivized adjectives which denote abstract notions are used with the definite article but are associated with the singular verb: E.g.: *the good*, *the bad*, *the evil*, *the beautiful*, *the future*, *the present*, *the past*. E.g.: *Parents must teach their children the difference between the good and the bad. It's impossible to predict the future.*

Thus, substantivized adjectives have been converted into nouns and therefore have acquired the ability to name substances or objects. They are widely used in Modern English.

References

1. Долгина Е.А. Краткая грамматика английского языка. Москва, 2000. 51 с.

ДИНАМІКА ЦІННОСТЕЙ «КОХАННЯ» І «СВОБОДА» В РОМАНІ ОКСАНИ ЛУЦИШИНОЇ «ЛЮБОВНЕ ЖИТТЯ»

Бокшань Г.І. (Херсон)

Образ головної героїні роману О. Луцишиної «Любовне життя» Йори можна вважати проєкцією архетипу жертви: письменниця чимало уваги приділяє опису її хворобливих станів, больових відчуттів, душевних і тілесних страждань. Ознаки цього архетипу

увиразнюються символікою метелика і полум'я.

Після розриву стосунків із коханим чоловіком Йора поринула у прірву відчаю й депресії. Для Себастьяна любов передбачала збереження особистої свободи, тобто можливість зустрічатися з кількома жінками одночасно. Натомість Йора пов'язує кохання з обмеженням власної свободи волею коханого чоловіка, з бажанням узалежнитися від нього, цілковито підкорятися й розчинятися в ньому. Відтак, зрада Себастьяна стає для неї причиною глибоких душевних розладів, що переходять у тілесну хворобу, а також загострює намір піти з життя.

У романі «Любовне життя» оприявнюється сценарій індивідуації, що відображає динаміку аксіологічних змін, пов'язаних із образом головної героїні. Йора відпустила від себе подругу Інну, що символізує перехід від архетипу дитини до архетипу дорослого як етап індивідуації: вона вже не потребувала залежності від іншого. Усвідомлення нею того, що смерть – не вихід, її відмова від бажання в такий спосіб примусити Себастьяна страждати свідчить про ознаки в образі героїні архетипу мудреця, що є завершальним етапом індивідуації. Йора позбулася залежності і від Себастьяна, обравши свободу як цінність.

Онїричні інтертексти також відображають зміни в образі головної героїні: тривожні, гнітючі сни змінюються світлими візіями, що викликають вдячність. Вони підкреслюють динамічний характер образу Йори, зокрема, мотив польоту увиразнює її духовне зростання і зміцнення, зміщення ціннісних акцентів.

Література

1. Луцишина О. Любовне життя. Львів: Видавництво Старого Лева, 2016. 240 с.

THE PROBLEM OF LOOKISM IN MODERN ANGLO-CANADIAN SHORT STORY (BASED ON A. MUNRO'S AND M. ATWOOD'S SHORT STORIES)

Borysenko M.V. (Dnipro)

Lookism is a term, coined by the Washington Post Magazine in 1978, which stands for the discrimination or devaluing of people, who are considered physically “unattractive”. This issue is claimed by many psychologists to be one of the most significant prejudices in the modern world.

Being a relatively young genre in Canadian literature, the short story dates back to the 1890-s, although the world hadn't been largely exposed to it until the 1920-s, when Canadian writers joined the realm top-ranked authors, praised internationally. In the modern Anglo-Canadian literature this genre occupies one if not the leading place due to such remarkable figures as Alice Munro (the winner of the Nobel Prize in Literature, 2013) and Margaret Atwood (Winner of the Booker Prize, Governor General's Award and many others) and is highly responsive to all the tendencies, presented in the society, including such one as lookism.

The both writers are noticed as always focusing their attention on an individual, her/his identity, strivings and psychological dramas. In accordance with M. Atwood's statement that *Survival and Victimity* (as its constituent) are the main notions for Canadian literature, there is no surprise that the topic of people who suffer because of their appearance, distorted by some congenital defects or diseases in early childhood arises in many works such as «*Lusus Naturae*» by M. Atwood and «*Face*», «*Pride*», «*Corrie*» by A. Munro. All of the short stories are deeply dramatic and represent how even the minor difference transforms into an alienating feature. Deep psychological traumas that pursue the characters from their early days force them to attract in their lives people that intend to make use of the heroes («*Corrie*»), push back those who really love («*Face*») or awaken the feeling of compassion rather than love («*Pride*»). The focus of the problem presentation differs for two authors. Whereas M. Atwood creates a Gothic horror story with the tragic ending (disguising the psychological drama under the cover of the typical horror movie settings), A. Munro, with her unique literary play, describes the horrible mental sufferings of the heroes in a way of routine memories about their past for the core dramatic experience stands out and strikes the reader suddenly. All the victims go their own way changing their victim positions (according to M. Atwood's classification) but none feels as an equal member of the society, forever remaining «the other».

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ НАУКОВОЇ ШКОЛИ ОЛЕКСИ МИШАНИЧА

Вакуленко К.Р. (Харків)

Олекса Мишанич (1933–2004) – знакова постать для країни. О. Мишанич розгорнув широку діяльність по фронтальному дослідженню й виданню творів давнього письменства, згуртував навколо Інституту літератури вчених-медієвістів з усієї України, створив українську школу медієвістики, до якої входять: М. Сулима, Г. Павленко, Г. Нога, М. Андрущенко, Є. Пшеничний, М. Корпанюк, В. Шевченко та інші. Ця школа була побудована не лише на наукових засадах, але і на ціннісних орієнтирах О. Мишанича, таких як справедливість, турбота, чесність, довіра, свобода думки тощо. Саме тому у співпраці українських медієвістів О. Мишанич, крім наукових, культивував і моральні принципи. Його учні не раз відзначали його порядність та шанобливе ставлення до оточуючих. Олекса Мишанич, відчувши на собі всі можливі випробування, які випадали на долю мислячого, патріотично налаштованого інтелігента, – і пониження в посаді, і партійні догани, намагався всіляко підтримувати своїх аспірантів, допомогти їм розкрити свій науковий потенціал, повірити в себе. Як зазначає О. Ігнатович, це був могутній вчений зі світовим іменем, своїм життям дав зразок не лише наукового труду, а й уроків людяності. А ось так згадує про нього його докторант, відомий літературознавець, професор Л.В. Ушкалов: «О. Мишанич був просто ідеальним науковим керівником: цілеспрямований, наполегливий, доброзичливий і водночас вимогливий – справжня *gava avis* на тлі нашої “барокової” розхристаності. І навіть, обіймаючи високі адміністративні посади, Мишанич завжди був простий і людяний у спілкуванні. Для нього важили лад і справа, а не просто порожня форма чи поза» [1].

Література

1. Жулинський М., Денисюк І. Верховина. Збірник наукових праць на пошану професора Олекси Мишанича з нагоди його 70-річчя. Дрогобич: Коло, 2003. 177 с.

ХУДОЖНЄ ВТІЛЕННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЗИЦІЙ У РОМАНІ О. УАЙЛЬДА «ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ»

Ведернікова Т.В. (Харків)

В історію світової літератури і театру Оскар Уайльд увійшов як блискучий прозаїк, драматург, поет і есеїст. В англійській літературі кінця ХІХ століття його ім'я насамперед пов'язане з рухом естетизму, концепція якого була певним бунтом проти вікторіанської моралі. Оскар Уайльд став особистістю, яка висловила сам дух епохи *Fin-de-Siècle*, часу перелому усталених переконань і цінностей і набуття нових, що безпосередньо торкнулося різних видів мистецтва.

«Портрет Доріана Грея» (1891) став літературним маніфестом європейського естетизму і шедевром англійської художньої прози. Драматична, парадоксальна, інтригуюча історія Доріана Грея – блискучий приклад того досконалого вживання недосконалих засобів, в якому, згідно Уайльда, і полягає етика мистецтва.

Письменник будує образи, сюжетні епізоди у відповідності зі своїми улюбленими естетичними уявленнями: мистецтво вище за життя, насолода найважливіша, краса головніша за мораль. Однак система образів і розвиток сюжету розкривають хибність цих ідей. Динаміка сюжету долає статику окремих епізодів і по суті спростовує всю програму естетизму і гедонізму, імпонує автору.

О. Уайльд ввів в літературу ХІХ століття новий тип героя: він вже більше не герой-бунтар, що прирікає себе на вічне поневіряння, його основна мета – це пошук гостроти і повноти відчуттів, прагнення випробувати життя в усій його красі та повноті. Вперше з'явився образ Денді, людини, що дотримується витончених манер і стилю. Герой отримав свій початок від ніцшеанської сильної особистості, яка прагне до неприборканої насолоди життям.

Стиль Уайльда характеризується найперше частим використанням слів синонімічного ряду «прекрасний», екзотичністю зображення предметного світу, світу речей, коштовностей, творів мистецтва, квітів і птахів. Деталі відрізняються вишуканістю і манірною витонченістю. Предметний світ стає одним із засобів передачі естетичної оцінки дійсності оповідачем. Епітет «*exquisite*» (вишуканий) зустрічається в романі десятки разів і є одним з найбільш частотних. Наприклад, слово «*beauty*» (краса) і похідне від нього «*beautiful*» (прекрасний) зустрічаються в тексті 98 разів, слова синонімічного ряду «*delightful*», «*marvellous*», «*fascinating*», «*wonderful*», «*charming*», «*subtle*», «*refined*», «*picturesque*» – в цілому 258 разів; в

книзі знаходимо 39 найменувань дорогоцінних каменів, 23 найменування музичних інструментів, включаючи вельми рідкісні. Очевидною є екзотика образотворчих прийомів; саме в цьому проявляється і своєрідність естетизму як літературної течії, і індивідуальність Уайльда як художника слова.

Стиль Уайльда також відзначений дотепними, лаконічно побудованими діалогами, які представляють собою розлогі тиради, і діалогами, близькими до драматичних. Спільною рисою є ретельна вивіреність значень слів, афористичність, метафоричність і парадоксальність. Особливо відзначені парадокси Уайльда, які займають значне місце в романі. Вони важливі для створення основи ідейного змісту твору, для надання йому образності, барвистості і оригінальності.

ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ, ЭКФРАСТИЧЕСКИЕ ОПИСАНИЯ В РОМАНЕ ДИНЫ РУБИНОЙ «БЕЛАЯ ГОЛУБКА КОРДОВЫ»

Внукова К.В. (Харьков)

Дина Ильинична Рубина – одна из ярких представителей современной литературы, автор одного из лучших и самых известных романов «Белая голубка Кордовы». Рассмотрим присутствие интертекстуальных элементов в данном произведении. Понятие интертекстуальности введено французской исследовательницей Юлией Кристевой в 1967 году для определения характеристики текстов, связей между ними, благодаря которым тексты (или их части) могут многими разнообразными способами явно или неявно ссылаться друг на друга. Особую роль в романе играют тексты-цитаты из популярных музыкальных произведений: – *Вот и лето прошло, как писал один хороший поэт...* («Белая голубка Кордовы»).

Живописный экфрасис Рубиной выполняет главную функцию в романе, становится одним из самых важных приемов создания образа художника, характеристика которого определяет отношение автора к персонажу и взаимодействие изобразительного искусства и литературы. Главный герой, Захар Кордовин, – талантливый художник, влюбленный в искусство, и в то же время гений, который наслаждается жизнью, дает лекции по истории живописи, пишет книги. Смысл его жизни заключается в доказательстве философии искусства и достижении своего идеального существования в мире, но, растратив свой талант, он превращается в злодея, авантюриста, фальсификатора, создавая копии картин, выдавая их за оригиналы с целью заработать на этом большие деньги.

Описания всемирно известных полотен Р. Фалька, М. Ларионова, Эль Греко, Рубенса, а также вымышленных картин, созданных Захаром Кордовиным в манере разных художников, его авторских картин широко представлены в романе Д. Рубиной «Белая голубка Кордовы» и являют собой характерную особенность данного художественного произведения, экфрасические элементы которого чаще всего выполняют функцию живописного экфрасиса.

Литература

1. Бочкарева Н.С., Загороднева К.В., Пономаренко Е.О., Рогова А.Г., Табункина И.А., Туляков Д.С. Экфрасические жанры в классической и современной литературе: монография / под общ. ред. Н.С. Бочкаревой. Перм. гос. нац. исслед. ун-т. Пермь, 2014. 204 с.
2. Рубина Дина. Белая голубка Кордовы: роман. М.: Эксмо, 2009. 544 с.

ОСОБЛИВОСТІ РЕЦЕПЦІЇ ТВОРЧОСТІ АРКАДІЯ АВЕРЧЕНКА ПЕРІОДУ ЙОГО ЕМІГРАЦІЇ ДО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ У ЧЕСЬКИХ СЛОВНИКОВИХ ВИДАННЯХ

Голобородько Ю.К. (Суми)

Дослідження творчості відомого письменника-сатирика Аркадія Тимофійовича Аверченка у роки його еміграції за кордон відображено у роботах Д. Левицького, О. Соловійової, А. Хлебінної, О. Кузьміної, В. Міленко, Г. Погребняк, А. Нестеренко, М. Богданової та ін. Нами було проаналізовано різні видання, у тому числі наукові праці, словникові статті і публікації у періодичній пресі різних європейських країн – Чехії, Латвії, Франції, Німеччини. Спираючись на цей матеріал, можна визначити, що особливий інтерес викликають дослідження прози письменника, зроблені чеськими літературознавцями.

У чеському «Словнику письменників Радянського Союзу» в статті, що присвячена А. Аверченку, наведено аналіз творчості письменника, в якому, з одного боку, визнається його талант у створенні сатиричних, гумористичних і комедіографічних творів, а з іншого, автор вважає, що із часом письменник проміняв свій дар на створення творів для розваги невибагливої публіки, кладучи в основу своїх сюжетів політичну складову [1, с. 172–173].

У «Словнику письменників народів СРСР», створеному колективом чеських авторів – Й. Бечке, М. Дрозди, М. Граля і В. Жидліцкі, навпаки, підкреслюється, що у прозі А. Аверченка найбільш важливими є саме естетичні і моральні ідеали, а

не політичні. Увага акцентована на присутності в творчості письменника таких «вічних» проблем, як недолугість, вульгарність, моральна та культурна обмеженість персонажів. Автори особливо підкреслюють художню майстерність А. Аверченка в побудові сюжету своїх оповідань, їх тісний зв'язок з літературними традиціями [2, с. 40–41].

Розглядається творчість Аркадія Аверченка і в інших роботах, монографіях та статтях чеських вчених, результати дослідження яких буде відображено у наших подальших публікаціях.

Література

1. Slovník spisovatelů sovětský svaz I (A–K). Literatura ruská, ukrajinská, a běloruská, literatury sovětského pobaltí, literatury sovětského východu. Praha, 1977.
2. Slovník spisovatelů národů SSSR / pod vedením J. Bečky, M. Drozdy, M. Hraly, V. Židlického. Praha, 1966.

ТАБУЛАТУРА «ГОЛОСІВ» СВІТЛАНИ АЛЕКСІЄВИЧ

Голобородько Я.Ю. (Бахмут)

Архітектонічну основу усіх книжок Світлани Алексієвич від «У войны – не женское лицо» до «Времени second-hand» становлять розповіді учасників або свідків тих подій, процесів, про які йдеться у текстах. Услід за Алесем Адамовичем ці розповіді письменниці визначає й представляє як «голоси». Ці живі «голоси» для неї виступають і найорганічнішим, найдостеменнішим зв'язком із макросвітом, і вираженням симфоніки оточуючого макросвіту, і маркуванням його сутнісно больових зон. Структурно-організаційне поняття «голос» стає базовим, фундаментальним у її поезиці, хоча й позначене очевидною метафоричністю, оскільки співвідноситься із «беззвучним» текстом, що подається, як правило, від першої особи й належить безкінечним представникам людського потоку. Базове поняття вона вводить у структуру однієї з книжок – «Чернобыльская молитва», у якій перша й остання тематична розповіді позначені однаково – «Одинокий человеческий голос».

У більшості своїх книжок вербально аранжовані «голоси» Світлана Алексієвич супроводжує персоналізацією тих, кому вони належать, що є одним із прийомів візуалізації наративу. Персоналізація зазвичай містила інформацію іменного і статусного характеру. Співвіднесення «голосу» й статусно-іменної

інформації посилювало опцію візуального сприйняття нарративного контенту. У книжці «Последние свидетели» контурна персоналізація передую розповіді-«голосу», в «Чернобыльской молитве» інформ-момент персоналізації, як правило, відбувається після викладу-представлення «голосу». «Цинковые мальчики» є чи не єдиною книжкою (з усіх шести), що позначена ослабленою, а якщо точніше, не співвіднесеною персоналізацією. У «Цинковых пальчиках» після кожного «голосу» відсутня іменна конкретика, що міститься майже в усіх інших книжках, а представлені лише військове звання, військова спеціальність чи спеціалізація або родинний статус того, кому належить «голос».

Природа «голосу» / «голосів» у прозі Світлани Алексієвич постає досить складним і, мовити б, композитним явищем. «Голос» у її книжках – це завжди індивідуальна, персоналізована розповідь, частіше усна, проте зустрічається й письмова (в листах, нотатках, записах). Найчастіше письменниця звертається до «голосу» як до форми усної розповіді, записаної на технічний носій (магнітофон чи диктофон). «Голос» як жива, усна розповідь – у тому числі в межах визначеного чи заданого аспектного фрейму, а наявність такого фрейму є важливою передумовою книжок Світлани Алексієвич – має свої універсальні властивості. «Голос»-усна розповідь нерідко характеризується непослідовністю, імпульсивністю, хаотичністю викладу, структурною алогічністю, часто позначена різноманітними, не вельми вмотивованими відступами, фабульними відхиленнями від основного аспектного річища, латентною або очевидною емоційністю, своєрідністю мовленнєвих фігур, суб'єктивністю погляду, думок, трактувань. Це доволі часто невпорядкована у вербальному сенсі й надзвичайно доволі організована мова суб'єкту розповіді, в якій семантичні наголоси, експресивні акценти, асоціативні паралелі з максимальною ясністю зрозумілі самому наратору. Інакше кажучи, увесь контент рельєфних тонів і ледь відчутних обертонів «голосу»-усної розповіді найбільш доступний його власникові, та й то, думається, не завжди повною мірою, оскільки бувають такі фрагменти в «голосовій» практиці кожної людини, що до кінця не зрозумілі і їй самій.

У книжках Світлани Алексієвич «голос» як усна, жива, безпосередня (або начебто безпосередня) розповідь характеризується, навпаки, багаторівневою завершеністю – фабульно-сюжетною, емоційною, логічною, зоровою, аспектною. Конкретний «голос»-усна розповідь постає в Алексієвич як текст, що позначений літературною опрацюваністю, обробленістю, як доволі завершений або навіть викінчений текст. За своєю фактурою «голос» у її книжках – передусім у «Цинковых мальчиках», «Зачарованных смертью», «Чернобыльской молитве» – тяжіє до нарисової (нарисово-фактологічної, нарисово-публіцистичної) моноформи, у якій зроблено ставку на скорочення дистанції, відстані між словом і життям, літературою і реальністю.

ЛИЧНОСТЬ В УСЛОВИЯХ «ЧУЖОГО ПРОСТРАНСТВА»

Голубишко И.Ю. (Каменец-Подольский)

Творчество В.Г. Короленко, недооценённое литературоведами, в наше время обретает чрезвычайно современное звучание. Так, в условиях глобализации всех сфер жизни общества привычной становится свободная миграция людей разных стран, а одной из основных проблем, возникающих в данной ситуации, – незнание языка «принимающей стороны».

Короленко, посетивший США в 1893 году, посвятил американской теме несколько произведений. Он подчёркивал, что писал не столько об Америке, сколько о том, какой она на первый взгляд представляется простому человеку из России. Герой рассказа «Без языка» Матвей Лозинский, крестьянин, приехавший в Америку в поисках счастья, подавлен огромными размерами Нью-Йорка, чувствует себя чужим в городской среде и сравнивает с каплей, упавшей в море.

Переселенцы адаптируются по-разному. Некоторые пытаются ассимилировать, забыть свои обычаи, манеру одеваться и даже меняют характер. Так, Дыма, посетив парикмахерскую, подстриг волосы на городской манер, поменял костюм и почувствовал себя американцем, открыто об этом заявляет Матвею, хотя сначала стеснялся своих ощущений.

Матвей же остается прежним – как внешне, так и в манере поведения. Однако окружающие его не понимают, а иногда и воспринимают как угрозу. Например, манеру целовать руку в знак благодарности. Американцы не понимают этого жеста, тем более чувств, которые в него вкладываются. Но он и не смог бы этого объяснить из-за незнания языка. Его или брезгливо отталкивают, как продавец-немец в хлебной лавке, или избивают, заподозрив в намерении укусить, как полицейский Гопкинс. Подобным образом воспринимаются его костюм, причёска и лопатообразная борода.

Герой оказывается среди людей, живущих по другим культурно-этическим законам, поэтому Матвея не понимают дважды: его язык чужой для собеседников, а жесты воспринимаются не в том значении.

МОВА: ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ

Голубнича Л.О. (Харків)

Відомо, що володіння мовою необхідне для успішної комунікації в суспільстві. Знання іноземних мов сприяє міжкультурній комунікації, що виявляється особливо важливим в епоху глобалізації. Ці загальновідомі функції мови знаходяться на поверхні й не викликають жодних сумнівів, але існують й інші «приховані» цінності.

Перш за все, не випадково згадуються вислови на кшталт «Скільки мов знає людина, стільки разів вона живе», «Декілька мов складають декілька картин світу», «Межі нашої мови створюють межі нашого світу» тощо. З цього приводу науковці зазначають, що світ людини, те, як людина сприймає навколишнє оточення, визначається її мовою. Більш того, за гіпотезою лінгвістичної відносності, саме мова впливає на мислення і процес пізнання конкретної людини. Оскільки кожна мова має свої власні особливості, то й відкриває носієві власну картину світу. Отже, якщо людина знає більше, ніж одну мову, у неї незрівнянно багатше життя, адже вона проникає в інші світи, розширюючи таким чином свій власний кругозір.

Із точки зору нейробіологів, вивчення іноземних мов веде до зростання як кількості, так і якості нервових зв'язків і ще збільшує ефективність сірої і білої речовини. Важливо, що цей процес є актуальним у будь-якому віці, оскільки нейронна мережа розвивається та змінюється кожену секунду. У цьому сенсі вивчення мов є надзвичайно ефективним завдяки переключенню кодів. Коли людина переходить з однієї мови на іншу, для мозку це дуже корисна робота. Окрім того, канадські вчені експериментально довели, що люди, які знають більше, ніж одну мову, за рахунок розвитку нейронних зв'язків та більш інтенсивної роботи нейронної мережі відсувають втрату пам'яті на кілька років. Отже, вивчати іноземні мови потрібно не лише для успішної міжкультурної комунікації й не тому, що це корисно для подорожей, а й тому, що це розширює світ людини та сприяє якісній роботі мозку.

DESTRUCTION OF VICTORIAN STEREOTYPES AND MORALITY IN MODERNIST TEXTS

Honcharova O.A. (Kharkiv)

The conventional Victorian and early Edwardian values, such as religion, family and work, had been dominating the British social life for much of the 19th century and during the pre-war period of the 20th century when the process of their re-evaluation started. Among those who disclosed the bankruptcy of traditional ideals and norms, were modernist authors D.H. Lawrence and May Sinclair, whose writings focused on the problem of women's sacrifice and self-development, duty before the family or (and) society and personal happiness. Published simultaneously, in crucial 1914, both Sinclair's novel *The Three Sisters* and Lawrence's story *Daughters of the Vicar* reflect the contemporary developments in psychology and psychoanalysis, the ideas of Freud, Jung and Havelock Ellis, the insights of the feminist movement and the anticipation of a 'New Woman's' spiritual birth. Interestingly, that the mentioned texts contain a number of striking coincidences – both sets of sisters are the vicars' daughters, the narrations set in reclusive provincial places which highlight the young women's utter frustration and abandonment; also, the actual for that time problem of a deficiency of men of marriageable age and decency is dramatised in both texts. The family institution as well as organised religion, the sanctum sanctorum of the Victorian literature, is scrutinised by Sinclair and Lawrence as a repressive force (or 'soft tyranny') which must by all possible means be overcome, or the woman risks remaining forever 'the sexless angel in the house' (Sinclair, vi), an immature personality unable to fulfil her own ambitions.

Literature

1. Lawrence, D.H. *Daughters of the Vicar* (1914). URL: <https://www.gutenberg.org/files/22480/22480-h/22480-h.htm#chap03>.
2. Sinclair, M. *The Three Sisters*. New York: The Dial Press, 1985.

ЦЕННОСТЬ ЖИЗНИ В КОНТЕКСТЕ ФАТАЛЬНОСТИ СУЩЕСТВОВАНИЯ ЧЕЛОВЕКА (НА МАТЕРИАЛЕ РАССКАЗОВ А. БИРСА)

Гулевич Е.В. (Гродно)

А. Бирс – классик американской литературы, идейный последователь Э. По и предшественник поэтики художников века XX-го, таких как Э. Хемингуэй, О’Генри, Э.М. Ремарк и др.; писатель-мономан: тема смерти является единственной темой его художественного мира. При этом формы репрезентации данного феномена являются удивительно разноплановыми и неожиданными. Сам неоднократно столкнувшийся со смертью, А. Бирс воспринимал смерть как неизбежный итог человеческого существования, порог жизни, грань, которая всегда рядом, которую нельзя избежать. Вопрос для Бирса заключался не в неизбежности смерти (в этом автор и его лирический герой сомнений не имели), а лишь в форме, которую примет смерть, в степени неожиданности и нежданности. При этой, казалось бы, бессмысленности существования для Бирса оставалось главное качество человека – способность наполнить смыслом отрезок его сознательной деятельности, который неизбежно оборвется.

События в его рассказах лишены авторского комментария, происходящее подается сквозь призму восприятия персонажа. Субъективность восприятия объективных величин, таких как время и пространство, является одной из основополагающих категорий эстетики Бирса.

Новеллы Бирса – это, прежде всего, анатомирование человеческих страхов, анализ состояний аффекта. Фон событий, сама обстановка разработаны Бирсом с предельной тщательностью. Смерть доминирует в его рассказах, не придавая им монотонности, потому что всякий раз под его пером смерть завершает определенный этический конфликт, а такие конфликты многообразны, как сама действительность. Бирс обогнал свое время, предвосхитив в своем творчестве трагическое осмысление действительности, ставшее характерным для многих писателей XX века.

ВЗГЛЯДЫ А.Л. ВОЛЫНСКОГО В ЛИТЕРАТУРНОМ КОНТЕКСТЕ ЭПОХИ

Гулич Е.А. (Харьков)

Если касаться темы индивида и социального контекста, то нельзя обойти вниманием фигуру выдающегося критика XIX века, незаслуженно забытого, но сыгравшего видную роль в развитии религиозно-философской мысли и русского символизма, «воинствующего идеалиста» Акима Львовича Волынского (Хаима Лейбовича Флексера)

(1863–1926).

А.Л. Волынский оказывал интеллектуальное, моральное, эстетическое и эмоциональное влияние на пласты общественности конца XIX века. Свою задачу реформатор видел в обосновании новых принципов не только в литературной, но и в эстетической критике. Он полагал, что «критика должна быть выведена на совершенно иную дорогу, опираться на идеи философского, а не утилитарно-политического характера» [1].

Следуя своим канонам идеалистической эстетики, А.Л. Волынский предлагал рассматривать критерии искусства не в жизни, а в духовном сознании человека. Главной задачей искусства он провозглашал выражение общечеловеческих идеалов, изображение внутреннего мира, психологических переживаний человека, «воплощение высших философских начал». Исходя из этих позиций, назначение критики ему виделось в содействии тому, чтобы «все условные, внешнеполитические вопросы, бесплодно терзающие человеческие умы, растворялись в идеях высшего порядка» [2]. С позиций философского идеализма А.Л. Волынский в цикле статей, печатавшихся в «Северном вестнике» в период с 1890 по 1895 гг. под общим названием «Литературные заметки», обрушился на В.Г. Белинского, Н.А. Добролюбова, Н.Г. Чернышевского и Д.И. Писарева. Это было его наиболее яркое выступление, которое вызвало всеобщее негодование.

Из-за своей «воинствующей» манеры А.Л. Волынский постоянно оказывался в оппозиции ко всему литературному миру. Однако Л.Н. Толстой [3], В.В. Розанов [4], видели в канонах А.Л. Волынского прорыв, писали о том, что критик опередил «свое время», а П.Б. Струве писал: «Обстоятельный разбор идейного содержания русской критики, проведенный А.Л. Волынским-Флексером в “Северном вестнике”, провел какую-то межу, составил эпоху в истории русской публицистики и литературной критики» [5].

А.Л. Волынский был интересен именно своей необычностью, «донкихотством» [6]. Такая позиция была неприемлема в то время, но сейчас она может показаться интересной и оригинальной, тем более что все воззрения А.Л. Волынского были насквозь пронизаны проповедью добра и нравственности, а смыслом жизни человека критик считал «традиционно христианское преодоление эгоизма и зла» [7]. Эти моральные вопросы не имеют исторических границ и будут актуальными всегда, в любом цивилизованном обществе.

Литература

1. Волынский А.Л. Борьба за идеализм. СПб.: Тип. М. Меркушева, 1900. С. 119.
2. Волынский А.Л. Русские критики. Литературные очерки. СПб.: Тип. М. Меркушева, 1896. С. 172.
3. Письма Л.Н. Толстого 1848–1910 [собр. и ред. П.А. Сергеенко]. М.: Книга, 1910. Т. 1. С. 67.
4. Розанов В.В. Литературные изгнанники: Воспоминания. Письма. М: Аграф, 2000. С. 207.
5. Пайман А. История русского символизма. М.: Республика, 2000. С. 25.
6. Письма Струве П.Б. к Л.Я. Гуревич (1906–1915). Рукописный отдел ИРЛИ РАН (Пушкинский дом, СПб.). Ф. 89, оп. 1.
7. Быков А.В. Интерпретация русской критики и литературы в работах А.Л. Волынского: Дисс. канд. филол. наук. Казань, 2004. С. 12

АВТОР І ЧИТАЧ: ПОШУКИ НОВИХ ФОРМ ДІАЛОГУ

Гусев В.А. (Дніпро)

Художній текст стає не просто матеріальним об'єктом, а предметом мистецтва тільки тоді, коли він прочитаний, сприйнятий, йому первісно властива діалогічність. У вмінні вийти на «горизонт очікування читача» – запорука успіху як письменника, так і видавця. Взаємозв'язок між автором і читачем одвічний, однак форми його мінливі. Як відзначав Ж.-П. Сартр, «...Всесвіт письменника виявляється у всій своїй глибині лише через осмислення, захват та обурення читача» [1, с. 61–62]. У художньому тексті, при всій його складній багатомірності, завжди є об'єктивне смислове ядро, задане автором і розраховане на певний тип читацького сприйняття. Митець впливає на свою аудиторію, а остання, у свою чергу, визначає характер його творчості, орієнтировку на певні етичні та

естетичні цінності. Межі художньої літератури та зміст цього поняття формуються в кожному історичному епоху у взаємодії суб'єктивних та об'єктивних факторів: на перетині інтенцій, намірів авторів, з одного боку; сприйняття читачів – з іншого – в рамках існуючих у культурній свідомості суспільства шаблонів та моральних конвенцій...

Кардинальні зміни, що відбулися на межі тисячоліть, торкнулися практично всіх сфер життя і сприяли формуванню нової культурної свідомості, зокрема запозиченню літературою деяких способів організації оповіді зі сфери медіа. Сучасний стан читання вже неможливо уявити без комплексного аналізу всіх аспектів комунікативної та інформаційної поведінки людей в умовах домінуючого впливу аудіовізуальних медійних засобів. Тенденція до інтеграції літератури з такими компонентами масової культури, як ЗМІ, Інтернет і мультимедіа, індустрія розваг, свідчить про інтенсифікацію та уніфікацію інформаційних процесів, що проявляється в художній творчості, і насамперед у «формульній літературі». Не можна не враховувати різноманітні прояви читацької діяльності, в тому числі сприйняття розміщених в Інтернеті текстових версій творів, які можуть бути сприйняті за допомогою різних інформаційних носіїв. Необхідний ґрунтовний аналіз процесів, що відбуваються в читацькому середовищі, осягнення суті різних феноменів сприйняття книги, нових текстових технологій, тих різноманітних змін, що відбуваються у сфері читання. Сформувався відмінний від попереднього тип читача, що постійно використовує Інтернет, знайомий з різноманітними віртуальними практиками і готовий включати текст до широкого мультимедійного контексту. Особливості такого сприйняття не можуть не враховуватися сучасним письменником, якщо він прагне вийти до максимально широкої читацької аудиторії.

Література

1. Сартр Ж.-П. Что такое литература? Спб.: Алетейя, 2000. 466 с.

ANTI-URBAN TENDENCIES IN THE NOVEL «LADY CHATTERLEY'S LOVER» BY D. LAWRENCE

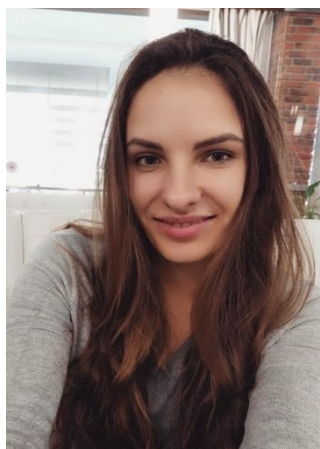
Devdiuk I.V. (Ivano-Frankivsk)

With his passionate hatred for the metropolis, D. Lawrence can be mentioned along with such thinkers as J. Ruskin and F. Nietzsche who «discovered the value of life alone in the unschematized existence». The above thought is proved in the speeches of the protagonists of the novel «Lady Chatterley's Lover». Associating their future with natural life, Constance and Mellors feel sorry for the patriarchal innocence of mankind.

For them, civilization is the greatest evil of the modern world which destroys on its way everything that does not match its cruel pragmatics. The concept of destructive mechanics as dominant in the text emphasizes the irreversibility of the process of industrialization which takes place throughout the whole of Europe. In this regard, Constance's experience of the European post-war reality on her journey to Venice is worth mentioning. Deep sadness and despair grasp the woman at the sight of large cities which, in her opinion, are devoid of life-giving impulses. Of the outer lustre of London and Paris, emptiness and depravity appear to give a sense of the doom of humanity. In particular, in London, despite its exterior charm, «*people seemed so spectral and blank*», Paris in the woman's reflections is one of «*the saddest towns <...> just weary to death*» etc. The total emptiness of the world evokes the feelings of alienation and abandonment, forcing the heroes to look for ideal spaces free of human pursuit of money and luxury. Though the ending of the novel is open, it is rather doubtful whether their dreams come true. Thus, D. Lawrence tries to convey the idea of the inhumane nature of urbanization processes which contradict the natural laws of people's existence.

Literature

1. Simmel G. The Metropolis and Mental Life. *Classic essays on the culture of cities*. Ed. R. Sennett. New York: Appleton-Century-Crofts, 1969. P. 47–60.
2. Lawrence D. *Lady Chatterley's Lover*. Free eBook at Planet eBook. 447 p. URL: <https://www.planetebook.com/ebooks/Lady-Chatterlys-Lover.pdf>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ЯКІСНОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО ПРОЦЕСУ

Дорожко А.О. (Харків)

Закон України «Про освіту» виконує низку освітніх завдань, вирішення яких полягає у встановленні правових засад функціонування системи вищої освіти шляхом «удосконалення правових механізмів реалізації конституційного права громадян на рівний доступ до якісної освіти на всіх рівнях, створення умов для освіти особи упродовж життя» [1].

В наш час питання академічної доброчесності є досить актуальним, адже з погляду світових стандартів закладів вищої освіти, – це дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти. У сучасному академічному світі велика роль

відводиться фундаментальним цінностям академічної доброчесності. У зв'язку з цим виникає гостра потреба у формуванні академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій у суспільстві надає вільний доступ людству до продуктів інтелектуальної власності, тим самим полегшуючи процес використання та поширення інформації. Разом з тим, частішають випадки недобросовісного запозичення, привласнення і використання чужих ідей та думок як молодими, так і більш досвідченими науковцями [2].

Отже, можна зробити висновок, що система вищої освіти дійсно потребує «розроблення нових підходів до навчання та викладання, утвердження чесності та етичних цінностей в освітньому процесі і науковій діяльності, створення нових механізмів побудови комунікації в закладах вищої освіти, що сприятиме формуванню високої академічної культури, носіями якої будуть науково-педагогічні і наукові працівники та здобувачі освіти» [3].

Література

1. Про освіту: Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 року URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Wolf S. Bride and cheat to get a doctoral degree in German? Transparency International: Global Corruption Report: Education / Gareth Sweeney, Krina Despota, Samira Lindner (Eds.). New York: Routledge, 2013. 424 p.
3. Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти / Лист МОН № 1/9-565 від 26.10.17 року.

MOTIVATING STUDENTS TO USE DIGITAL RESOURCES IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Dudoladova A.V. (Kharkiv)

Using information and communication technology (ICT) is known to be a present-day means of enriching and diversifying the process of foreign language learning, as well teaching. The application of digital resources has proven to be an effective way to engage and motivate students. Therefore, the following questions are of special interest to modern educators: what is the basis of this motivation and why do digital resources appeal to today's students so much?

First of all, it is the possibility of individualization in foreign language learning that promotes the idea of learner-centered education. The implementation of digital resources

is all about an individual approach to meeting students' needs: from choosing an individual format of learning to selecting appropriate topics that correspond to students' interests. Working individually is always an integral part of language learning that incorporates digital resources – that is why it is learners who gain substantial control over their education.

Modern students can relate to digital means of education as a means of active learning and focus on their own interests. One of the many digital tools that encourage independent learning is podcasting. Using podcasts contributes to developing students' pronunciation and phonetic skills, providing various audio and video activities, which requires autonomous learning skills.

At the same time, students' motivation to use digital resources is accounted for by the possibility of a different kind of interaction among learners. Such interaction is a typical in-class cooperation supervised by a teacher that is completely different from a collaboration among students working with a podcast, analyzing in small groups or creating their own podcast on an individual basis. To sum up, among the reasons for ever-growing popularity of digital tools among students and teachers, we can distinguish individualization, new levels of interaction and more independent learning.

A GLIMPSE OF STUDENT AUTONOMY IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

Dudoladova O.V. (Kharkiv)

Autonomous learning is now one of the most pressing issues in modern education as it is both a reaction to the reduction in classroom hours designed for foreign language learning and a challenge in an attempt to adapt to a new kind of students that require different learning strategies. The new generation of students are more than willing to engage in active learning and concentrate on their needs in a more autonomous

learning environment.

According to the famous words by Benjamin Franklin, “*Tell me and I forget. Teach me and I remember. Involve me and I learn*”. This constitutes a clear and wise reminder from the old times that successful teaching does not entail mere communication of knowledge from teacher to learner, but presupposes learner's personal and active participation in the educational process.

Student autonomy is based on the motivation of its participants who are eager to take an active part in a broad educational process. Motivated students seek learning strategies that answer to their individual needs, plan their learning and set their own educational goals.

Within the framework of autonomous learning, independent and highly motivated students should make their conscious decisions bearing in mind their own interests and preferences, thus stating adequate learning objectives relevant to their personal predilections.

We may deem it appropriate to define learner autonomy as an ability to independently obtain relevant professional knowledge by means of identifying educational tasks, learning goals, seeking adequate sources of information while possessing necessary planning skills and independent learning strategies.

ТЕМА ЖІНКИ В ПОЕМІ Ш. РУСТАВЕЛІ «ВИТЯЗЬ В БАРСОВІЙ ШКУРІ»

Журенко М.М. (Харків)

В поемі Руставелі «Витязь в барсовій шкурі» відображена самобутня ідея благоговіння перед жінкою. Суспільно-політичні умови, що склалися в Грузії, сприяли розвитку цієї ідеї. Відомо, що грузинському народу був чужий гаремно-замкнений спосіб життя жінки. Неодноразово жінки відігравали визначну роль у політичному, суспільному і культурному житті країни. Руставелі сам був свідком небувалої могутності грузинської держави під владою жінки – цариці Тамари.

Таким чином, поет ідейно був цілком підготовлений до сприйняття і відображення так званого «культу жінки», і це знайшло своє відображення в нев'ячучому художньому образі Нестан-Дареджан.

Чарівну Нестан-Дареджан, цнотливу, добродійну й лагідну, охоплює лють пантери, дух бунтівного протесту, коли вона дізнається, що її чекає примусовий шлюб. Нестан-Дареджан вмовила свого коханого вбити суперника і захопити владу. Царівну звинувачують у ганебному коханні до бунтівника та суворо карають: після жорстоких побоїв її таємно вивозять за межі Індії. Стійко, мужньо переносить вона ув'язнення в Каджетській фортеці, яка є символом тиранії і бузувірства, не втрачає самовладання, в повній мірі зберігає бадьорість духу і тверезість розуму.

Лист Нестан-Дареджан до коханого – яскраве поетичне вираження величі жіночої душі, торжества розуму над пристрастями, натхненна сповідь людини, готової на будь-які подвиги і на будь-які жертви в ім'я піднесених ідеалів, в ім'я чистої любові.

Глибока психологічна характеристика і проникливий показ внутрішньої сутності явищ – яскрава риса творчості Руставелі, неперевершеного майстра грузинського художнього слова і грузинського вірша.

ЖАНРОВО-ТЕМАТИЧЕСКИЕ НОВАЦИИ В РАССКАЗЕ А. МОРАВИА «СКУПОЙ»

Ильиницкая О.П. (Харьков)

Рассказ широко известного итальянского прозаика А. Моравиа «Скупой» своей темой достойно вписывается в отечественную и мировую традицию, идущую от античности (комедия Плавта «Клад») и представленную такими выдающимися мастерами художественного слова, как Мольер («Скупой»), А. Пушкин («Скупой рыцарь»), Н. Гоголь («Мертвые души»), О. Бальзак («Гобсек»), Ф. Мориак («Клубок змей»).

Тема скупости в рассказе-драме А. Моравиа тесно переплетена с темой любви: герой не проходит испытания любовью, скупость окончательно побеждает, и «эволюция» героя завершается. Перспективы развития сюжетной коллизии подтверждены паратекстуально: название рассказа не оставляет у читателя никаких сомнений относительно драматического исхода событий. Героиня рассказа – женщина бальзаковского возраста, переживающая вторую молодость, аристократка и по рождению и по призванию, но ее красота и аристократизм лишены достойной огранки – материальной основы, которая подорвана ее мужем – пьяницей, мотом, игроманом. Окружение героини исключительно буржуазное – приятели мужа по игре в карты, которые негласно участвуют в аукционе, где лотом является героиня, а аукционистом – ее муж. Моральные принципы героини также подвергаются серьезному испытанию – ей трудно устоять перед авансами на будущее, исходящими от покупателей «живого товара», а ее чувство собственного достоинства держится на «старомодных и пустых» взглядах на жизнь. Спасением для женщины может быть только союз с героем, но тот в последнюю минуту проявляет свою истинную сущность – сущность скупца, не желающего жертвовать ради совместного личного счастья своими холостяцкими привычками, а главное – своим капиталом.

Рассказ поражает тонкостью социально-психологического анализа и драматическим накалом действия. Тему скупости А. Моравиа проецирует на конкретные социально-исторические процессы упадка и разложения итальянской аристократической семьи под влиянием буржуазных отношений.

ЖАНРОВОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С.А. АЛЕКСИЕВИЧ

Кайдаш К.В. (Сумы)

Документальная проза, которая находилась в XIX в. на периферии литературного процесса, в XX в. начинает смещаться в центр, о чем говорит популярность биографий, документальных романов и повестей, литературы нон-фикшн. Важный аспект проблемы документализма – вопрос о художественной функции факта, о соотношении факта и образа.

В современной документалистике есть ряд произведений, в которых описание внесловесной действительности уступает место собственно словесному материалу – речевым высказываниям, принадлежащим разным субъектам.

В ходе своего исследования мы опирались на работу Е. Местергази «Литература нон-фикшн / non-fiction. Экспериментальная энциклопедия. Русская версия» [2], которая посвящена комплексному исследованию документальной литературы и ее видов. В труде Л. Гинзбург «О психологической прозе» [1] рассматриваются важнейшие эстетические и историко-литературные проблемы: взаимодействие литературы и истории, соотношение художественного вымысла и документа.

Для жанра, который осваивает и развивает С. Алексиевич, характерно использование приема «личного воспоминания» как главного структурного компонента произведения. Основным способом художественной организации в документальных книгах прозаика является монтаж «чужих» голосов – развернутых речевых высказываний, которые заполняют пространство произведения и становятся проводниками авторского замысла.

Литература

1. Гинзбург Л. О психологической прозе. Москва: Intrada, 1999. 415 с.
2. Местергази Е.Г. Литература нон-фикшн / non-fiction. Москва: Совпадение, 2007. 327 с.

USING FAIRY TALE THERAPY IN TEACHING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Казачінер О.С. (Харків)

Fairy tale therapy is the method of person's socialization, creativity development, expansion of consciousness, improving the interaction with world which is surrounding us. The term «fairy tale therapy» itself means «treatment with the fairy tale». Fairy tale therapy improves the quality of teaching children with special educational needs and reduces their level of stress. As an example, the use of fairy tales at the lessons affects children with cerebral palsy, makes them feel more comfortable and stable. They start to participate at the lesson more actively and start to communicate with classmates better [1].

According to R. Tkach [2], fairy tales are structured to different kinds of children's problems: 1) for kids, who experience different fears: of darkness, medical cabinet and others; 2) for hyperactive children; 3) for aggressive ones; 4) for those, who suffer from behavior disorders with the physical implications; 5) for ones, who faced the problems of family relations (divorce, new family member's appearance etc.); 6) for children in case of loss of the relatives or favourite pets etc. We see that different types of children with SEN who need fairy tale therapy are mentioned in this classification.

So we can make a conclusion that fairy tale therapy really helps in teaching children with special educational needs, e.g. in psycho-diagnostics, getting emotional stability and self-control, overcoming learning difficulties, which include general and fine motor skills, speech development; it is the way of searching the internal mechanisms for opposition to the diseases, and also improving family relations etc.

References

1. Fairy tale therapy for children with cerebral palsy. URL: <http://tmstudent.ru/article/fairy-tale-therapy-for-children-with-cerebral-palsy> [in English].
2. Tkach R.M. Fairytale Therapy of children's problems. SPb.: Rech; M: Sfera, 2008. 118 p. [in Russian].

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА КАЗКА: ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ

Качак Т.Б. (Івано-Франківськ)

Особливим маркером літератури для дітей та юнацтва є ціннісний аспект – артикульовані у текстах норми, принципи, ідеали, уявлення про добро, справедливість, відповідальність, почуття дружби, любові, краси. Аксіологічна складова змісту є наскрізним компонентом, який реалізується у поетиці і забезпечує функціональну перспективу творів. Показові у цьому плані літературні казки, які завжди були засобом виховання дітей, формування ціннісних орієнтацій, переконань, соціально-психологічних настанов [1].

Мета студії – аналіз та класифікація моделей актуалізації ціннісних орієнтирів у сучасних українських літературних казках; дослідження рецептивної поетики текстів із залученням інструментарію аксіологічного, літературознавчого та психолого-педагогічного підходів.

На основі аксіологічного та функціонального критеріїв, з урахуванням рецептивно-поетичної та рецептивно-естетичної перспектив класифікуємо тематичні групи літературних казок [2, с. 56–66], в яких стверджуються морально-етичні та загальнолюдські цінності («Історії чарівного лісу» Володимира Читая, «Арфа для павучка» Лесі Мовчун); пропагуються християнські цінності («Казки Різдва» Богдани Матіяш, «Казки П'ятинки» Дзвінки Матіяш); домінують сімейні цінності («Хто зробить сніг» Тараса і Мар'яни Прохаськів); показано національні цінності («Київські казки» Зірки Мензатюк); йдеться про екологічно-етичні ціннісні орієнтації («Втеча звірів, або Новий бестіарій», «Лялечка і Мацько» Галини Пагутяк) та цінності соціального порядку («Півтора бажання: казки з Ялосоветиної скрині» Марини Павленко).

Казки кожної групи позначені специфікою прописування цінностей у сюжетних лініях, проблемних ситуаціях, казкових мотивах, моделях поведінки героїв. Саме тому важливо проаналізувати їх з точки зору рецептивної поетики, з урахуванням літературознавчого і психолого-педагогічного контексту.

Література

1. Богданець-Білоskalенко Н. Ціннісні орієнтири як важлива складова формування особистості дитини засобами художньої літератури. *Наука і освіта*. 2014. № 10. С. 25–29
2. Качак Т.Б. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва початку ХХІ ст. К.: Академвидав, 2018. 320 с.

ЛЮДИНА І МІФ У РОМАНІ ҐРЕМА СВІФТА «ЗЕМНОВОДНИЙ КРАЙ»

Кеба О.В. (Кам'янець-Подільський)

Основоположною позасвідомою функцією первісного міфу є поріднення людини й світу, одухотворення й олюднення світу, його «о-своєння» (в буквальному сенсі) і встановлення безумовного й незаперечного всезв'язку між речами і явищами. Таке універсальне призначення міф виконує й у новітній літературі, виявляючись у ній в різноманітних трансформаційних варіаціях. Яскравим взірцем «живого життя» міфу і його колосального впливу на людину є роман сучасного британського письменника Ґрема Свіфта «Земноводний край» (*Waterland*, 1983).

Міфологічна концепція буття в романі постає у складних взаємозв'язках із історією, що, своєю чергою, інтерпретується як єдність соціальної, природної, родової й індивідуально-особистісної історії. Ізоморфізм різних проявів «міфоісторії» віддзеркалюється в долі Тома Кріка, головного героя роману, вчителя історії однієї з лондонських шкіл.

Центральні архетипи роману – вода і земля – реалізуються в численних амбівалентних комбінаціях – мул, болото, твань, торф (*marsh, silt, peat*); кров, флегма (*blood, phlegm*), які знаходять відповідники й у станах людської екзистенції, напр.: *An ambiguous substance, A vision of the world in ruins, A muddy, silty humour* etc.

Концептуальне значення міфу актуалізується на всіх рівнях художньої структури твору як багатопланове втілення ідеї взаємозв'язку всього суцього. Сюжет і систему персонажів твору формують повторювані архетипні мотиви: коловоротності буття і вічного повернення, апокаліптичної катастрофи і Рятівника світу, гріха і покарання, бездітності й божевілля тощо.

Таким чином, у романі Ґрема Свіфта «Земноводний край» доля людини новітнього часу переломлюється в специфічній ізоморфній міфопоетиці, основними ознаками якої є міфологічна повторюваність, демегафоризація, «реалістична» символіка.

ПРОБЛЕМА ЛИЧНОЙ СВОБОДЫ В РОМАНАХ Л. УЛИЦКОЙ «КАЗУС КУКОЦКОГО» И «ДАНИЕЛЬ ШТАЙН, ПЕРЕВОДЧИК»

Коврига Ю.В. (Харьков)

Вопрос о свободе человека волновал философов и литераторов разных стран и эпох. Людмила Улицкая в романах «Казус Кукоцкого» и «Даниэль Штайн, переводчик» также занята поиском ответа на него. К примеру, для главной героини романа «Казус Кукоцкого» Тани свободу олицетворяет «спившаяся парочка», на которую она случайно наткнулась ночью в одном из дворов. Пережив кризисный перелом в своем мировоззрении, Таня увидела в этих бродягах, не обремененных никакими заботами, работой, долгом и спешкой, проявление свободы. Помимо этого, свобода для главной героини романа как представителя молодежи 60-х годов XX века – это выражение собственной индивидуальности, собственного мнения, независимость от социальных норм и устоев. И если на Таню состояние свободы обрушилось в один миг, как будто прорвалась какая-то пелена, то у Улицкой есть и такие персонажи, которые проводят годы в тщетных попытках испытать это «высшее благо». Так, один из героев романа «Даниэль Штайн, переводчик» всю жизнь задумывался над проблемой личной свободы, стремился к ней и спустя много лет признается себе, «что так же далек от личной свободы, как в молодости» [1, с. 30]. Но для каждого персонажа романа «личная свобода» носит сугубо персонализированный характер. Так, для главного героя романа Даниэля Штайна свобода – это минуты уединения, когда он может укрыться от всех и побыть наедине с собой. Для другой героини – это умение простить давние обиды и примириться с прошлым: «...я рада, что в Эмск поехала. Случилось нечто вроде примирения.... <...> ...теперь я почувствовала себя *свободной*» (курсив наш. – Ю.К.) [1, с. 588].

Таким образом, можно сделать вывод, что в произведениях Л. Улицкой прослеживается мысль, что свобода не является понятием универсальным и для каждого человека характерно свое *собственное, индивидуальное* понимание свободы.

Литература

1. Улицкая Л. Даниэль Штайн, переводчик: роман. М.: Эксмо, 2011. 704 с.
2. Улицкая Л. Казус Кукоцкого: роман. М.: Эксмо, 2011. 509 с.

MAIN CHARACTER'S INNER WORLD VIA THE ARTISTIC DETAIL IN DONNA TARTT'S NOVEL «THE GOLDFINCH»

Kozii Olha (Кропивницький)

«The Goldfinch» is a story of a boy and later an adult male Theodore Decker who accidentally obtains a masterpiece. The writer, as a surgeon, separates one second of expectation from the other, detail from detail. The reader is presented not just a frightened child but deep sorrow of the

loss of the whole world. In the second chapter of the first part D. Tartt reveals herself as a skillful psychologist, skillfully accustoms herself to the inner state of the main character, with him she travels through the memories, tracks associative relationships he makes. The writer brilliantly follows all defense mechanisms of a man who is faced with the inevitability. The author uses gradation way of describing while stringing visual and auditory details, retards artistic time.

The writing of D. Tartt is characterized by the unique skill in the detail describing. The role of artistic detail in the process of inner state depicting is investigated. The author touches upon the problem of the depicting of critical situation in the novel. The attention is paid to the writer's skills in showing main character's feelings, memoirs, thoughts, associative relations and human nocifensor in critical situations. It is admitted that in case of such temporal and space detail the most suitable way of analysis is «in succession to the author».

References

1. Babytskaya, V. 2014. *The Goldfinch* by Donna Tartt: Time does not mean anything. Moscow: Corpus Publishing House.
2. Bilyk, N. 1987. Art and an artist in the English realistic novel (1950–1980). *The English literature. XXth century*. Pp. 90–117.
3. Melnyk, T. 2005. Literary text images in the light of linguistic analysis. Sevastopol. URL: www.ukrlife.org/main/minerva/melnyk_lingvo.doc.
4. Tartt, D. *The Goldfinch*. URL: www.nemaloknig.info.

ВИКЛАДАННЯ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЦІННІСТЬ: БАЗОВІ ОРІЄНТИРИ ТА ВЕКТОРИ РОЗГЛЯДУ

Козлик І.В. (Івано-Франківськ)

Базою для розгляду зазначеної теми є триада «художній текст – художній твір – художній світ», де літературний твір постає «двоєдиним процесом перетворення світу в художньому тексті і перетворення тексту в світ» (див.: [2, с. 14, 48]). Цей процес проходить виключно у свідомості реципієнта (читача чи метачитача), а фіксуючись у численних інтерпретаціях. Динамічна площина інтерпретацій – це і є сфера існування літературного твору як явища відомого Гегелевого *переходу*, коли «*зміст* є не що інше, як *перехід форми* у зміст, а *форма* – *перехід змісту* в форму» [1, с. 298.]. Відповідно «літературний твір у своїй повноті» включає в себе «подію його створення споглядання-розуміння» і тому не є «раз і назавжди створеним і завжди рівним собі, а є, кажучи словами Потебні, „чимось таким, що постійно твориться”» [2, с. 95], тобто постає / розгортається (*рос.* становится).

Такий спосіб і форма існування літературного твору у двополосній (творчість / співтворчість) функціональній (перцептивно-рецептивній) площині зумовлює те, що поняття цінності однаковою мірою стосується як факту мистецтва, так і його аналітичного сприймання, неминуче переноситься і на викладання літератури, де через оприявлення процесу розуміння як новотворення відбувається об'єктивація твору мистецтва у метамові нехудожнього дискурсу.

Література

1. Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук. Москва: Мысль, 1975. Т. 1: Наука логики. 452 с.
2. Гиршман М.М. Литературное произведение: Теория художественной целостности. Изд. 2-е, доп. Москва: Языки славянских культур, 2007. 560 с.

ЧЕЛОВЕК И МИР В РОМАНЕ МАЙИ ЛУНДЕ «ИСТОРИЯ ПЧЁЛ»

Козлова А.Г. (Харьков)

Первый роман для взрослых читателей норвежской писательницы Майи Лунде «История пчёл» (2015) в жанровом отношении сочетает в себе черты антиутопии и семейной саги. В хронотопе произведения автор соединяет три повествовательно-временных пласта: Англия 1852 года (повествование ведется от лица Уильяма Сэведжа), Америка 2007 (от лица потомственного пасечника Джорджа Сэведжа) и Китай 2098 (в роли рассказчика выступает китаянка Тао). Сюжетообразующую функцию выполняет при этом не только «история пчёл», но и семейные и экзистенциальные проблемы, не имеющие ни территориальных, ни временных границ. Название романа можно трактовать двояко: с одной стороны, речь идет об истории вымирания («исчезновения») пчёл – феномене, который получил название «Синдром разрушения пчелиных семей», с другой – о разрушении семейных (родовых) и общечеловеческих (надродовых) связей. Обращает на себя внимание прямая вербальная переключка: семья пчелиная (рой) – семья человеческая (род). А над всем этим – экологическая проблема, которая интерпретируется и как экология природы, и как экология души: проблема нарушения естественного баланса, разрушения природных связей и основ, которое приводит к общемировой катастрофе и ставит под угрозу существование человечества. Не случайно, подробно описывая устройство пчелиной семьи, автор проводит аналогию между природным предназначением каждого её члена (типа пчёл: рабочая пчела, трутень, пчела-матка) и той ролью, которую принимает на себя (добровольно или вынужденно) каждый из центральных героев произведения. Хотя в человеческом мире, пожалуй, не всё так однозначно, и наиболее эксплицитно такая аналогия выражена в антиутопических главах романа. Елена Рычкова обращает внимание и на именование героев в них, связанное с философским подтекстом произведения: имя *Тао* отсылает к одной из основных категорий китайской философии *Дао* (Путь); категория даосизма, подразумевающая невмешательство в естественный ход вещей, имеет название *У-вэй* (не случайно сына Тао, который должен стать символом спасения мира, зовут *Вэй-Вень*).

МИР ДЕТСКОЙ КНИГИ В РАННЕМ ТВОРЧЕСТВЕ МАРИНЫ ЦВЕТАЕВОЙ

Козорог О.В. (Харьков)

Тема уходящего детства с его неизменными спутниками – книгами любимых авторов и литературными персонажами – занимает одно из центральных мест в ранней лирике Марины Цветаевой. Уже первые стихотворения «Вечернего альбома» (1910) – «Первое путешествие», «Второе путешествие», «Книги в красном переплете», «Памяти Нины Джаваха», «Полночь» – вводят читателя в волшебную атмосферу мира приключений известных литературных героев. В современных исследованиях, посвященных творчеству Цветаевой (А. Саакянц, И. Шевеленко, Л. Зубова, Т. Горьковатая, Л. Мнухин и др.), проблема влияния мира детских книг и осмысления историко-литературных ценностей в раннем творчестве выдающейся представительницы Серебряного века является недостаточно исследованной. В связи с этим актуальным представляется рассмотреть особенности художественного восприятия мира детской книги и литературных аллюзий в ранней лирике Марины Цветаевой.

В юношеских произведениях Цветаевой литературные образы служат одним из способов познания окружающего мира: очень часто мировосприятие осуществляется через призму литературно-художественных связей и культурно-исторических ассоциаций. Детские книги ассоциируются у поэта с миром детства и семейного очага, а сам процесс чтения становится синонимом «потерянного рая». Многие литературные герои часто воспринимаются юной Цветаевой не только как вымышленные персонажи, но и как вполне реальные лица, памяти которых вполне можно посвятить литературное произведение (стихотворение «Памяти Нины Джаваха»). В дальнейшем темы, связанные с книгой и литературными героями, получают продолжение и развитие. Имена Дэвида Копперфильда, Тома Сойера, Дон Жуана, донны Анны, Кармен, Парфена Рогожина, Ромео, Офелии, Гамлета, Зигфрида, Брунгильды, а также многих других литературных персонажей будут встречаться в поэзии Цветаевой на протяжении всего ее творчества. Цветаева продолжит разрабатывать художественные приемы, наметившиеся в ранних стихотворениях: обращаться к литературному персонажу как к реальному лицу, использовать художественные образы в качестве иллюстрации для подтверждения ранее высказанного

положения, употребляют литературную характеристику образа в качестве оценочного фона, на котором разыгрываются драматические события.

IMPLEMENTATION OF THE “SOCIAL INEQUALITY” CONCEPT IN THE CONTENT OF FUTURE TEACHERS’ OF ENGLISH INITIAL EDUCATION

Комар О.С. (Умань)

Global community is rapidly changing and acquiring the characteristics that make it a multicultural and diverse entity. One of the most important changes in this context is the global migration of people caused by globalization of finances and labor markets. Traditional migration destinations now are from Asia and Africa to North America and Western Europe, but due to peculiarities of the development and functioning of labor markets in Europe, active migration also occurs within the European Union (EU). These processes cause the problem of social inequality that is over and over again being tackled by the authorities at the European and national levels.

One of the solutions to this problem is introduction of multicultural and sociocultural contexts at all levels of continuing education, in particular in the content of future teachers’ of English initial education. The content of initial education of future teachers of English in most EU countries is based on the principles of multiculturalism, European dimension, humanism and tolerance. Such a way of content construction implies, first of all, the selection of cultural and country study material for the purposes of professional education of the future English language teachers in order to develop students’ perception of culture and traditions not only of the nations, languages of which are learnt, but also of those that live within the territory of the country, region or city where the student studies and will work after graduation.

The above mentioned problem is urgent and has various visions of solution in different EU countries though its importance in the perspective of the nearest future is undoubted.

ІНТРОСПЕКЦІЯ ТА РЕФЛЕКСІЯ ЯК ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ СВІДОМОСТІ МИТЦЯ У НОВЕЛІ Г. ДЖЕЙМСА «THE MIDDLE YEARS»

Комаров С.А. (Бахмут)

Проблема творчості, стосунків митця і суспільства є однією з наскрізних у прозі Г. Джеймса. Варто згадати, зокрема, романи «Roderick Hudson» (1875), «The Tragic Muse» (1890), повісті і новели «The Madonna of the Future» (1873), «The Lesson of the Master» (1888), «The Death of the Lion» (1894), «The Figure in the Carpet» (1896). У новелі «The Middle Years» (1893) показаний образ письменника Денкома, який з гіркотою усвідомлює, що створив свою кращу книгу вже наприкінці життя.

Внутрішній світ героя зображений через засоби інтроспекції та рефлексії. Денком аналізує своє життя, особистість та, передусім, свою письменницьку сутність. Визнаючи творчі помилки та упущені можливості, він об'єктивно оцінює власний талант, «the child of time, the nursling of delay». У його уяві виникає багато задумів, яким вже не судилося втілитися у тексти.

Рефлексія реалізується у спробах письменника Денкома вибудувати природу взаємовідносин незнайомих йому людей тільки на основі спостережень за їх діями. Він навіть малює їх психологічні портрети. Роздуми Денкома літературоцентричні: реальних людей він робить персонажами майбутніх творів або, спираючись на свій читацький досвід, знаходить точки перетину між людьми і героями інших книг.

Оповідь у новелі наповнена фантазіями та роздумами Денкома з приводу життя, страждань, смерті і, більш за все, творчості. Часто вони втілені в афористичну форму, наприклад: «The pearl is the unwritten – the pearl is the unalloyed, the rest, the lost!»; «glory is to have made somebody care»; «Our doubt is our passion and our passion is our task. The rest is the madness of art».

Література

1. James H. Complete Stories, 1892–1898. New York Library of America, 1996. 948 p.

МОВА І ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Косович О.В. (Тернопіль)

Розгляд мови як емблеми національної ідентичності в дусі деяких націоналістичних ідеологій є помилковим. Набагато більш важливою рисою мови є її здатність створювати співтовариства, що виникають з ефектів солідарності.

Поняття нації та етносу розглядаються нами як явища, які відносяться до різних соціальних сфер. Нації є соціально-політичними групами, пов'язані з реальними або можливими межами держави. Етноси є культурними утвореннями, які визначаються через поведінкові зразки, які передаються від покоління до покоління, і не є жорстко зафіксовані межами держави. Конститування національності відбувається на усвідомленій, раціональній основі, в рамках цивільного прочитання нації. Конститутивні принципи етнічності будуються на почутті (приналежності, солідарності, почутті «своїх» і «чужих»), а не на усвідомленні й раціональності.

Ідентичність розглядається нами не як властивість, а як відношення. Звідси впливає її відкритість і рухливість. Позаяк ідентичність є рефлексивною категорією, володіти нею можуть тільки індивіди, групам же ідентичність може бути тільки приписана.

Встановити кореляцію між мовою і етнічною приналежністю видається складним, оскільки взаємозв'язок між ними є важковловимим. Підтвердженням цього є випадки, коли різні етноси говорять однією мовою або коли в межах одного етносу функціонують кілька діалектів чи мов. Полімовність етносу або навпаки відсутність етнічної мови – це радше є виняток, ніж правило, отже, не можна стверджувати, що наявність спільної мови є головним чинником існування етнічної спільності.

Національні мови і національні ідентичності перебувають у складній діалектичній взаємодії. Реальними фактами є тільки політичні процеси та політико-економічні конфлікти, які становлять основу дискурсу, за допомогою якого національна мова стверджує своє існування.

WHAT IS THE VALUE OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES?

Kostikova Ilona (Kharkiv)

A foreign language today is not only a means of communication, but also it's a way of perception the world value. Learning foreign languages is a focused process for development universal spiritual values and world culture achievements, ensuring the development a learner's intellectual and emotional sphere. A foreign language determines how we understand the world and how we perceive it. A language affects our thinking and cognition process. Therefore, when a person knows more than one language, he/she develops several worldviews. Learning foreign languages is necessary not only for travelling (as beginners believe), but because learning different languages you go through different worlds. Learning languages is not just a problem of ease well-being, convenience, comfort. You make bigger your outer and inner world.

Learning foreign languages broadens the mind, while the brain works. And when the brain works actively, the quantity and quality of neural connections are increased. The brain work is significant at any age, since the neural network is developed every second. Learning foreign languages is one of the most intellectual brain loads. After all, this is not just training new words, but also the word integration into a single concept system. Like any mind training, language learning develops a high level of brain function. The brain changes all the time, even at 90 years old. Learning foreign languages is extremely effective as for changing language codes. When you switch from one language to another, it is a very difficult job for the brain. But 'difficult' means good, allowing the brain to work.

The Canadian scientists (as bilingualism is widespread in the country) run experiments showing that people who know more than one language put off memory loss in old age by several years due to the development of neural network. Bilinguals manage tasks that require switching attention, solving diverse problems faster and better. When a person speaks several languages, his/her neural network works more intensively. In this case, the brain will work longer. Thus, learning foreign languages broadens the worldview, contributes to the brain work and memory.

МОДЕЛЮВАННЯ ХУДОЖНЬОГО СВІТУ ЛІТЕРАТУРИ ПРО ДІТЕЙ: АНАЛІТИЧНА МАТРИЦЯ СМИСЛОТВОРЕННЯ

Кохан Р.А. (Львів)

Уведення понять структуралістської методології, а саме «модель» та «моделювання», у контекст герменевтичного, феноменологічного, рецептивно-інтерпретаційного дослідження художнього твору дає можливість значно поглибити категорійну базу сучасного літературознавства, а також поглибити поетологічне вивчення художнього твору в перспективному та продуктивному аналітичному просторі.

Єдина структурна інтерпретація літературно-художнього твору видається неможливою через чималу кількість тлумачень та смислів, задекларовану розрізненими текстовими рівнями на ментально-рецептивній площині (Н. Астрахан деталізує рівні функціонування поняття «моделі» у референціях літературного твору з реальністю [1]). У процесі осмислення специфіки моделювання художнього світу літератури про дітей вважаємо за доцільне максимально зблизити такі рівні, як «художня модель» та «аналітична модель». Отож, художньо-аналітична модель декларує та закріплює неповторні параметри референції твору з дійсністю, причому імпліцитні суперечності літературного твору продукують особливий художній світ з характерними поетологічними ознаками.

Процес побудови художньо-аналітичної моделі відбувається, на нашу думку, як послідовна зміна декількох етапів, перший з яких полягає у вписуванні обраних для дослідження творів у канон Літератури як вихідної позиції аналізу. Наступним чинником створення аналітичної матриці художнього твору вважаємо «всеоможливі смисли» як аксіологічно-гносеологічну базу світоглядно-дискурсивного постпостмодернізму.

І, врешті, процес моделювання художнього світу як екстраполяція певного смислу на текстову площину охоплює наступний етап – проєкцію художньо-аналітичної моделі на рівень особистісної рецепції, читацької заангажованості та творчої співпраці.

Обираючи за константу смислотворення певне поняття й помістивши його у простір сучасної прози про дітей (дитинство), цікавим та перспективним для дослідження вважаємо створення художньо-аналітичної моделі у послідовному вивченні основних рівнів поетологічної парадигми.

Література

1. Астрахан Н. Буття літературного твору. Аналітичне та інтерпретаційне моделювання: монографія. Київ: Академвидав, 2014. 432 с.

ДОСТУПНІСТЬ ЯК ОДНА З УМОВ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кравченко О.О. (Умань)

Закон України «Про вищу освіту» (2014) декларує, що особа з особливими освітніми потребами – це особа з інвалідністю, яка потребує додаткової підтримки для забезпечення здобуття вищої освіти; тому навчальні заклади зобов'язані створити та забезпечити рівні умови доступу до вищої освіти, у тому числі забезпечення осіб з особливими освітніми потребами спеціальним навчально-реабілітаційним супроводом та створення для них вільного доступу до інфраструктури ЗВО з урахуванням обмежень життєдіяльності, зумовлених станом здоров'я. Ця норма передбачена у Постанові КМУ «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» від 30 грудня 2015 р. № 1187, де зазначено, що заклад освіти повинен забезпечити доступність навчальних приміщень для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, зокрема безперешкодний доступ до будівлі, навчальних класів (груп) та іншої інфраструктури відповідно до державних будівельних норм.

У цьому відношенні навчальні корпуси мають бути обладнані пандусами та спеціалізованими санітарно-гігієнічними кімнатами – у відповідності до вимог доступності та Універсального дизайну; встановлені парти для студентів-валізочників; таблички шрифтом Брайля з назвою кожного структурного підрозділу університету; у читальних залах та комп'ютерних класах облаштовані клавіатури до комп'ютерів шрифтом Брайля для студентів з порушенням зору.

І це далеко не повний перелік технічного оснащення потреб інклюзивного навчання, але в умовах складної економічної ситуації в країні Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини докладає максимум зусиль, щоб бути інклюзивним!

ЦІННІСТЬ ФЕНОМЕНУ «КНИГИ» (РОМАН РОБЕРТА М. ЗОННТА҃А «СКАНЕРИ»)

Криворучко С.К., Разуменко І.В. (Харків)

Ціннісні орієнтири відображують суб'єктивні сприйняття індивіда, який вимушений здійснювати комунікацію на рівні різних соціальних інституцій: освіта, економіка, мистецтво, медицина, юриспруденція, релігія, дозвілля. Ціннісні орієнтири індивіда формуються під впливом реального повсякдення і метафізичного енергетичного простору, в які поглинута сучасна людина ХХІ ст. Цінності змінюються в історичній еволюції. У художній літературі віддзеркалюються ціннісні орієнтири на рівні ідей, конфліктів, проблем у персонажах, а соціальні інституції впливають на формування картини світу художнього твору, в який цей герой вписаний. Література ХХІ ст. має критичну спрямованість, тут герой перебуває у конфлікті з соціальними системами. Письменники використовують цей прийом для того, щоб пізнати сучасність та передати власну версію читачеві. Феномен «книги» є перетином метафізичних пластів: індивіда (автора, читача) та соціальних систем (освіти, мистецтва, дозвілля).

Феномен «книги» формується разом із утворенням системи письма та бере своє джерело ще в цивілізації Давнього Єгипту. У діахронії змінюється форма «книги»: листя рослин, кора дерев, полотно, шовк, глиняні таблички, шкіра, папірус, воскові таблички, пергамент, шкіряні книги, паперові книги, електронні книги. Зміна форми «книги» не впливає на незмінність її призначення у діахронії – нести знання, інформацію, передавати досвід від одного покоління до іншого, бути знаком освіти та просвітництва. У синхронії поч. ХХІ ст. ми знаходимось у переході форм книги: від паперової до електронної версії. Інтелектуальна значущість «книги» не змінюється від її форми.

Сучасний німецький письменник Роберт М. Зоннтаг (псевдонім автора Мартіна Шойбле, 1978 р. н.) у романі «Сканери» 2013 р. феномен «книги» робить знаком людських цінностей. У картині світу «Сканерів» Роберт М. Зоннтаг зображує перехід від паперової книги до її електронної версії. Однак у центрі уваги письменника є людина ХХІ ст. – її ціннісні ідеали, орієнтири, на які впливають варіанти сучасних соціальних інститутів: робота, освіта, родина, дружба, кохання. У романі зображено різні соціальні прошарки, дистанційні

способи комунікації між закоханими, порушено проблеми батьків / дітей, письменника / читача, начальника / підлеглого. Комфортабельна побутова система сучасності у романі призначена знищити гуманістичні цінності, інституцію письменництва (читача / автора), систему освіти, особистісне спілкування та людину як індивіда взагалі, зробивши її рабом сучасних технологій, якому заборонено мати і відчувати щось природне.

Топоси картини світу «Сканерів» розподіляються на зони: А, В, С. Зона А – найкомфортабельніша, заснована на побутовості найсучасніших технологій, які полегшують життя індивіда. Зона С – це зображення правдоподібного матеріального рівня, який сьогодні маємо ми, однак у романі вона представлена як неефективна, застаріла, в якій індивід мусить страждати. Герой перебуває в зоні А. Він має найсучаснішу роботу – сканер, який мусить перевести всю літературу із паперової форми в електронну. Він виконує велику місію – змінює світ на краще, робить інформацію доступною для всіх. Провідною тезою сьогодення роману є безкоштовні знання. Безкоштовні знання скасовують соціальні інституції: школи, університети, письменництво, видавництво. Школи й університети не потрібні тому, що можна вчитися самостійно та безкоштовно, отже професія вчителя та професора стає непотрібною, оскільки знищується учень і студент, який тепер самостійно оволодіває знаннями. Також робляться непотрібними письменники й видавці, тому що їхню роботу ніхто не буде оплачувати, оскільки цивілізація вже випрацювала великий обсяг літератури, яку можна читати, однак, її вже ніхто не читає, оскільки зі зникненням сучасного письменника припиняє своє існування сучасний читач, тому що давня література без учителя та професора, яких немає, йому незрозуміла.

Література

1. Зоннтаг Р.М. Сканери / Переклад з німецької Люби-Параскевії Стринадюк. Брустурів: Дискурсус, 2018. 192 с.

ВІДОБРАЖЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ ПЕРСОНАЖІВ У ПОВІСТІ А.Н. РИБАКОВА «ПОСТРІЛ»

Кузнецова О.С. (Харків)

Література для дітей, з її підвищеною увагою до повчального змісту художнього твору в більшості випадків створює персонажів, які могли б слугувати стійким взірцем для наслідування юними читачами. При цьому ціннісні

орієнтири героїв відображаються в наративній структурі тексту. Наше дослідження присвячене аналізу засобів вираження дитячого та дорослого погляду на суспільні цінності повісті А.Н. Рибаківа «Постріл».

За основу ми взяли класифікацію прийомів наративного зображення свідомості, запропоновану В. Шмідом [1], у відповідності до якої дані прийоми підрозділяються на експліцитні, які описують внутрішній світ персонажа вербально, та імпліцитні, що відображають почуття та стан героя за допомогою символічних знаків. У повісті А.Н. Рибаківа представлені як вербальні засоби вираження позиції та світосприйняття героїв, до яких відносяться пряма внутрішня мова, невластива пряма мова та оповідь наратора, який описує внутрішній стан персонажа, так і імпліцитний прийом зображення ціннісних орієнтацій героїв, а саме включення в наратив текстів пісень, зміст яких викриває недоліки шкільного колективу. Позитивні та негативні персонажі повісті займають діаметрально протилежні позиції, їхні погляди на суспільні цінності не збігаються, про що свідчать їхні вчинки та висловлювання. Це стає поштовхом для виникнення конфліктних ситуацій, у яких відбувається зіткнення різних точок зору.

Література

1. Шмид В. Изображение сознания в художественной прозе. Narratorium. 2017. № 1 (10). URL: <http://narratorium.ru/2018/04/03/вольф-шмид-гамбург-германия/>.

ПОЕТИКА ПЕРЕМІЩЕНЬ У СЮРРЕАЛІСТИЧНОМУ РОМАНІ А. ПЛАТОНОВА «ЧЕВЕНГУР»

Куницька І.В. (Київ)

Сюрреалізм як усвідомлена естетична програма виник у 1920-і роки. Яскравою рисою сюрреалістичних декларацій є посилена увага до внутрішнього світу людини, зокрема, відкритий психоаналізом поділ психіки на свідоме й несвідоме. Чи не найбільш поширеною формулою несвідомого у період модернізму став образ лабіринту, а шлях пізнання несвідомого – це блукання в лабіринті без сподівання знайти вихід. Традиційний сюжет мандрів, який ліг в основу численних творів світової літератури, почав проектуватися на внутрішнє життя, а тому кожного разу отримував нове втілення.

У романі «Чевенгур» А. Платонов наділяє елементами власного сприйняття світу кожного персонажа, за їх посередництвом здійснює свій шлях у глибини

колективного та індивідуального несвідомого. Зовнішні блукання героїв – це метафора блукання внутрішнього, пошук невідомо чого, без означеної мети.

Головна наскрізна тема роману – пошуки слів для називання невимірних відчуттів. Саме так виглядає шлях Дванова: не стільки пошук сенсу (він ніби байдужий до всього), скільки слова, якого йому бракує для називання головного. Наприкінці стає зрозуміло, що те болісне слово, якого бракувало Дванову, – це слово «смерть». Копьонкін вирушив на зустріч з Розою Люксембург, а Дванов пішов слідом за батьком на дно озера, на пошук того кращого світу, якого він так і не зміг знайти в дійсності.

Зображення, яке перетворює зовнішній світ на химерну реальність, виникає завдяки посиленому метафоризму, численним парадоксальним метафорам, тому засобу, якому так багато уваги приділяли сюрреалісти. Розгорнута метафора подвоює зображення, повертає відчуття в часи дитячого (дологічного, міфічного) світосприйняття, коли світ здається суцільним, однорідним, живим, невіддільним від людини, коли поділ на зовнішнє / внутрішнє ще не усвідомлений. Метафора також є яскравим відбитком суб'єктивного світосприйняття. Намагаючись окреслити модель «народного» думання і почуття, Платонов зміг яскраво відтворити в першу чергу власне світосприйняття. Через суцільний метафоризм зображення показав людське страждання в мороці неусвідомленого життя, свої власні пошуки сенсу життя, свій власний страх небуття.

Література

1. Бретон А. Манифест сюрреалізму. *Называть вещи своими именами. Программные выступления мастеров западноевропейской литературы XX века.* М.: Прогресс, 1986. С. 426–429.
2. Зборовська Н.В. Психологія і літературознавство: навч. посіб. К.: Академвидав, 2003. 390 с.
3. Кеба Ол. Своєрідність стилю Андрія Платонова у світлі художньо-філософського досвіду ХХ ст. *Іноземна філологія.* Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2007. Вип. 118. С. 88–99.
4. Левчук Л.Т. Психологія і художественное творчество (критический анализ). К.: Вища школа, 1980. 160 с.
5. Моклиця М. Модернізм у творчості письменників ХХ століття. Луцьк: Вежа, 1999. Ч. 2. Зарубіжна література. С. 162–173.
6. Платонов А. Чевенгур. *Ювенильное море. Повести, роман.* М.: Современник, 1988. С. 188–551.
7. Страна философов. Андрей Платонов: Проблемы творчества. Вып. 5, юбил. М.: ИМЛИ, 2003. 984 с.
8. Шалагинов Б. У истоков современного мифотворчества. *Біблія і культура.* 2008. № 10. С. 37–44.

ТРАНСФОРМАЦІЯ АРХЕТИПНОГО ОБРАЗУ ПОПЕЛЮШКИ У САТИРИЧНІЙ КАЗЦІ С. БЕННІ «ПОПЕЛЮШОК»

Кушнір І.Б. (Львів)

Сюжет про Попелюшку живе вже понад 2500 років і має більше 700 версій, стверджує у своїй статті А.П. Толмачова. Найбільш відомий образ Попелюшки відображений у казці Ш. Перро «Попелюшка», у казці братів Грім та у російській казці «Чорнушка». В українських казках маємо різновиди цієї історії: «Казки про красуню і злу бабу» (варіант П. Куліша), у «Німії царівні». Відомо, що форма казки використовується у народній творчості для передачі досвіду поколінь та є ілюстрацією колективного несвідомого певної групи людей. Відповідно, мета казки – сформувати певний тип поведінки, заснований на моральних цінностях, які має сприйняти суспільство і керуватися ними у своїй поведінці. Архетип Попелюшки використовується у казках різних народів у різних інтерпретаціях, зберігаючи основну канву казкової історії: винагорода добродетності, доброти і працелюбства молодій дівчині.

У наш час спостерігаємо профанацію казкових сюжетів і використання трансформованих архетипних казкових образів із наповненням новим змістом. Зрозуміло, що ця казка з часом набирає нового змісту, чи «осучаснюється» відповідно до суспільних інтересів доби. Архетипний образ Попелюшки соціально переосмислений у сатиричній казці С. Бенні «Попелюшок». Зберігаючи фабулу, автор інтегрує її у реальність Італії ХХ-ХХІ ст., аспекти казки знижені і пристосовані до чоловічого образу, трансформуючи мораль і висновки до цінностей цього часу.

Мета дослідження – трансформація казки «Попелюшка» у сатиричній казці С. Бенні «Попелюшок» та особливості використання архетипного образу Попелюшки у ХХ-ХХІ ст., а також виявлення прийомів експлікації архетипів та архетипних смислів у тексті авторської казки за допомогою методу *close reading*. Об'єктом дослідження стала авторська казка С. Бенні, а предметом – архетипні образи Попелюшка (хлопця) і Принцеси. С. Бенні позиціонує свою історію як філософську казку-алегорію з соціальним підтекстом із підзаголовком «казка для офіціантів». Казковий початок «одного разу був собі...» трансформується у реальність «був собі бар».

Як висновок констатуємо, що автор зберіг головний моральний дидактизм казки – добродетельність і любов до інших знаходять винагороду. Мораль казки – не впадати у відчай, а йти до своєї мети, шукати не матеріальні цінності та винагороду, а бути щасливим роблячи добро іншим. На основі аналізу трансформації фабули казки про Попелюшку у С. Бенні розкрито механізм формування і надання нового значення архетипним образам Попелюшка і Принцеси, встановлено особливості їхнього

функціонування в філософській казці-алегорії С. Бенні, що уможливило виявлення нових смислів і потенції цих архетипних образів.

ПИСЬМЕННОЦТВО ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ ЖИТТЄВОЇ КРИЗИ (ЗА РОМАНОМ ФІЛІПА РОТА «ПРОФЕСОР БАЖАННЯ»)

Лісевич В.В. (Кам'янець-Подільський)

Головним героєм роману Філіпа Рота «Професор бажання» («The Professor of Desire», 1977), що входить до циклу творів про Девіда Кепеша, є письменник-початківець, який показаний у кризовий період його життя. Він важко переживає смерть батька, руйнується сімейний бізнес, розладналися стосунки із дружиною та друзями. Ситуація відчуження від суспільства загалом і від єврейської емігрантської спільноти, в якій він змушений жити, поглиблюється внаслідок внутрішньої залежності Девіда Кепеша від традиційних цінностей, що вплинули на формування його особистості. Крім того, герой гостро відчуває надмірну чуттєвість і сексуальність своєї натури (звідси назва твору). З метою подолання кризи Девід Кепеш покидає Америку і разом зі своєю новою подругою відправляється до Європи.

Кульмінаційним моментом у романі є відвідування Кепешем могили Кафки у Празі і знайомство з чеським професором-літературознавцем Соскою, який потерпає від політичних переслідувань тодішнього чеського авторитарного правління.

У процесі спілкування з професором-дисидентом Кепеш, який до цього вів в університеті семінар, присвячений творчості автора «Перевтілення», по-новому відкриває для себе творчість цього автора. Особиста драма і проблеми родини відкриваються йому (зокрема, через нове прочитання знаменитого Кафкового «Листа до батька») як літературний, письменницький феномен, і текст роману загалом починає набувати рис метафікціональної прози, насиченої елементами авторефлексивності й інтертекстувальності.

Отже, роман «Професор бажання» Філіпа Рота можна вважати своєрідним екзистенціальним метароманом, в якому проблеми письменництва, життєвої кризи та необхідності вибору літературної та особистісної позиції постають у нерозривному художньо-естетичному синтезі.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ У ТВОРЧОСТІ ІРВІНА ВЕЛША

Літвін С.М. (Харків)

Ірвін Велш – яскрава постать британської контркультурної літератури.

Головними героями переважної більшості його творів є маргінали, безробітні, представники робітничого класу. Особливим прикладом є роман «На голці» («Trainspotting», 1993), присвячений проблемі наркозалежної молоді.

Головні герої – безробітні молоді люди, що кидають виклик суспільству споживання, висміюючи популярний слоган руху проти наркотиків «Chooselife» («Обери життя»). Поступово можна простежити, як вони поринають усе глибше у наркотичну прірву, тим самим стираючи інші наративні лінії. Метт Мак Гайр у своїй книзі «The Edinburgh Companion to Irvine Welsh» вважає, що героїн водночас відображає скасування будь-якого вибору, адже залежна людина не здатна проявляти власну волю та обирати між моделями поведінки [1].

Цікавим також є роман «Бруд» («Filth», 1998), головним героєм якого є шотландський поліцейський на ім'я Брюс Робертсон. Він розслідує вбивство чорношкірого студента, за рахунок чого сподівається отримати службове підвищення. При цьому він йде на будь-які підступи, аби усунути зі шляху своїх колег, керуючись переконанням, що «правила скрізь однакові»; водночас іншим оповідачем є глист, що живе у кишківнику Брюса – саме через нього Велш розкриває досить трагічну особисту історію головного героя, яка призвела до формування саме такого характеру, показуючи інший бік маскулінності та напускної бравати.

У той самий час Велш зовсім не прагне викликати симпатію до своїх персонажів – навпаки, він досить детально змальовує їхні вчинки, мета яких не є чимось високим – це цілком звичайні, приземлені бажання та цінності представників шотландського робітничого класу.

Література

1. M. Mc. Guire –The Edinburgh Companion to Irvine Welsh, 2010.

НОМО LOCALIS – ВЗАЄМВІДНОШЕННЯ ГЕРОЇВ РОМАНІВ СЕРГІЯ ЖАДАНА ІЗ «МІСЦЕМ» В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЕТИКИ

Маєвська Й. (Краків)

Концепт *homo localis* Миколая Мадуровіча стосується зв'язку «місця» (точного, особливого простору) із людиною, у якому взаємний вплив засвідчує про їхню інтегральність, окреслює оформлення ідентичності обох, а також закріплює почуття відповідальності людини за місце. Дослідження взаємозв'язку між літературним персонажем та «місцем» чи загальним простором (географією) створює цікаву перспективу для аналізу внутрішнього світу героя та мотивів прийраних ним рішень. Стосунки з «місцем» є також цікавим ракурсом для інтерпретації взаємин індивіда та суспільства.

Якою є взаємозалежність персонажів Жадана та простору Донбасу? Чи змінилася вона під впливом політичних та воєнних обставин? Відповідаючи на ці запитання, хочу зосередитися на трьох романах цього автора – «Ворошиловграді», «Месопотамії» та «Інтернаті». Сюжети цих текстів відбуваються у трьох різних містах, а герої глибоко занурені у простір, хоча необов'язково сильно емоційно з ним зв'язані, що дозволить мені приглянутись до ролі «місця» у конструюванні ідентичності персонажів, а також до того, наскільки вони поміщуються у концепції *homo localis*

Геопоетика у специфічному розумінні Ельжбети Рибіцької дозволяє аналіз простору в літературі між іншими за допомогою категорії *sensoric space*, яка стосується опису простору за допомогою сенсорних відчуттів. У своєму дослідженні хочу зосередитись зокрема на категорії слуху. Soundscape, на який складаються постійні та темпоральні soundmarks – такі як звуки, мови та присутні у них власні назви, здається мені найцікавішим у контексті літературної репрезентації Донбасу цього письменника.

Література

1. Жадан С. Інтернат. Чернівці, 2017.
2. Жадан С. Месопотамія. Харків, 2014.
3. Жадан С. Ворошиловград. Харків, 2010.
4. Madurowicz M. Tożsamość homo localis w geografii człowieka. Człowiek w badaniach geograficznych / ред W. Maik, K. Rembowska, A. Suliborskiego. Bydgosz, 2006. S. 169–180.

5. Rybicka E. Geopoetyka. Przestrzeń i miejsce we współczesnych teoriach i praktykach literackich. Kraków, 2014.

МЕТАФОРИЧЕСКИЙ СТРОЙ «СЛОВА О ПОЛКУ ИГОРЕВЕ»

Мартыненко Б.В., Стрелец К.В. (Харьков)

«Слово о полку Игореве» отличается необычной насыщенностью метафорическими средствами. Проблема метафоризации в древней литературе и в «Слове» основательно освещается в трудах А.А. Потебни, В.П. Андриановой-Перетц, Д.С. Лихачева.

Следует отметить, что и традиционные метафоры-символы, и подобные постоянные метафоры в значительной степени переосмыслены автором «Слова», наполнены новым содержанием. Так, соколиной охоте уподобляется игра Бояна: десять соколов – пальцы, стадо лебедей – струны. Битва на Немиге сравнивается с молотьбой, однако этот символический образ получает конкретизацию за счет указания на процесс молотьбы: снопы стелют головами, молотят цепями булатными, веют душу от тела. Подобные развернутые многокомпонентные метафоры характерны для «Слова».

Особый интерес представляют новые метафоры, которые характеризуют автора «Слова о полку Игореве» как талантливого поэта и смелого новатора. Совершенно оригинальной выглядит характеристика воинов Всеволода – курян: под трубами повиты, под шлемами взлелеяны, концом копья вскормлены. К числу новых следует отнести и такие метафоры: кричат телеги в полночи, тоска разлилась по Русской земле, печаль обильная потекла посреди земли Русской, копья поют и т.п.

В самостоятельный разряд следует выделить метафоры-гиперболы, которыми автор широко пользуется: Святослав Киевский притоптал холмы и овраги, возмутил реки и озера, иссушил потоки и болота; Всеволод может Волгу веслами расплескать, а Дон шлемами вылить; Святослав за ночь из Киева дорыскивал до Тмуторокани и т.д.

В произведении много метафор-олицетворений, метафор-метонимий, метафор-перифразов. Все это свидетельствует о богатой творческой фантазии и уникальном поэтическом даровании автора.

ДИНАМИКА ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТИРОВ В АНГЛИЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ XIX ВЕКА

Марченко Т.М. (Бахмут)

Ценностные ориентиры в художественных текстах могут анализироваться в их социологическом понимании – как «устойчивое отношение человека к совокупности материальных и духовных благ и идеалов, которые рассматриваются как предметы, цели или средства для удовлетворения потребностей жизнедеятельности личности» [1].

Английская литература XIX века чётко отразила динамику ценностных ориентиров общества – переход от нравов «старой весёлой Англии» времён георгианства к моральным канонам «нового времени», викторианства, формирование иной системы социокультурных норм поведения. К примеру, дендизм как «философия праздной элегантности» в 20-е годы порождает весьма специфический жанр – «модный роман» (fashionable novel). Героем романов Р.П. Уорда, Б. Дизраэли, П. Бульвер-Литтона стал «светский лев», в совершенстве владеющий «искусством повязывать галстук». Уже в 40-е годы заповеди дендизма откровенно пародируются в «Ярмарке тщеславия» У. Теккерея (см. портретные зарисовки образа Джозефа Сэдли в третьей главе романа), подвергаются развенчанию и осуждению (образ Мальбери Гока в «Николасе Никльби» Ч. Диккенса). Писатели-идеологи буржуазии создают образы новых «героев времени»: они, владельцы солидных счетов в банке, носят уже не кружевные фраки и панталоны цвета палевой астры, а чёрные котелки и отлично сшитые сюртуки с непременно массивной золотой цепочкой часов, змеящейся из бокового кармана. Аналогичное переосмысление происходит с образами снобов и собственников, а светские сюжеты сменяются семейно-бытовыми в так называемом «викторианском романе».

КОНЦЕПТ ПАМ'ЯТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ ЮСТЕЙНА ГОРДЕРА

Мацевко-Бекерська Л.В. (Львів)

Однією з найбільш прикметних стильових домінант прозового тексту Юстейна Гордера є концепт пам'яті. Як психологічна константа форматування наративу пам'ять виконує важливі функції у контексті гармонізації інтенційно-

рецептивного діалогу. Психологічний механізм згадування розгортає нарацію в площині реальної події чи насправді пережитого емоційного стану.

Діалогічна архітектоніка повісті «У дзеркалі, у загадці» забезпечує психологічну єдність двох нарративних рівнів – викладу історії останніх днів життя маленької дівчинки Сесілії Скутбю у реальному світі її звичного життя, в оточенні рідних та близьких, та, водночас, у не менш реальному, але лише для самої дівчинки, світі янголів. Пам'ять уможливорює диференціацію художнього часопростору на два окремі фрагменти: «до хвороби» та «в часі хвороби». Все, що відбувалося раніше, реінтерпретується у свідомості Сесілії вже в іншому ракурсі поверненої «лінзи поляроїда». Досвід, набутий упродовж семи років життя, химерно вплітається у панораму онтологічних узагальнень, спостережень, припущень. Сесілія, зокрема, пам'ятає, що різдвяний календар над ліжком має 24 віконечка, що фіранки до карниза прикріплені на 27 кільцях, що тато піднімається до її кімнати, перестрибуючи одразу по чотири-п'ять сходинок, що кожне навечір'я Різдва вся родина проводить у довгому розмаїтому кавуванні. На межі між пам'яттю дитинства та вічністю опинилася постать листоноші, котра у незвичних контурах дістала цілком символічного значення: «Ніколи ще природа не набувала таких чітких обрисів, як у ці останні дні перед Різдвом. Одного разу Сесілія побачила поштаря, який їхав велосипедом, хоча на дорогах лежав глибокий пухкий сніг, а термометр показував майже десять градусів морозу. Вона усміхнулася, а тоді затарабанила у вікно й помахала йому рукою. Поштар підвів голову й замахів їй у відповідь обома руками. Велосипед перевернувся, і він упав у сніг. Як тільки поштар зник за пагорбом, Сесілія знову видряпалася на ліжко і заплакала. Поштар на засніженій дорозі був наче втіленням самого сенсу життя» [1, с. 11]. Невпинний рух у поєднанні з місією зберігати і передавати надбання пам'яті наснажували невиліковно хвору дитину. Тому не випадковою видається постать янгола Аріеля (ім'я – назва місцевої річки – Леіра), котрий форматує паралельний рівень нарації. Тепер світовідчуття і світосприймання Сесілії конкретизують і узагальнюють найбільш важливі людські цінності, переосмислені багатьма поколіннями істини. Тривала розмова дівчинки з янголом вияскравлює ті грані пам'яті, що додають трагізму тональності викладу, підкреслюють неповторність кожної особистості. Рецептивна діяльність набуває більшої виразності, адже нарративно задана ціннісна парадигма відкриває простір не для домислювання сенсу, не для розкодування значення прихованих символів, а лише для конкретизації комунікативного та психологічно-етичного порозуміння читача зі світом літературного твору. Відтворення відчуттів та вражень дівчинки додатково концептуалізує пам'ять, позаяк «Сесілії здавалося, наче вона всіх бачить. Бабуся усміхалася й обнімала всіх поспіль, мама скидала свій червоний фартух, водночас обнімаючи дідуся, тато гладив Лассе по голові, а дідусь запалив сигару... Останнім часом Сесілія навчилася бачити вухами» [3, с. 12].

Таким чином, психологічно-рецептивна трансформація цінностей, що сталася через хворобу та вимушену ізоляцію від звичного оточення, забезпечена

потенціалом пам'яті, своєрідним калейдоскопом, що творить інтенційні горизонти упродовж певного часу.

Література

1. Гордер Ю. У дзеркалі, у загадці. Львів: Літопис, 1998. 157 с.

ПСИХОАНАЛІЗ ЯК МЕТОД ЕКОНСТРУКЦІЇ

Моклиця М.В. (Луцьк)

Психоаналіз від часів фрейдизму (початок ХХ століття) утвердився в числі методів літературознавчого дослідження. Щоправда, за століття розвитку його теорія розрослася до гігантських обсягів, а число авторитетних імен і концепцій дозволяють припасовувати психоаналіз до будь-якого контексту. Сучасні дослідники мають в своєму розпорядженні безліч методологій, які беззастережно поєднуються, нашаровують на літературні твори (особливо класичні) численні смисли. У пострадянській науці, яка мала б суттєво перебудуватись в плані деїдеологізації, нові методології не порушують старих (стереотипних) моделей інтерпретації текстів, навпаки, припасовуються до них, створюючи видимість модернізації. Так стереотипним моделям надається нова легітимізація. На відміну від західної науки, де в другій половині ХХ століття була здійснена досить масштабна деконструкція затверділих моделей прочитання (Поль де Ман та інші), наша наука попередніх періодів була лише частково переглянута в плані зняття очевидних ідеологем. Що ж стосується жанрово-стильової ідентифікації творів, де особливо важливим є естетичний (формальний, поетологічний тощо) аспект, то тут стереотипні прочитання або лишилися непоміченими, або ж лише поміняли маркери (реалізм перестав бути найкращим методом, модернізм – поганим). Скажімо, вже доведена важлива роль модернізму у творчості Лесі Українки, але в аналізі текстів переважно застосовується лише неоромантична модель прочитання. Деконструкція – це не лише зняття з тексту тих тлумачень, які спотворюють задум автора. Це рух дослідника назустріч авторові, визначений новими зобов'язаннями, згідно з його епохою. Важливо «очистити» текст від упереджень попередників, а для цього треба позбутися апологетики в ставленні до будь-якого дослідника попередніх епох. Психоаналіз, в разі його застосування не до біографії, а до тексту (який і є головним репрезентантом особи автора), може стати дієвим способом деконструкції, дати досліднику базу для незалежності від попередніх інтерпретацій, дозволить рухатись назустріч автору.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗАСОБАМИ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ

Молоченко І.А. (Умань)

На теперішній час проблема соціальної реабілітації людей з інвалідністю є досить актуальною в Україні. Для того аби якісно розвивати цей напрям, варто розглянути та проаналізувати зарубіжний досвід впровадження інклюзивного туризму. За даними Світової туристичної організації при Організації Об'єднаних Націй особлива увага приділяється розвитку соціального туризму для людей з інвалідністю в такі країнах ЄС: Великобританія (реалізується програма «Сімейний відпочинок»); Чехія (діє програма «Подорожуй без бар'єрів»); Італія (заснований Оборотний фонд туристських позик і заощаджень) [2]. У Німеччині з метою розвитку культурно-пізнавального туризму місця для дозвілля та відпочинку оснащені необхідним для людей з інвалідністю обладнанням. У Фінляндії існує ряд фірм, що надають послуги з організації водного туризму для людей з інвалідністю на прогулянкових суднах. Гірський курорт Тіроль (Австрія) створив для інвалідів можливість не тільки безперешкодного переміщення по вулицях, а й участі в доступних для них активних видах спорту. В Іспанії великою популярністю користується гірськолижний курорт Каталонії, де створені всі умови для проживання і катання людей з обмеженими можливостями. В музеях різних міст є відеогід, який здійснює сурдопереклад для інвалідів по слуху. 87% станцій метро є доступними для людей з інвалідністю [1].

Література

1. Локтева Г.Е., Варенникова И.А. Социальный туризм как механизм интеграции детей с ограниченными возможностями здоровья в обществе. *Современное общество и власть*. 2016. № 4 (10)
2. Белоусова Н.В. Зарубежный опыт популяризации инклюзивного реабилитационно-социального туризма. *Туризм и гостеприимство*. Киев. 2019. № 1.

ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ГАРМОНІЙНОГО СВІТОСПРИЙНЯТТЯ У СТУДЕНТІВ

Москвич Ю.В. (Київ)

Вступні зауваги. Одним із методів освітнього процесу, орієнтованого як на педагогічну, так і виховну функцію, є переклад. Серед розмаїття його видів слід виокремити роботу з художніми творами, що дозволяє студенту відійти від буквальної перекладацької діяльності й відчути не лише стилістичні, а й ментальні аспекти досліджуваного матеріалу.

Актуальність нашої роботи полягає в потребі ґрунтовного аналізу означеного виду літературної рецепції, його впливу на формування моральних ідеалів, що обумовлено потребою виховання духовно багатого й усебічно розвиненого покоління молоді.

Усвідомлюючи значення літератури як засобу міжкультурної комунікації, її провідну роль у формуванні особистості, В. Мотрук, А. Тищук [1], Л. Чупрій [2], М. Шемуда [3] акцентують увагу на виховній функції художнього слова, його естетичній змістовності, впливовості на читача.

Наша *розвідка ставить за мету* дослідити специфіку відтворення та впливу на реципієнта моральних ідеалів, трансформованих шляхом перекладацької діяльності.

Розгляд досліджуваної літературної рецепції в сучасному освітньому процесі призводить до *висновку* про її важливість, що дозволяє реалізувати навчальну й виховну функції освіти, сприяє становленню всебічно розвиненої й духовно багатой особистості студента, формує навички міжкультурної комунікації для подальшої професійної діяльності.

Література

1. Мотрук В., Тищук А. Художній переклад як важливий засіб формування духовної культури школярів і студентів. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Вип. 2 (32). 2014. С. 99–102.
2. Чупрій Л. Духовні цінності як основа відродження нації. URL: http://sd.net.ua/2009/09/27/dukhovn_cnnost_jak_osnova_vdrozhhennja_ukransko_na_s.html.
3. Шемуда М.Г. Художній переклад як важливий чинник міжкультурної комунікації. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки*. 2013. Книга 1. С. 164–168.

ОСОБЛИВОСТІ УПРОВАДЖЕННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ДО ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

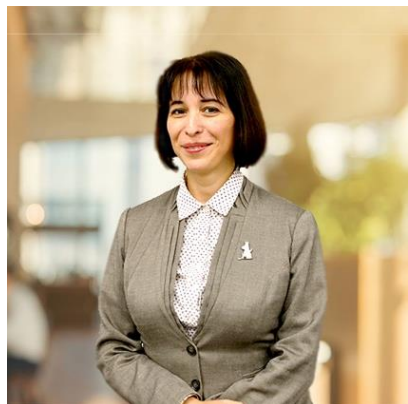
Ольховська А.С. (Харків)

Машинний переклад (МП) став невід'ємною складовою перекладацької індустрії, а відтак виникає необхідність опрацювання системного підходу щодо формування відповідних навичок й умінь у процесі професійної підготовки майбутніх перекладачів, що на документальному рівні закріплено у моделі фахової компетентності перекладача ЕМТ (European Master's in Translation – Європейська магістерська підготовка перекладачів). Згідно моделі, в межах технологічного компоненту студенти мають розуміти місце МП у структурі процесу перекладу, навчитися оцінювати доречність використання тієї чи тієї системи МП у певному проекті та опанувати спосіб її найефективнішого використання [2]. Виходячи з цього, помилково вважати, що складності застосування систем МП пов'язані лише з етапом постредагування, вони починаються ще під час вибору системи з великої кількості, представленої на ринку, та опрацювання правильного алгоритму її застосування. З метою визначення такого алгоритму варто звернутися до досвіду професіоналів. Так, перекладацькі компанії пропонують наступну схему виробничого процесу [1]: вилучення термінології з тексту оригіналу та її переклад; використання баз пам'яті перекладу для налаштування системи; вибір системи в залежності від потреб проекту; навчання системи за допомогою результатів, які відповідають рівню якості, що вимагається; забезпечення постійного контролю якості перекладу (перевірка відповідності отриманих результатів очікуванням, фіксація способів, які найкраще допомагають зробити переклад певного сегменту якіснішим); вимірювання усіх параметрів з метою визначення рівня постредагування; вибір платформи, яка дозволить максимально автоматизувати увесь процес (інтеграція систем МП до CAT-інструменту). Саме таку схему доцільно покласти в основу розробки методики навчання МП, що і є перспективою наших подальших досліджень.

Література

1. Машинный перевод для профи. URL: <https://habr.com/ru/company/abbyu/blog/226383/> (дата звернення: 24.01.2020).

2. European Master's in Translation (EMT) Competence Framework 2017. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/emt_competence_fw_2017_en_web.pdf (дата звернення: 24.01.2020).

ВНУТРІШНІЙ КОНФЛІКТ ГЕРОЇВ ДЖ. ГРІНА: СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ (НА МАТЕРІАЛІ «У ПОШУКАХ АЛЯСКИ», «ЧЕРЕПАХИ АЖ ДОНИЗУ»)

Павленко Ю.Ю. (Київ)

У наш час, коли погляд на літературу як антропологічну лабораторію відкриває конструктивне значення художнього письма для життя індивіда, розмова про соціальний контекст актуалізується. Особливо виразно ця тема проступає в соціально-психологічному романі для підлітків. Герой саме цього віку дозволяє підняти комплекс питань, з якими стикається кожна людина. Тож очевидно, що соціально-психологічна література, гіпотетичним читачем якої, насамперед, виступає підліток, виявляється близькою широкому колу читачів. Це підтверджує популярність творів Джона Гріна, для якого соціальний контекст став причиною, основою та функцією художнього письма.

Романи «У пошуках Аляски», «Черепahi аж донизу» репрезентують історії протагоністів, внутрішній конфлікт яких безпосередньо пов'язаний з соціальною проблематикою. У Ейзи («Черепahi аж донизу») помер батько, ця травма впливає на її внутрішню дисгармонію у цілком задовільному для стороннього погляду житті старшокласниці. У Майлза («У пошуках Аляски») є люблячі, уважні батьки, але підліток від'їжджає далеко до інтернату. Обидва протагоністи визнають, що наявність друзів є для них чи не найважливішою цінністю, утверджуючи цим важливість приналежності індивіда до певної спільноти, відчуття єдності з якою надає повноти життю. Тікаючи від проблем, замовчуючи їх, герої Дж. Гріна показують, як мовчання породжує прірву між близькими людьми та призводить до ризикованої поведінки підлітків, самоушкодження. Заплутуючись у лабіринті між нерозумінням почуттів (де дружба, а де любов; де відстоювання власних меж у союзі з іншими) та осмисленням норми, герої-підлітки випробовують себе, відкриваючи важливість діалогу, приходять до розуміння, що без обговорення проблем людина приречена на самоув'язнення та деструкцію.

Внутрішні пошуки цих героїв не лише віддзеркалюють життя підлітка, а тому здатні допомогти у становленні його особистості, а й несуть важливе повідомлення для дорослих, прочитання та усвідомлення якого покликане

нівелювати причини ризикованої поведінки підлітків, а відповідно і низки соціально небезпечних захворювань та психологічних проблем.

«ФІЛОЛОГІЧНА» ПОЕЗІЯ ФРІДЕРІКЕ МАЙРЕКЕР: У ПОШУКАХ ОСОБИСТОГО ПРОСТОРУ ЛІРИЧНОГО «Я»

Павлюк Х.Б. (Миколаїв)

Лірика найстаршої «принцеси» (Р. Гаусман) австрійської літератури Фрідеріке Майрекер (нар. 1924 р.) напрочуд асоціативна, безтілесна й зовсім не піддається однозначній інтерпретації. Її поетичне слово перебуває в просторі інтуїтивних та завжди неочікуваних відкриттів. Історики літератури називають Майрекер «райською пташкою авангарду», адже особливе місце письменниці в сучасній німецькомовній літературі пояснюється перш за все використанням і подальшим розвитком традицій дадаїзму й сюрреалізму – найбільш запитаних у повоєнному контексті австрійської літератури. Словесно-експериментальна лабораторія Майрекер виникає в атмосфері співпраці з авторами, наближеними до «Віденської групи», серед яких чільне місце посідає Ернст Яндль. Упродовж всього життя Фрідеріке залишалася його колегою та супутницею життя.

У ліриці Майрекер в діалектичній протидії перебувають алогічний та сюрреалістичний світ образів, який увійшов до поетичного арсеналу експериментами футуристів, кубістів й експресіоністів, до живопису – пошуками абстракціоністів, до сучасного наукового обігу – теорією відносності та квантовою фізикою, а до глибинної психології – здатністю розшифрувати підсвідомий світ сновидінь. Другою царинною поетичного у Майрекер виступає світ шифрів (за К. Ясперсом), у якому закодоване поетичне послання, що відкриває сенси й водночас приховує їх. Третій світ письменниці – мовна й звукова гра експериментальної та конкретної поезії, позбавленої будь-яких аналогій з реальністю, що витворює слово наново, починаючи з фонем, лексем і графем.

Перебуваючи майже безвиїзно у Відні, Фрідеріке Майрекер почувалася частиною австрійської культури й літератури. «Таємниця» текстів поетеси настільки глибоко підсвідома, що унеможлиблює її вербальну артикуляцію, відтак своєрідний герметизм багатьох її творів значно обмежує кількість читачів та прихильників. У «партитурах» і «симфоніях» Майрекер (за Малларме)

оприявнюється не лише делогізація вірша, але й руйнація художнього образу, власне мови та комунікативних функцій тексту.

ПОЄДНАННЯ МЕЛОДІЇ ТА СИМВОЛУ У ВІРШІ «ЗАБУТТЯ» СТЮАРТА МЕРРІЛЯ

Паульс В.О. (Харків)

У 1887 році, коли символізм у Франції досягнув вершини становлення як літературного напрямку та самовираження, франкофонний поет американського походження Стюарт Мерріль (1863–1915) вертається до Парижу зі Сполучених Штатів, куди він вимушено повернувся через смерть батька, та під впливом гнітючого настрою від тривалого перебування на «чужій» землі починає ще активніше писати, друкувати свої твори, відвідувати «вівторки» С. Малларме, а в січні 1886 року бере участь у публікації восьми «Сонет Вагнеру». У творчості всіх символістів (С. Мерріль, Р. Гіля, Г. Кана, П. Кийяра, А. де Реньє, А. Жіда, П. Клоделя та інших), які «пройшли» через Маллармевський літературний салон, відчуваються «уроки», які їм давав метр французького символізму. Всі вони «зразково» дотримувалися найважливіших ціннісних орієнтирів напрямку (світ пізнається через природу, музику; символ – це «місточок» між двома світами), ніхто з них не зрадив основним традиціям символізму, але в той самий час у окремій роботі відчувається авторська індивідуальність.

У 1887 році С. Мерріль випустив збірку творів «Гами», в яку поет включив 17 віршів. У присвяті до збірки поет звернувся до Р. Гіля (1862–1925) як до найвизначного митця *музичності* [1]. Вся збірка створена на абсолютному балансі семантики та мелодійності. Поет зумів зберегти рівнозначність, не пожертвувавши ані змістовим впливом творів, ані їхнім звучанням.

Вірш «Забуття» (1887) вирізняється поміж інших праць автора, і, насамперед, його виокремлюють «Назустріч» (1887) і «Коли вона співала» (1887), які оповивають вірш у збірці. При читанні вірша відчувається тужливий настрій автора. Домінуюче тематичне поле створюють слова: «leur requiem» (реквієм), «ton tombeau» (могила), «un sarcophage» (саркофаг), «la grave épitaphe» (великий могильний напис), «l'amen» (Амін!), «l'hosanna» (Хвала!), «une crypte» (склеп), «la paix» (спокій), «des marches sépulcrales» (гробові кроки). У поєднанні з загальною картиною (ніччю), що зображується («à **minuit** sous la flamme lustrale» (о півночі під очищальним полум'ям), «la lueur des **astres**» (проблиск зірок)), вони передають читачеві відчай, але не тотальний; зневіру, але не повну. І така

«недовершеність» утворюється через світанок, яким завершується вірш («**les lampadaires d'or s'endorment**» (золоті канделябри засинають), «**la glauque aurore en le vitrail vermeil**» (похмурий світанок відбивається на червоногарячому вітражі)). Таким чином, автор виражає надію на новий початок для себе, вихід, позбавлення своїх думок від кайданів, які стримують їх наче у склепі [1, с. 76].

Література

1. Паульс В.О. Ідея самоутрати артиста в вірші «Забуття» Стюарта Мерріля. *Світова література в літературознавчому дискурсі XXI ст.* XI Міжнародні Чичерінські читання : програма і матеріали. Л.: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 90 с.
2. Merrill Stuart. *Les gammes: vers.* Paris: Chez Vanier Publ., 1887. 60 p. URL: <https://archive.org/details/lesgammesvers00merruoft/page/n7> (дата звернення: 27.01.2020).

КОНЦЕПТЫ СВОБОДЫ / НЕСВОБОДЫ КАК ОСНОВНЫЕ ЦЕННОСТНЫЕ ОРИЕНТИРЫ В «КОЛЫМСКИХ РАССКАЗАХ» В.Т. ШАЛАМОВА

Погорелова Н.И. (Харьков)

«Новая проза» В. Шаламова стала отражением трагических катаклизмов XX века. Размышляя о судьбах жертв этого времени, автор находит их художественное выражение в «новом» пространстве и времени.

Философия лагерного времени у Шаламова позволяет рассматривать лагерное пространство как нечто между жизнью и смертью, откуда, однако, невозможен «разворот» к жизни. Лагерь не только убивает человека, но и прозаичностью статуса смерти омертвляет его душу. Шаламовское ощущение времени и пространства определено самим автором «Колымских рассказов» трагически точно: «Я возвращался из ада».

Соотношение хронотопов эпохи тоталитаризма и индивидуально-личностного времени-пространства человека в мире тоталитаризма дает ключ к пониманию писателем смысла человеческого прогресса и «геометрического» символизма «пирамиды» власти. Разрушить её может лишь идеологическая эрозия и непрочность фундамента, состоящего из миллионов «сакральных» жертв. И если революционная жертва могла бы ещё быть оправдана как «строительная», то количество последующих жертв опрокидывало эту пирамиду: слишком тяжёлой

является греховная ноша, демифологизирующая героический статус «строителя “светлого будущего”» – универсальной утопической мифологемы как основы одного из советских сюжетов. Собственно так новые координаты приобретают территории свободы и несвободы: последняя поглощает и тех, кто изначально мыслит себя ограничителями свободы. И, напротив, более свободными показаны в «Колымских рассказах» жертвы системы запретов. Свобода как неограниченное пространство восполняется их переживаниями контакта с миром-большим-чем-лагерь (ощущение непрерывности природного цикла и неизменности законов природы, её наивысшей правды и права – жить).

ПРОБЛЕМА КОНФОРМИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ АЛЬБЕРТО МОРАВИА

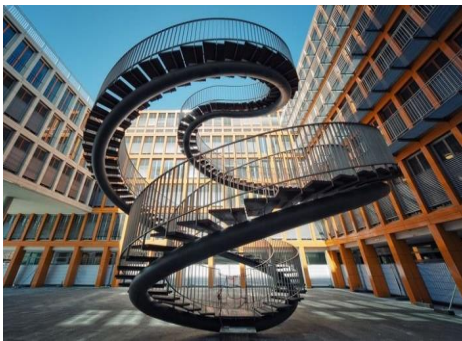
Поддубная Ю.А. (Харьков)

Проблема конформизма является одной из центральных в творчестве итальянского писателя Альберто Моравиа. Эта проблема прямо или косвенно затрагивается во многих его произведениях. Наиболее ярко эта тема звучит в романе «Конформист» (1951), в котором писатель с максимальной точностью стремится проникнуть в психологическую мотивацию поступков Марчелло Клеричи – главного героя произведения. На протяжении всего романа Моравиа показывает стремление Марчелло быть как все. «С ним так случалось всегда: он думал, что он нормальный, такой же, как все, когда представлял себе абстрактную толпу как одно большое войско, объединенное общими чувствами, взглядами, целями, и тогда приятно было ощущать себя его частичкой. Но едва из этой толпы начинали выделяться индивидуумы, иллюзия нормальности разбивалась об их различия, он не узнавал себя в них полностью и испытывал одновременно отвращение и отчужденность» [1, с. 16]. В тридцать три года он окончательно решает слиться с толпой, вступив в партию большинства и женившись на типичной представительнице среднего класса. Марчелло разделяет взгляды фашистов только потому, что в то время каждый «нормальный» итальянец делал именно так. Фашистская разведка поручает ему следить за Квадри – профессором-антифашистом, эмигрировавшим во Францию после прихода к власти Муссолини. Марчелло был знаком с Квадри во время учебы в университете: профессор был одним из любимых его преподавателей. Находясь на Ривьере в курортной Вентимилье, Марчелло получает задание поехать в Париж и убить профессора Квадри, который открыто высказывает антифашистские взгляды. Не все идет по намеченному плану, но в итоге профессор и его жена погибают. Самого главного

героя настагает «божественное возмездие» (термин Лучано Бертоллуччи) [2, с. 66] в тот момент, когда все самое страшное уже позади: режим Муссолини пал, и народ празднует победу. Марчелло с женой отправляются в деревню. Над ними пролетает самолёт и сбрасывает на них бомбу. Главный герой понимает в финале романа: убежать от себя невозможно.

Литература

1. Моравиа А. Конформист. М., 2004. 90 с.
2. Bernardo Bertolucci: Interviews. University Press of Mississippi, 2000. P. 66–72.

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ЛЮДИНИ ТА СУСПІЛЬСТВА У САТИРИЧНІЙ КАЗЦІ ЛЕОНІДА ФІЛАТОВА «ЗОЛУШКА ДО И ПОСЛЕ»

Поденко О.Ю. (Харків)

П'єса Леоніда Філатова «Золушка до и после» (2003) є останнім літературним твором митця. Вона репрезентує сюжет відомої казки Ш. Перро «Попелюшка», переносючи дію у невизначений час, але, безумовно, осучаснюючи події. Назву казки можна трактувати двояко: «до» – у давні часи, що зазначені у казці Ш. Перро, «після» – у новий час і у нових обставинах», або ж «до» укладення шлюбу з Принцем та «після». Вже після року шлюбу Попелюшка Філатова втрачає не тільки свої найкращі якості дівчини з народу, але й інтерес до життя своїх співвітчизників – простих селян, серед яких вона зростала, та власної родини: «**Золушка (насмешливо):** Большая жизнь! Великие дела!.. / Какие сногшибательные драмы / Провинция привносит в жизнь мою!.. / Надеюсь, ваш рассказ окончен, дамы?.. / Тогда вещички в руки и – адью!.. <...> Ах, этот тип людей, – как тараканы: / Появятся – не выведешь потом!..»

У своїй казці Філатов звертається не стільки до проблем минулого, скільки до реальності сьогодення, виходячи на рівень не тільки морального обличчя окремої людини, що зробила крок «из грязи – в князи», але й суспільства в цілому за принципом «від конкретного до загального». Спираючись на відомий казковий сюжет, сучасний автор створює сатиру на вічні вади людини та суспільства, які є актуальними і в наш час. Не випадково авторський підзаголовок казки зазначає: «Жестокая сказка в двух частях по мотивам Шарля Перро». Жорстокість самої казки проявляється у жорстокості її головної героїні, яка виявляє граничний егоїзм і заради досягнення мети не гребує нічим, аж до прямого злочину. Казка «жорстока» по відношенню до моральної деформації людини і суспільства взагалі

і її головної героїні, яка цілком заслужено набуває у творі знакового іменування: Шут вимовляє: «Как звали Вас в селе – для нас не тайна, / Но кличку Вам придумали и тут... / И слуги во дворце Вас не случайно / Не Золушкой, а Злобушкой зовут!..» (курсив наш. – Ю.П.). Тема зради свого минулого, своїх витоків, своєї родини гранично загострюється письменником у сцені, де нова Попелюшка виганяє з королівського палацу рідного батька, який потім гине на вулиці, а дочка не тільки не тужить за ним, навіть не хоче поховати його по-людськи. Треба зазначити, що фінал казки, залишаючи надію, що зло у будь-якому випадку (хоча б за допомогою чарівних сил) буде покаране, переносить увагу на проблеми іншого порядку. В епілозі один з сусідів Попелюшки, характеризуючи причини її повернення у рідне село, «з гіркотою» промовляє: «За что попёрли, – и козе понятно: / Народный защищала интерес!..», а Мачуха додає: «Для власти нашим мнением гнушаться / Традиция не новая вполне... / Подумайте, не дали девке шанса / Поправить ситуацию в стране!..» (курсив наш. – Ю.П.). Таким чином, Філатов викриває різного рівня причини суспільних (і державних!) негараздів і поневірянь.

Б.Л. ПАСТЕРНАК – ПЕРЕВОДЧИК ПОЕЗИИ ДЖ. КИТСА

Приходько В.С., Линченко Н.Ю. (Харьков)

Проблема перевода стихотворений и восприятия английского поэта XIX в. Дж. Китса в переводе Б. Пастернака – один из аспектов изучения литературных связей в авангардистском искусстве. В обширной переводческой практике Б. Пастернака наиболее четко прослеживаются индивидуальные творческие принципы переводчика, решительное обновление художественной образности перевода. В группировке «Центрифуга» (Б.Л. Пастернак, С.П. Бобров, Н.Н. Асеев) поэты утверждали, что художественное творчество должно стать не подражанием, а продолжением природы, которая через творческую волю человека создает «новый мир, сегодняшний, железный», отразившийся в аналогичных исканиях в области живописи (К. Малевич) и театра (В. Мейерхольд). Выбор сонетов «Прекрасное пленяет навсегда», «Кузнечик и сверчок», «Море» был не случаен.

Б. Пастернак переживал все изменения в природе как события собственной жизни:

«Шепча про вечность, спит оно у шхер, / И вдруг, расколыхавшись, входит в гроты, / И топит их без жалости и счета, / И что-то шепчет, выйдя из пещер». Горячий призыв Китса и его переводчика Пастернака к единению с природой, со всемогущим морем, придают второй части 9-го сонета Дж. Китса особую интимность и подлинность: «O ye! who have your eye-balls vex'd and tir'd, / Feast them upon the wideness of the Sea; / O ye! whose ears are dinn'd with uproar rude...». Взволнованно и сдержанно звучит их обращение к человечеству: «Сюда, трудом ослабившие зренья! / Обширность моря даст глазам покой, / И вы, о жертвы жизни городской». Выразительность Пастернака особого рода: она – в умении передать возвышенное через повседневное. Стремление открыть поэта с ошеломляющей стороны – характерная черта переводов Пастернака. Суждения о природе, живой, одухотворенной, всегда содержательной и органичной в ее столкновении с цивилизацией, и ее месть за хищническое к ней отношение приводят нас к мысли о современном столкновении человека и природы, ассоциативный образ которых сопрягается в одно целое.

СОЦІАЛЬНІ КОНТЕКСТИ В ТУРЕЦЬКІЙ ДРАМАТУРГІЇ

Прушковська І.В. (Київ)

Людина і соціум – складний механізм взаємодій, впливів, вимог, установок, реакцій. Для людини суспільство – частина її самої, адже вона пристосовується до соціальних поведінкових норм. Відповідно впливає соціальний статус, коли особистість виконує певні соціальні функції, які увиразнюють її з погляду культури, особливостей характеру, поведінки і т.ін.

Сучасна турецька драматургія дає можливість побачити суспільство на фоні особливостей східних традицій, менталітету та виразних прикладів, які позначені впливом турецького суспільства на індивіда (Х. Еркек «Поріг», Д. Сюмер «Рабині ночі», У. Айваз «П'єса без назви»). Такими основними проблемними точками взаємодії людини й соціуму є низький рівень толерантності соціуму до людей з інвалідністю, дегенерація особистості, зміна соціальних ролей.

На прикладі героя п'єси «Поріг» на ім'я Мистик (14–15 років), який з дитинства має розумові вади, вимальовується кричуща проблема адаптації, самореалізації людини з інвалідністю в турецькому суспільстві. Неприйняття Мистика іншими дітьми, нестача інклюзивних освітянських підходів, відсутність належної матеріальної підтримки призводять до психологічних і фізичних страждань, неможливості інтеграції індивідуума в соціумі.

Через відголос у сучасному турецькому суспільстві тюркських стародавніх традицій, таких, як одруження малолітніх за згодою батьків, обмеження дівчат у належній освіті, існують випадки втечі дітей від батьків заради пошуку свободи. Проте їх неготовність і неспроможність до самостійного життя в належних рамках моралі без підтримки суспільства призводить до деморалізації, дегенерації особистості. Так, образ дівчини-жертви яскраво представлений у п'єсі Дінчера Сюмера «Рабині ночі» (1988). На прикладі долі персонажів автор аналізує суспільні причини, а саме – синдром популярності, осуд і гендерні стереотипи народної моралі, які підштовхують молодих дівчат на необдумані кроки.

У сучасному турецькому суспільстві відчутні паростки соціальних змін на зразок західного і невиправдані спроби накласти західні матриці на національні. Так, приміром, герой «П'єси без назви» дотримується статево нетипової поведінки. У *Нього* сильно розвинуте почуття тривоги, незахищеності, активно проявляється побоювання за своє життя і життя своїх дітей, тоді як *Жінка* егоїстична, спокійна, смілива. Гендерний розподіл ролей у цій п'єсі сприяє виявленню відмінних від класичних поведінкових правил, упередженості уявлень про жіноче й чоловіче.

Отже, на сьогодні відносини між індивідом й турецьким суспільством не є рівноцінними, помірно проблематичними зі своїми «точками біфуркації».

РОМАН ПОКОЛІНЬ ЯК РІЗНОВИД СІМЕЙНОГО РОМАНУ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ЖАНРОУТВОРЕННЯ

Румянцева-Лахтіна О.О. (Харків)

Проблема жанру сімейного роману у теоретичному аспекті в умовах історико-літературного процесу: сталість форми жанру, процес його розвитку та диференціація як об'єкти досліджень вітчизняних і зарубіжних літературознавців.

Сімейний роман у контексті розширення меж жанрів побутового, соціального, історичного романів та роману кар'єри. Поступова трансформація сімейного роману в окремий жанр.

Застосування термінів «сімейний роман», «сімейна хроніка», «сімейний наратив». Роман поколінь як різновид сімейного роману в літературно-критичних дослідженнях. Концепція становлення жанру сімейного роману М. Бахтіна: протиставлення ідилії сімейного роману та принципу «зруйнування ідилій» у романі поколінь. Роман поколінь як жанр, що стає популярним на зламі епох.

Роман поколінь у кінці XIX століття та його проблематика: конфлікт поколінь, занепад роду, заперечення традицій на тлі суспільних колізій та в умовах індустріальної революції. Принципи побудови роману поколінь: хронікальність, історизм, руйнування сімейної ідилії під впливом зовнішніх факторів.

Стислий порівняльний аналіз романів А. Свидницького «Люборацькі» й Т. Манна «Будденброки»: історичний та хронікальний принципи побудови романів, деградація й занепад роду як спільний класичний мотив роману поколінь у світовій та українській літературі.

Ключові аспекти жанроутворення роману поколінь як різновиду сімейного роману: обумовлення проблематики, сюжетно-фабульних сторін, категорій часу та простору. Історичний та хронікальний принципи побудови, деградація й занепад роду як особливості специфіки жанру роману поколінь як у світовій, так і в українській літературі.

Література

1. Алламуратова А.Ж., Алламуратова Г.Ж. К вопросу о жанре семейного романа. *Молодой ученый*. 2014. № 4. С. 1187–1189. URL: <https://moluch.ru/archive/63/9724>.
2. Бахтин М. *Формы времени и хронотопа в романе*. М.: Худож. лит., 1975. 504 с.
3. Бернадська Н.І. *Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція: [монографія]*. Київ: Академвидав, 2004. 368 с.
4. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. *Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. Олександра Галича*. Київ: Либідь, 2001. 488 с.
5. *Краткий словарь литературоведческих терминов / Ред.-сост. С.В. Тураев*. М.: Просвещение, 1978. 224 с.
6. Манн Томас. *Будденброки*. *Love Read. es*. URL: http://loveread.es/view_global.php?id=36088.
7. Никольский Е.В. К вопросу о специфике жанра – семейной хроники и его зарождении в русской классической литературе. *Вопрос языка и литературы в современных исследованиях: Кирилло-Мефодиевские чтения*. Москва: 2009. С. 314–320.
8. Порохняк Н. Роман – сімейна хроніка з погляду літературознавчої антропології. *Питання літературознавства*. 2010. Вип. 79. С. 148–155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pl_2010_79_21.
9. Румянцева-Лахтіна О.О. Пан Халявський Г. Квітки-Основ'яненка – перший сімейний роман-хроніка в українській літературі. *Український світ у наукових парадигмах: збірник наукових праць*. Харків: Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, 2019. 180 с.
10. Свидницький А. *Люборацькі*. Оповідання. Нариси та статті. Київ: А.С.К., 2006. 640 с. (Бібліотека української літератури).

ТРАГЕДИЯ А.С. ПУШКИНА «МОЦАРТ И САЛЬЕРИ» КАК ИСТОРИЯ О ДЕВИАНТНОМ ПОВЕДЕНИИ: ВЗГЛЯД СОЦИОЛОГА

Саппа Н.Н. (Харьков)

Сюжет этого произведения хорошо известен, и ряд исследователей склоняется к мысли, что основным мотивом поведения литературного героя драмы композитора Сальери была зависть к музыкальной деятельности композитора Моцарта. Ю.Н. Тынянов даже отмечал, что первоначально А.С. Пушкин собирался дать этому произведению название «Зависть». Однако тема зависти в драме Пушкина практически не затронута. Да, Антонио Сальери восхищался творчеством Моцарта, говорил о необычности его таланта, но не завидовал ему. «Нет! никогда я зависти не знал, / О, никогда!», – восклицает он. К тому же отношение А.С. Пушкина к зависти, по словам Дм. Быкова, было вовсе не столь негативным, как представляется неглубоким толкователям: «Зависть – сестра соревнования, следственно, из хорошего роду», – сказано в записной книжке Пушкина.

Композитор Сальери не имеет потребности писать музыку такого уровня как Моцарт, и ценностью для него является традиционный социальный порядок в профессиональном музыкальном сообществе. Поведение Моцарта он расценивает как отклоняющееся (девиантное) от социальных норм и традиций, существующих в этом сообществе, и которые Моцарт может разрушить своим творчеством: «Что пользы в нём? Как некий херувим, / Он несколько занёс нам песен райских, / Чтоб, возмутив бескрылое желанье / В нас, чадах праха, после улететь!». В этой связи Сальери вспоминает и своего учителя реформатора музыки К.В. Глюка, который прежде, по словам Сальери, вверг его в заблуждения, и кем он был «послан в сторону иную».

Эта потребность в сохранении существующего порядка как высшей ценности и мотивирует поведение Сальери – ею он вынуждается к убийству Моцарта: «Нет! не могу противиться я доле / Судьбе моей: я избран, чтоб его / Остановить – не то мы все погибли, / Мы все, жрецы, служители музыки».

ТИПОЛОГИЯ ЖЕНСКИХ ОБРАЗОВ В ЛИРИКЕ Е. ЕВТУШЕНКО

Семенова Л.В. (Харьков)

К анализу различных аспектов жизни и творчества Евгения Евтушенко обращались Г. Гвердцители, В. Кожин, Н. Кочеткова, А. Мальгин, Е. Степанов и ряд других. В числе наиболее значительных работ следует отметить монографии Е. Сидорова [1] и В.В. Комина и В.П. Прищепы [2], а также кандидатскую диссертацию О.В. Кравцовой, посвященную изучению социоантропологической доминанты лирики поэта 1950–1990-х годов [3]. В то же время не все аспекты его поэзии исследованы в равной степени. Так, проблема, связанная с особенностями воплощения поэтом образа женщины, до сих пор остается недостаточно изученной. В то же время образ женщины широко представлен в творчестве Евтушенко. У него чрезвычайно много стихотворений, в которых охарактеризованы женские судьбы, отношения между мужчиной и женщиной, женщина показана в семье и профессиональной деятельности. Целью нашего исследования является типологизация женских образов в творчестве поэта.

В лирике поэта мы выделили такие типологические разновидности образа женщины: женщина как таковая (образ, воплощающий архетип женщины); женщина-мать; женщина в семье (хранительница очага, создательница уюта); женщина в любви (возлюбленная, желанная); женщина в профессии; женщина в мужском роде деятельности; советская женщина.

Литература

1. Сидоров Е.Ю. Евгений Евтушенко. Личность и творчество. М.: Художественная литература, 1987. 206 с.
2. Комин В.В., Прищеп В.П. Он пришел в XXI век. Творческий путь Евгения Евтушенко. Новосибирск, 2003. 408 с.
3. Кравцова Ольга Владимировна. Социоантропологическая доминанта лирики Е.А. Евтушенко 1950–1990-х годов: дисс. ... канд. филол. наук: 10.01.01. Ставрополь, 2009. 210 с.

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА ЯК ДОПОМІЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ПСИХОТРАВМУЮЧОГО ДОСВІДУ

Сергеева І.С. (Харків)

Гібридна війна в Україні, її медіатизація зумовлюють проблеми насильства, травматичної пам'яті, resilience (відновлення після психотравмуючого досвіду) у дітей. Маленькі українці потерпають від війни у віртуальному просторі через історії родичів, близьких, знайомих, інформаційні кампанії в освітніх закладах, у пресі, соціальних мережах, розмовах дорослих. Діти ВПО та ветеранів АТО відчують наслідки війни в реальному житті та отримують ретравматизацію в медійному полі, а отже, подвійне навантаження на психіку.

Проблему поглиблює необізнаність про травматичний досвід, його вияви та наслідки (серед яких дисоціація, емоційна «анестезія», зниження інтелектуальних здібностей, широкий спектр поведінкових розладів – від замкненості в собі до підвищеної агресії, або нездатності чинити опір насильникам) та resilience у звичайних українців та спеціалістів першої лінії допомоги жертвам насильства: дільничних педіатрів та терапевтів, поліцейських, вчителів, соціальних робітників. Це знижує шанси потерпілих на отримання допомоги, призводить до маргіналізації та замкненого кола травматичних переживань.

Психотравмовані діти «платять» двічі: отримавши травму та комплекс реакцій, і коли суспільство, не розуміючи природи їхньої поведінки та шляхів її подолання, стигматизує чи ізолює їх. Часто вони не мають ані підтримки з боку оточуючих, ані моделей та прикладів, історій, у яких могли би впізнати себе та знайти шляхи виходу з кризи, переведення життя на інші, «мирні» рейки.

Доклад присвячено використанню сучасної української дитячої літератури як посередника між дитиною та світом дорослих, що дає змогу дитині з психотравмуючим досвідом упізнати себе у фікціональній історії та знайти шляхи resilience, а дорослому – спиратись на книгу, її образи, конфлікт, історію героїв, аби допомогти дитині стати на шлях відновлення та пройти його.

Проаналізувавши з позицій resilience та книготерапії «Вітер з-під сонця» О. Луцевської (2015), «Вовчик, який осідлав бомбу» Ю. Нікітинського (2019) та «Мене звати Мар'ям» Н. Гербіш (2017), що присвячені історіям дітей, яких тим чи іншим чином торкнулась гібридна війна, ми дійшли висновку, що Україна потребує сучасних дитячих історій про війну та розробки схем книготерапії, які полегшили б роботу з відновлення після психотравми для батьків та спеціалістів.

К 150-летию со дня рождения И.А. Бунина

ЖАНР РОМАНА В ТВОРЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ И.А. БУНИНА

Силаев А.С. (Харьков)

На вопрос о том, работал ли И. Бунин в романном жанре, один из наиболее авторитетных исследователей творческого наследия писателя Ю. Мальцев отвечает так: «Бунин писал только рассказы и ни разу в своей жизни не воспользовался формой романа («Жизнь Арсеньева» не вписывается в традиционное понятие романа и принадлежит скорее к жанру анти-романа)» [2, с. 129]. Вполне закономерен вопрос: действительно ли Бунин целиком проигнорировал романский жанр в своих творческих исканиях?

В плане решения поставленной задачи на обширном пространстве бунинской прозы предреволюционного десятилетия сразу обращают на себя внимание два ее вершинных и вместе с тем два наиболее крупных повествовательных массива – «Деревня» (1910) и «Суходол» (1912).

Весьма любопытно, что «Деревню» сам Бунин относил к жанру романа. В «Грасском дневнике» Г. Кузнецова приводит следующее высказывание писателя по поводу рассказа «Аглая» (1916): «Вот, видят во мне только того, кто написал «Деревню»! А ведь и это я! И это во мне есть!.. Оттого, что «Деревня» – роман (курсив наш. – А.С.), все возопили! А в «Аглае» прелести и не заметили!..» [1, с. 205]. Как видим, саркастический пафос этого высказывания направлен именно на жанровую специфику «Деревни», романная форма которой была, как видно из данного высказывания, не только предметом законной гордости писателя, но и объектом саркастической оценки романа как традиционно привилегированного литературного жанра.

Работая же над «Суходолом», писатель так определил в интервью корреспонденту газеты «Московская весть» жанр своего произведения: «Мною написана первая часть большой повести-романа (курсив наш. – А.С.) под заглавием «Суходол»» [3].

Как видим, данные свидетельства, в которых сам автор соотносил жанровую природу своих произведений именно с романной формой, вступают в очевидное противоречие с категорическими суждениями на сей счет уважаемого литературоведа. Вместе с тем совершенно очевидно, что последние не лишены и самых веских оснований, поскольку жанровая структура «Деревни» и «Суходола» далеко не во всем соответствует традиционному представлению о романе, более того – во многом противоречит ему.

Литература

1. Кузнецова Г. Грасский дневник. Рассказы. Оливковый сад. Москва, 1995.

2. Мальцев Ю. Иван Бунин. Москва, 1994.
3. Московская весть. 1911, 12 сентября.

VALUE ORIENTATION ROLE IN THE LIGHT OF THE MODERN SOCIETY GENDER-LOYAL PARADIGM

Sytnykova Y.V. (Kharkiv)

Understanding gender equality as a prerequisite for achieving sustainable development of the country is a popular slogan for changes in a society. But its implementation is very slow and cautious. Also the development of a new social relation gender-loyal paradigm is incomprehensible and unattainable for the most of Ukrainian people.

Gender consciousness social reproduction at the level of individuals supports the socio-role status of any individual, which determines the social opportunities in education, a professional activity, a social production. The success of self-realization is possible when a person is well aware of his/her place and role in a society, feels worthy attitude of others to himself, when he/she has a developed sense of self-confidence and a desire for self-improvement.

Value orientations are a kind of settings system that regulate human behavior in a society and determine his/her social status. The development of a person value orientation takes places basing on his/her goals. Really, value orientations program his/her activity for a long time, defining a general line of his/her behavior, characterize person's conscious attitude to a social reality and reconcile his/her gender roles in a society. So, value orientations have a significant impact on all levels of a human activity, and their development is closely related to the personal orientation challenge to the tolerant communication with others. By this reason, the issue of value orientations for young people is an important problem, namely their role in the development of appropriate settings for gender-loyal public content.

Therefore, modern national education should be free from the dictate of predetermined gender roles, focusing all efforts on the development of an egalitarian awareness youth on a parity basis. And that means moving, indeed, to person's individual development who is responsible for his/her interpersonal relationships in a society and is guided by the gender equality principle.

ПРО ДИНАМІКУ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ В КОНТЕКСТІ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

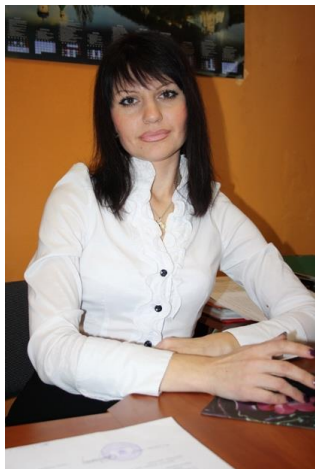
Сідак Л.М. (Харків)

Аристотель зазначав, що кожне «щось» має своє «яке». Неподільність буття і цінності ускладнюють розуміння їх природи і змушують повертатися до старих помилок. Сьогодні знову поширеними стали психологічні (суб'єктивістські, релятивістські) теорії цінностей, які пояснюють їхню природу психічними суб'єктивними переживаннями і заперечують існування цінностей абсолютних. Хоча неспроможність цих теорій фактично викривали їхні прихильники. Наприклад, А. Мейнонг визнавав, що феномен може викликати різні переживання цінності у різних суб'єктів, а отже, цінність і переживання не тотожні. Нетотожність цінності і насолоди чи страждань доводив Дж. Мур. Врешті-решт, не повинна викликати ні у кого сумніву нетотожність істини і знань.

Тому правильним буде розуміти цінність як значення феномена для наближення до абсолютної повноти буття. Але цінність обов'язково пов'язана із суб'єктом. Суб'єкт (особистість) через інтенціонально спрямовані на феномен відчуття здатен сприймати цінність. У цьому один із проявів свободи особистості, адже це Я оцінюю, це Мої ціннісні уявлення. Отже, феномен існує для особистості, а цінність стає суб'єкт-об'єктною категорією. Вона відбиває переживання суб'єкта, але не свавільні, а обумовлені значенням феномена для повноти буття та історично-духовно-соціальним досвідом.

У зв'язку з цим слід говорити про динаміку ціннісних орієнтирів, сприйняття цінностей, зокрема, краси, свободи, істини, які самі собою залишаються незмінними. Поряд з цінностями абсолютними та похідними можуть існувати й відносні цінності, адже значення певного феномена для різних суб'єктів може суттєво відрізнятись об'єктивно. Так, деякі літературні твори розраховані на певний рівень розвитку особистості, їхня естетична привабливість, моральна складова можуть бути очевидними для одних і недоступними для інших.

ІНТЕРАКТИВНА РОЛЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Сікора В.В. (Харків)

Зміщення цінностей і акцентів в освітній парадигмі фізичної культури сьогодні зумовлюється тим, що навчання школярів має сприяти переходу від формування гармонійно розвинутої особистості з однаковими, стандартними фізичними параметрами фізичного розвитку на людину, яка сама здобуває власний, особистісний, гармонійний розвиток фізичних, психічних та духовних якостей на підґрунті лише власних здібностей і можливостей. Таким чином, фізичне виховання в контексті гуманістичної освітньої парадигми покликане сприяти інтеграції у суспільство кожної людини, незалежно від її фізичного стану, фізичного потенціалу і параметрів.

На наш погляд, якщо в межах традиційного уявлення раніше вчитель фізичної культури виконував обов'язки, насамперед, масовика-вигівника та (або) тренера-інструктора, то у сучасному уявленні він має стати кваліфікованим порадиником, наставником і фасилітатором, який здатний розвинути школяра як особистість. В цьому полягає його інтерактивна роль.

Безперечно, для успішної діяльності під час освітнього процесу в школі та поза нею вчителю фізичної культури недостатньо лише знань із основ наук та методики організації та проведення освітнього процесу. Усі знання вчителя фізичної культури мають бути передані через опановані вміння і навички, компетентності, уміння застосовувати здобуті знання на практиці, через систему безпосередньої співпраці та взаємодії на уроках фізичної культури і цікавого, живого інтерактивного спілкування.

Так, поступово ми доходимо до висновку, що сучасний вчитель фізичної культури наділений інтерактивною роллю, він є сталою ланкою між здоров'ям, фізичною формою, ціннісно-емоційним, вольовим аспектом особистості школяра й суспільством та загальною культурою.

«ІНТЕРНАТ» СЕРГІЯ ЖАДАНА В ПСИХОПОЕТИКАЛЬНІЙ ПЛОЩИНІ

Скляр І.О. (Бахмут)

Можливості осмислення художньої творчості в цілому й окремого митця зокрема в контексті психопоетики представляються досить різновекторними. Психопоетикальна площина сучасних літературознавчих розвідок передусім представлена дослідженнями з психології сприйняття художньої творчості, психологічної інтерпретації проблематики й сюжету твору, психотипу митця в ментальному, історичному, біографічному аспектах, психотипу персонажа тощо.

Актуальним, на нашу думку, видається психопоетикальний аспект літературної комунікації в романі «Інтернат» С. Жадана, в результаті якої автор і читач існують і взаємодіють у процесі художнього сприйняття. Така комунікація представляється як складний психологічний процес, зокрема, як «текст-реакція, текст-відгук, текст-доповнення» (за М. Зубрицькою) [2, с. 8].

В одному з інтерв'ю автор зауважив, що «важливіше говорити про речі поза межами пропагандистської чи контрпропагандистської риторики»[1].

У романі С. Жадана існують орієнтири, які спрямовують та активізують читацькі реакції, переживання і відповідні інтерпретації, як-от: «Кому потрібні протизастудні засоби в місті, яке обстрілювалось важкою артилерією і *яке ось-ось мали здати?* <...> Хоча зрозуміло було, що місто здадуть <...> [3, с. 17] і т.ін.

У суспільній свідомості сформовані переважно негативні конотації слова «інтернат». Інтернат – заклад, призначений для перебування дітей, родини яких опинилися у складних життєвих обставинах.

Інтернат є втіленням неукоріненості жителів Донбасу у своїй же країні, а також характеристикою сучасного Донбасу, позбавленого родинних, національних, історичних цінностей (див.: [4, с. 255]).

У нашій читацькій уяві продукується відмінна від інших інтерпретація: можливо, інтернат – це свідомо спокуса позбутися «проблем з дитиною / проблемної дитини», віддавши її у такий спосіб «на пере/виховання» іншій державі, агресору.

Література

1. Гуменюк Н. Сергій Жадан: «Я – український громадянин часів війни». *Hromadske*. URL: <https://hromadske.ua/posts/zhadan-pro-novii-roman-internat-viinu-mir-ta-movu> (дата звернення: 03.01.2020).

2. Зубрицька М. *Homolegens: Читання як соціокультурний феномен*. Львів: Літопис, 2004. 352 с.
3. Жадан С. *Интернат*. Чернівці: Meridian Czernowitz, 2017. 336 с.
4. Пухонська О. *Літературний вимір пам'яті*. Київ: Академвидав, 2018.

ЛИРИКА БОРИСА ХЕРСОНСКОГО ПО-УКРАИНСКИ: ПЕРЕВОД АВТОРА

Скоробогатова Е.А., Панарина И.М. (Харьков)

Поэзия Бориса Херсонского хорошо известна украинскому и зарубежному читателю. Лирика русскоязычного поэта, живущего в Одессе, переведена на десятки европейских языков, в том числе опубликованы прекрасные переводы его стихотворений на украинский язык Марианны Кияновской. В последние годы поэт сам перевел часть своих стихотворений на украинский язык. Это, как и переход на украинский язык во время публичных выступлений, связано с активной гражданской позицией автора. Сам Херсонский в одном из интервью 2015 года объяснил этот языковой выбор как личностную «эстетическую позицию, основанную на этике».

Переводы автора близки к исходному варианту текста, при этом учитывают языковую специфику и украинскую поэтическую традицию. Один из известных теоретиков перевода Питер Ньюмарк выделяет близкий к тексту перевод как вариант удачного перевода в том случае, если в нем исходные стандартные коллокации переведены столь же привычными в другом культурном коде сочетаниями, а авторские инновации, включающие отклонения от нормы, особенности пунктуации, графики, строфики и под., сохранены. Этим требованиям украинские переводы стихотворений Херсонского полностью удовлетворяют.

Поэт в своих выступлениях и эссе говорит, что писать по-украински вряд ли сможет, только переводить. Однако русско-украинский билингвизм, носителем которого является Борис Херсонский, позволяет автору предлагать читателю не точный перевод, а, скорее, вариант исходного текста. Этот новый вариант также носит отпечаток языковой личности поэта, но личности, существующей в иной лингвистической реальности. Как и всякий носитель нескольких языков, поэт-билингв способен мыслить и продуцировать тексты, соответствующие разным

языковым картинам мира, по-разному расставляя акценты и передавая разные оттенки поэтических смыслов.

ОБРАЗОВАНИЕ КАК ОБРЕТЕНИЕ СВОБОДЫ ДЛЯ НОСИТЕЛЬНИЦ МУСУЛЬМАНСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Скритуцкая В.С.
(Магдебург, Германия)

Опыт преподавания различных языков в различных странах и для людей различной культурной среды даёт много пищи для размышлений, заставляя анализировать и подстраиваться под нужды учеников из «разных миров». Китайский язык для украинских студентов, русский – для студентов из Германии, немецкий – для беженцев из Сирии, Эритрии и Афганистана, многие из которых домохозяйки и многодетные матери, впервые севшие за парту после тридцати, сорока, а то и пятидесяти лет. Такой опыт стал основой данной статьи. Так как 90% студентов, изучающих языки в Украине и Германии, – девушки, интересно посмотреть на современную женственность, феминность и её роль в образовании, а также место образования в становлении феминности.

Рассмотрим разницу в отношении к образованию европейской девушки, в обязательном порядке окончившей 11 классов, от девушки или женщины из Афганистана, которая зачастую видела только домашний быт.

Дженни Нордберг в своей книге «Подпольные девочки Кабула» вскрыла не обсуждаемую в Афганистане тему – девочек, переодетых мальчиками. Это явление наблюдалось в семьях, где рождались одни дочери. Такие поддельные «сыновья» давали семье престиж, лишние «руки» для походов за покупками (ведь девочкам нельзя выходить из дома), защитников сестёр. С наступлением пубертатного возраста мальчик снова становился девочкой, и для каждой из девушек это становилось мощнейшей психологической травмой. Быть мужчиной для них означало свободу – свободу проявлять свои эмоции, свободу общаться с разными людьми и свободу познавать мир. То есть свободу получать образование в любых его проявлениях.

Грег Мортенсон, автор книги «Три чашки чая», посвятил свою жизнь строительству школ в разных регионах Центральной Азии. Со временем это стали школы именно для девочек. Побудительным мотивом для бывшего альпиниста явился энтузиазм, с которым девочки отправлялись на учёбу. Школа для них был синонимом свободы, дверью, за которой открывается мир.

Опыт двух авторов подтверждается на практике в ярком контрасте между подходом, целями и, что немаловажно, эмоциями от уроков европейской учащейся и беженки из мусульманской страны. Девушка, которая чувствует себя среди книг словно рыба в воде, не видит в учёбе ничего такого, что могло бы вызвать бурю эмоций. Иногда это даже обременительная обязанность, от которой как раз таки хочется освободиться. Преподавание языка в европейском ВУЗе – это хоть и зачастую увлекательный и весёлый, но всё же академический процесс. Тогда как в кругу домохозяйек учёба окрашивается бурей эмоций, здесь важны постоянные поощрения, фиксация маленьких побед. Преодоление языкового барьера – это расширение границ для женщины, оказавшейся в такой чуждой для себя среде. И это в первую очередь ощущение свободы и собственной значимости.

Литература

1. Мортенсон, Грег. Три чашки чая. Г. Мортенсон, Д.О. Релин. Москва: Эксмо, 2006.
2. Нордберг, Дженни. Подпольные девочки Кабула. Москва: Эксмо, 2016.

VALUE ORIENTATIONS OF ART THROUGH THE LENS OF SOCIAL, POLITICAL, HISTORICAL ASPECTS IN THE PROCESS OF EDUCATION

Soloshenko-Zadniprovska N.K. (Kharkiv)

The importance of human to self and society as a whole is determined, first of all, by the degree of formation of his spiritual and moral value orientations. The problems of modern society have resulted in a significant deformation of the deepest moral foundations of the spiritual world of man. Radical changes in the political, economic and spiritual spheres have led to radical changes in psychology, value orientations and actions of people. What man will become and what life position in relation to the environment will take depends to a large extent on modern education. National cultural education is entrusted with the task of preserving and developing national identity, as well as confronting the aggressive influence of the information environment, which destroys the national mentality of the people. Ensuring the historical continuity of generations, preserving, disseminating and developing national culture is a priority task of modern education. The educational process should include not only modern scientific information, but also personal developing knowledge and skills, a system of spiritual and moral feelings, emotional and value attitude of the person towards the world, himself and others. The technique of art development should be

based on the subject-subject paradigm of modern education, the key idea of which is to create models of educational and educational character, which actualize the need of each person for infinite self-improvement. It is hampered by a number of theoretical, methodological and social problems: insufficient development of programs and methodological recommendations to them, weak study of theory, history, pedagogical functions of art, not prepared material basis for full educational process.

Literature

1. Ашиток Н.І. Морально-ціннісний потенціал мовної картини світу в освітньому аспекті. *Людинознавчі студії*: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка. Дрогобиць: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2010. Випуск 21. Педагогіка. С. 76–86.
2. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества / сост. С.Г. Бочаров; текст подгот. Г.С. Бернштейн и Л.В. Дерюгина. М.: Искусство, 1979. 424 с.
4. Боришевський М.Й. Духовні цінності в становленні особистості громадянина. *Педагогіка і психологія*. 1997. № 1. С. 144–150.
5. Максимова О.А. Дифференциация ценностных ориентаций студентов. *Вопросы психологии*. 1999. № 6. С. 132–138.
6. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. К.: Либідь, 2003. 376 с.

ИМЕНИТЕЛЬНЫЙ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ В РУССКИХ ПОВЕСТЯХ Т.Г. ШЕВЧЕНКО

Стаканкова Т.П. (Харьков)

Т.Г. Шевченко написал около двадцати повестей на русском языке, но до нас дошли только девять. В текстах этих повестей воплощено мировидение представителя украинского народа, обусловленное его менталитетом. Язык русских повестей Т.Г. Шевченко отличается многообразием структурных типов синтаксических построений. Используя определенный набор языковых средств, своеобразно излагая мысли, писатель раскрывает себя как языковая личность.

В русских повестях писателя обращает на себя внимание активное использование именительного представления: *Прекрасная умильная картина! А подойдите вы к этой картине поближе, всмотритесь в нее повнимательнее – и вы увидите на ее светлом розовом фоне такие пятна, что невольно отворотитесь и на унылые мелодические песни этих прекрасных жниц вы горько улыбнетесь и закроете уши!* («Наймичка»). Центром таких

конструкцій являється імя существительное в именительном падеже. Используя такие конструкции, автор стремится вызвать у читателя представление о предмете речи, мысли. Употребляя различные формы глаголов (*подойдите, всмотритесь, увидите, улыбнетесь, закроете*), автор побуждает читателя остановиться, представить картину реальной действительности во всем многообразии.

Именительный представления является экспрессивной конструкцией. Автор использует ее для того, чтобы ввести читателя в философские размышления, приглашает его принять участие в размышлении; употребляет именительный представления при воспоминании о каких-либо событиях. В тексте русских повестей данная конструкция часто выполняет функцию патетического восклицания; выражает значение своеобразного экспрессивного зачина. Т.Г. Шевченко нередко размещает именительный представления таким образом, что он является продолжением предшествующего текста. Это создает особый экспрессивный накал.

ПАРАДИГМАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РАССКАЗА Л. ПЕТРУШЕВСКОЙ «ДАМА С СОБАКАМИ»

Степанченко И.И. (Харьков)

Рассказ основан на пересечении двух координатных полей – временного (т.н. перфектного и плюсквамперфектного) и личностно ориентированного (ДАМА – МУЖ, ДАМА – СОСЛУЖИВЦЫ, ДАМА – ОБИТАТЕЛИ ДОМА ТВОРЧЕСТВА, ДАМА – ДЕТИ, ДАМА – ЖИВОТНЫЕ).

Парадигма, формирующая антитезу ДАМА (ОНА) – МУЖ (ОН), строится на ряде частных противопоставлений: КРУПНЫЙ ДЕЯТЕЛЬ – ЖЕНА КРУПНОГО ДЕЯТЕЛЯ, ДОЧЬ КРУПНОГО ДЕЯТЕЛЯ; ДАМА – БАБА; ЖИЛ ГДЕ-ТО – ПОСЕЛИЛАСЬ В ДОМЕ ТВОРЧЕСТВА. Противопоставления являются определениями соответствующих понятий, которые подкрепляются парадигмой оценки семейных отношений дамы и мужа: БЕЗОБРАЗНЫЙ РОМАН; ЕЕ ЭСКАПАДЫ И СКАНДАЛЫ, ИХ ПОПОЙКИ НА ВЕСЬ МИР; УТЮГИ ЛЕТАЛИ ПО КОМНАТЕ, НО ВСЕ ОСТАЛОСЬ ЦЕЛО, РУКИ И ГОЛОВЫ; СТРАШНО СКАНДАЛИЛИ ПО-АКТЕРСКИ ПРИРОДНО ПОСТАВЛЕННЫМИ ГОЛОСАМИ. Несколько раз повторяющееся слово ДЕЯТЕЛИ приобретает у Петрушевской отрицательно-оценочные характеристики. ДЕЯТЕЛЬ ИСКУССТВ (ОН) и ЖЕНА И ДОЧЬ ДЕЯТЕЛЯ (ОНА) оказываются не только и не столько противопоставленными, сколько сопоставленными.

Схематичность и обобщенность персонажей – своеобразное расширение парадигмы ПРОТИВОЕСТЕСТВЕННОСТЬ ПРОИСХОДЯЩЕГО, которая, как и парадигма ТРАГИЧНОСТЬ, проходит через весь рассказ, объединяя другие парадигмы.

Мотив противоестественности получает развитие и в парадигме быта, ежедневного существования дамы, предшествовавшего попытке суицида: *в учреждении ее едва-едва терпели, яркие одежды, бижутерия, дикая косметика, опоздания, прогулы, обещания проверить то или иное дело с помощью влиятельных знакомых, странная история исчезновения чужих денег в ее комнате, ее начали опасаться всерьез.*

Течение времени от безобразного романа с Ним до смерти изменяет только внешность героини и внешние проявления ее характера (скандалистка – ханжа, старая дева, которая любит только животных и побрякушки – одинокая кончина). Внутреннее единство образа дамы во всех временных планах и со всеми личностно ориентированными связями придает разграничению временных пластов относительный характер. Эксплицитно выраженная авторская оценочная парадигма: *она сама напоминала **трепаное, рваное животное, какое-то гонимое и, несмотря ни на что, ни на какие обеды в столовой, голодное; глубоко раненное животное; ни к чему уже не имела отношения,*** в эту же парадигму входит авторское объяснение любви дамы к животным и побрякушкам: ***они ее не ругали, они любили ее*** в отличие от людей и детей в том числе. Эта парадигма функционально является центральной в рассказе – объяснение того, чего не хватало даме, что превращало ее в гонимое и раненое животное, антагонистически противопоставленное ЕМУ (МУЖУ), СОСЛУЖИВЦАМ, ОБИТАТЕЛЯМ ДОМА ТВОРЧЕСТВА, ДЕТЯМ. Таким образом, все сформированные в тексте антитезы, за исключением отношения дамы к собакам и побрякушкам, которое по существу антитезой не выражено, оказываются однотипными.

Метафорика прямых авторских оценок (*гонимое трепаное, рваное животное, голодное, глубоко раненное животное*) стилистически противостоит разговорности стиля основной части рассказа.

Таким образом, ДАМА предстает в рассказе Петрушевской как образ достаточно странный, противоестественный и явно отрицательный с позиций обывателя, но в то же время противоречивый, трагический с точки зрения авторских оценочных характеристик.

Трагичность образа дамы подкреплена и паратекстуальной связью рассказа с претекстом (с рассказом Чехова «Дама с собачкой»). Перед нами ремейк, что позволяет связать систему парадигм рассказа Петрушевской с парадигматикой чеховского произведения.

THE INTERNAL CONFLICT OF PERSONALITY DURING THE GREAT WAR (ON THE MATERIAL OF LAWRENCE'S SHORT STORIES)

Styrnik N.S. (Dnipro)

The theme of war has often been the subject of artistic rethinking. The years of World War I were no exception, as they were a period of ordeal and intense search for the artists. Among the writers who disapproved the war, «who tried to understand the patterns of development of society by saturating their works with elements of despotism, moral and physical abuse», were D.H. Lawrence as well [2].

The events of the First World War, its consequences and the imprint it left on people's lives were reflected in Lawrence's short stories. He condemned the war, considering it as higher madness and demonstration of lacking humanity. Lawrence's protagonists «often use physical violence» [1, p. 99]. The Vivid examples of that are the writer's short stories in his first collection «The Prussian Officer» (1913) and «The Thorn in the Flesh» (1914). These stories clearly depict the scenes of physical and moral violence. The short stories are about the military men, their service, the cruel and disrespectful treatment of the senior to their subordinates. Lawrence conveyed the reader the horror of the inhuman treatment of officers towards the soldiers. Using figurative language, Lawrence portrays a young man in «The Prussian Officer» who courageously bear the pain, beatings and bullying that go on until he throttles his captain and dies in agony of emotional and psychological tension.

Cruelty, acts of violence, aggressive behavior, crippling destinies, alienation of characters are clearly presented in the writer's stories. Furthermore, like his contemporaries, portraying human harshness, moral and physical abuse in his works, deeply penetrating the inner world of his protagonists, Lawrence demonstrated to the reader all the tragedy, pain, suffering and mental psychodrama of the protagonists, the cause of which was World War I.

Література

1. Фостер Т. Искусство чтения. Как понимать книги / Пер. с англ. Марии Сухотиной. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2015. 301 с.
2. Чернова И., Сергеев В.А. Мотив жестокости в немецкой литературе (на примере цикла сказок В. Гауффа «Караван» 1825 г.). URL: <http://old.kpfu.ru/fil/kn2/index.php?sod=43> (дата звернення: 21.12.19).

СИНГАПУРСКО-АМЕРИКАНСКИЙ БЕСТСЕЛЛЕР: ЧТО ДАЛЬШЕ?

Стулов Ю.В. (Минск)

Произведения выходцев из Китая и китайской диаспоры начинают занимать все большее место в американской литературе. Огромная популярность трилогии давно обосновавшегося в США писателя из Сингапура Кевина Квана о «безумных» азиатах заставляет задуматься над тем, что могло привлечь читателя (а теперь уже и зрителя фильмов, снятых и снимающихся по этим романам) во всем мире.

Трилогия Квана резко отличается от привычной литературы американских китайцев. Писатель обращается к изображению высшего слоя китайской диаспоры, которая играет огромную роль в современном мире. Действие романов перемещается по всей Юго-Восточной Азии и странам т.н. «первого мира», а конфликт закладывается между разными поколениями из стран, населенных китайцами, и молодыми сингапурцами или китайцами, получившими образование в лучших университетах США, Англии, Канады, Австралии. Кван показывает, как отличаются китайцы в разных регионах по своим культурным предпочтениям, унаследованным ценностям, обычаям, традициям в зависимости от истории, колониального прошлого, борьбы колониальных держав, событий на этнической родине. Он высказывается и по поводу противостояния британской и американской культур, которые проявляются в жизни высшего света в бывших британских колониях, затрагивая даже выбор варианта английского языка. Многочисленные персонажи романа – люди высшего общества, миллиардеры, их семьи, но мир их интересов ограничивается накоплением все новых богатств, сплетнями, интригами, бесконечными вояжами с одного конца света в другой за сверхдорогой одеждой, едой и т.п.

Избрав форму романа для легкого чтения, т.е. бестселлера, Кван апеллирует к широкой читательской аудитории, создавая свою историю Золушки, которая проникает в закрытый для обычных людей мир, где живут по другим принципам.

ВІДОБРАЖЕННЯ РОЗЛУКИ З УКРАЇНОЮ У ПІСЕННІЙ ТВОРЧОСТІ

Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. (Харків)

Прояви відображення розлуки з рідною землею у піснях в історичній площині є маркерними для характеристики національної самоідентифікації. Події останніх років в Україні стали для багатьох українців каталізатором актуалізації елементів самоідентифікації та вибору відповідних змін у поведінці та способі мислення.

Для повноти розуміння такого взаємозв'язку нами виявлено та систематизовано відображення різних типів відокремлення від України в пісенній та літературній спадщині, а також відповідні прояви особистого ставлення до означеної проблеми.

Відображення даної проблематики знаходить місце частіше у пісенній творчості, оскільки стан розлуки з рідною землею проявляється у вигляді туги. Тугу історична пісенна традиція українців передає шляхом створення дум та балад.

Розлука з Україною у піснях віддзеркалює наступні зміни у житті: робота або військові операції за кордоном, колонізація земель, вимушена міграція, шлюбна еміграція, геополітичні зміни, полон, асиміляція у полоні. Є ще один тип відокремлення від України – вимушена втрата рідної мови на власній Батьківщині, що підкреслюється рядками пісні «Тешуть явір»: «Козак умер, умерла його мова...».

Деякі пісні містять інструкції слухачеві. Варіант пісні «Побратався сокіл...» [1] містить прохання: «*Навчи ж моїх діток / Високо літати, / На чужині щастя / Навчи не шукати*». Стан розлуки з Україною потребує «євшан-зілля» – вербальних символів єднання з Україною у піснях: калина, Дніпро, лани, кінь, хустинка, білявко-хатино, жито, ластівка, пшеничний колос, християнська віра, прапор.

Результати дослідження є важливими для створення нових основ виявлення й аналізу елементів самоідентифікації у народній творчості взагалі та для уточнення ключових моментів самоідентифікації саме українця.

Література

1. Трегубов Д.Г., Трегубова І.М. Розгляд проблеми розлуки козака з Україною в народних піснях. *Всеукраїнська наукова конференція «Література й історія»*. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. С. 150–151.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Трегубова І.М., Трегубов Д.Г. (Харків)

На теперішній час розширено практику інклюзивного виховання в дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах дітей, що потребують корекції фізичного або розумового розвитку. З різних обставин діти залучаються до освітнього процесу з різним ступенем готовності: фізичним, психологічним, освітнім. У широкому розумінні інклюзивна освіта – це позитивне

врахування відмінностей учня у виховному процесі шляхом індивідуального (за загальним освітнім планом) й індивідуалізованого (за окремим освітнім планом) підходів.

За власним досвідом, більшість дітей старшого дошкільного віку потребує означених заходів, оскільки до певних вад особистості додаються: розбіжність у розвитку, сприйняття світу правою чи лівою півкулею, нездатність до організованих дій, малий час акцентованої уваги, гіперактивність, неконтрольовані рухи та поведінка, емоційність щодо невдач. Тому важливими елементами розвитку дитини є: робота у групах, розвиток дрібної моторики руки, психогімнастичні вправи, ігрова форма завдань, виконання вправ на доступному рівні, «відкритий альбом» для власних справ, інтеграція письмових й логічних вправ з творчими завданнями, використання логопедичних, кінезіологічних вправ, тактильних відчуттів, театралізації, що компенсує наявність вад розвитку (мовленнєвих, розумових, психологічних, моторики) [1].

У разі виховання у загальній групі дітей з особливими потребами, які мають дезадаптовану поведінку, виникають проблеми навіть за наявності спеціальної особи, що допомагає у навчальному процесі. Діти також по-різному можуть ставитися до такої дитини: лякатися, користуватися нерозумністю, співчувати й допомагати.

Є тенденція оцінювати ефективність роботи гуртків за успіхами вихованців, що заважає інклюзивності позашкільного виховання. На нашу думку важливішим досягненням педагога є не використання таланта, а розвиток прихованих здібностей.

Література

1. Трегубова І.М., Трегубов Д.Г. Підготовка руки дитини дошкільного віку до письма у концепції STEM-освіти. *Альманах науки*. 2019. № 11/2 (32). С. 29–33.

ІДЕНТИЧНІСТЬ СУЧАСНОГО ОДИССЕЯ ЗА РОМАНОМ Е.-Е.ШМІТТА «УЛІСС ІЗ БАГДАДА»

Фенюк Л.Б. (Івано-Франківськ)

Образ Одиссея неодноразово експлуатувався авторами не тільки літературного процесу, але й мистецтва загалом. Сучасна епоха інтенсивно послуговується мистецьким надбанням людства, не відкидає нічого «старого», а навпаки, акцентує свою увагу на тому, що незважаючи на пройдені тисячоліття, технічний розвиток, наукові досягнення проблеми людства залишилися такими ж, однак вона вносить і корективи, змінюючи вектори.

Сучасний Одиссей – це не людина, яка прагне повернутися додому, це людина, яка прагне віднайти свою домівку, це людина, яка окреслює свої кордони не територіально, а зоною свого комфорту. Ерік-Емманюель Шмітт висловлює основну думку «людини без кордонів», людини, яка прагне осягнути світ, відкрити щось нове для себе і, врешті, віднайти себе у цьому світі. Автор інтернаціоналізує персонаж, тим самим відходить від античного героя, який може бути далеким для розуміння і сприйняття читачем. Саад Саад є жителем Іраку і сам про себе говорить: «...*réclamant le statut de réfugié, j'ai dégringolé d'identité en identité, migrant, mendiant, illégal, sans-papiers, sans-droits, sans-travail ; le seul vocable qui me définit désormais est clandestin. Parasite m'épargnerait. Profiteur aussi. Escroc encore plus. Non, clandestin. Je n'appartiens à aucune nation, ni au pays que j'ai fui ni au pays que je désire rejoindre, encore moins aux pays que je traverse. Clandestin. Juste clandestin. Bienvenu nulle part. Étranger partout. Certains jours, j'ai l'impression de devenir étranger à l'espèce humaine...*» [1, с. 10]. Він не ототожнює себе з жодною національністю і навіть подумує над тим, що він чужий людському роду. Такі ідеї близькі сучасній Європі у час міграцій, перенаселення біженцями, втрати національного Я.

Автор недаремно дає нам уточнення, що його герой «from Bagdad», тобто це не той самий Одиссей, вони схожі, їхні долі мають певні спільні точки перетину, однак Саад живе у своєму світі, далекому від Античної Греції, – це сучасний Ірак. Не оминає нашу увагу те, що прийменник «з», а в оригіналі «from» Шмітт пише англійською мовою. Саад Саад саме прибуття до Англії обирає як ціль, можливо), це послугувало такому вибору. Ерік-Емманюель таким чином показує міжнародність висвітленої ним проблеми, її глобальність, масштабність та всеохоплюваність, проблеми непотрібності та відчуженості людини-апатрида, людини без документів, а, отже, як впливає із сучасної міжнародної політики, людини без права на життя, людське існування, а то й взагалі на просто існування.

Отож, Одисей нового часу – це людина-мандрівник, яка не окреслює кордони ні для себе, ні для оточуючих.

Література

1. Schmitt, Eric-Emmanuel. Ulysse from Bagdad / Editions Albin Michel, 2008. 285 p.

ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Черненко А.В. (Харків)

Сьогоднішня українська система освіти пов'язане з переходом до нової освітньої парадигми, в основі якої лежить компетентнісний підхід, який починає реалізацію на всіх рівнях освіти. Концепція компетентнісного підходу в освіті на сучасному етапі реформування освітньої галузі є основою змін, що, у першу чергу, генеруються концепцією «Нова українська школа» [1]. Компетентнісний підхід в Україні є цілком закономірним процесом та відповідає змінам, що відбуваються в освітній галузі. Підготовка майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти повинна відбуватись у рамках компетентнісного підходу на новій концептуальній основі.

Поява новітніх технологій сприяла не тільки зміні подачі, обробки, аналізу та пошуку інформації, оскільки з'явилися альтернативні інформаційні джерела, але й появі професійних технічних компетентностей, таких як інформаційно-цифрова компетентність.

Спираючись на вимоги новітніх реформ, інформаційно-цифрова компетентність дозволяє вирішувати проблеми у різних сферах людської діяльності на основі здатності до пошуку, переробки інформації із застосуванням новітніх технологій. При її реалізації використовуються інтелектуальні здібності, включаючи абстрактне мислення, критичне мислення, рефлексивні процеси.

Зміст Рекомендацій Ради Європи, рекомендації Британської Ради щодо мовної освітньої політики формують нові вимоги до майбутніх учителів іноземних мов щодо забезпечення європейської якості освіти, упровадження новітніх технологій. У зв'язку з цим підвищуються вимоги до навчання майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти. Тому на особливу увагу заслуговує інформаційно-цифрова компетентність майбутніх учителів іноземних мов як ціннісний орієнтир сучасної педагогіки.

Література

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи /

Л. Гриневич та ін.; за заг. ред. М. Грищенка. Київ, 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 10.12.2019).

ПРОБЛЕМА ВПЛИВУ КЛАСОВОГО СУСПІЛЬСТВА В РОМАНІ В. ГОЛДІНГА «ПІРАМІДА»

Шаповал О.Г. (Кам'янець-Подільський)

У творчому доробку В. Голдінга роман «Піраміда» (1967) займає дещо осібне місце, вирізняючись іронічним елементом, підкреслено реалістичною і часом навіть натуралістичною манерою оповіді, відсутністю видимих умовно-символічних прийомів, притаманних іншим його творам.

Гостра критика соціального розшарування англійського суспільства, червоною стрічкою пронизуючи всі романи письменника, знаходить тут своє найповніше відображення. Сюжет «Піраміди», що втілює історію дорослішання юного Олівера, насамперед викликає жанрову аналогію з романом виховання, специфікою якого є зображення шляху духовного становлення героя, його сходження до певного ідеалу. Образом Олівера, створеним у традиціях образів юних Будденброків Т. Манна та Стівена Дедалуса Дж. Джойса, Голдінг робить спробу віднайти міру впливу суспільства на особистість: протагоніст, чутливий і обдарований юнак повинен обирати між раціональним диктатом суспільства та потягом власної творчої натури.

Цікаво прослідкувати еволюцію поглядів письменника на проблему взаємовпливу людини та суспільства від «Володаря мух» до «Піраміди». Існування хлопчиків на острові стало переконливою ілюстрацією ідеї про те, що суспільство є лише віддзеркаленням зла, притаманного природі людини, і доки вона не зрозуміє цієї частини свого внутрішнього «Я», в суспільстві буде продовжувати панувати насильство. У «Піраміді» письменник пропонує не лише погляд на класове суспільство як на результат діяльності людини, а й на людину як на результат діяльності суспільства. Олівер, зростаючи у цинічному та святенницькому світі, хоч і намагається протистояти його забобонам, все ж приходить до усвідомлення своєї спорідненості з ним: він, як всі інші, обирає стабільність піраміди, а не хисткість прихованих бажань. Класова піраміда стає могилою для музики, кохання, і навіть для самих людей.

АКСІОЛОГІЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ЖІНКИ В ХУДОЖНІЙ ТРИЛОГІЇ Н. КОБРИНСЬКОЇ («ДУХ ЧАСУ», «ЗАДЛЯ КУСНИКА ХЛІБА», «ЯДЗЯ І КАТРУСЯ»)

Швець А.І. (Львів)

Феміністична настанова «пробудження жіночого духу через літературу» інспірувала практику художнього ословлення жіночої проблематики в прозі Наталії Кобринської, яка стала вислідом авторських поглядів на психологію жінки, проблеми її духовного світу, суспільного становища, взаємин з чоловіками. Художні твори письменниці – «Задля кусника хліба», «Дух часу» та «Ядзя і Катруся» – об'єднані авторською інтенцією зглибити внутрішні таїни життя жінки та її духовну ідентичність на тлі глибших суспільно-економічних, родинних, матримоніальних питань, органічно злитовуються у тематичний цикл чи свого роду феміністичну трилогію. Сюжети цих текстів імітували життєві історії жінок різних соціальних станів, їхніх інтимних бажань, суспільних прагнень і ціннісних потреб.

Н. Кобринська, по суті, представляє й художньо осмислює ті теми й мотиви, які згодом активніше й розкутіше експлікуватиме жіноча проза зламу віків й початку ХХ сторіччя. Феміністичний наратив письменниці актуалізує в широкому розумінні проблематику аксіологічної ідентичності й духовної екзистенції жінки: гендерної соціалізації, руйнування традиції майнових шлюбів, виборювання індивідуальної свободи жінки, її виходу за межі родинного топосу, відмови від патріархальної субординації, протиставлення чоловічої та жіночої аксіології, уваги до внутрішнього світу й почуттів жінки, фемінної чуттєвості, проблем материнства, краси, щастя, жіночої тілесності.

З іншого боку, феміністична проблематика прози Н. Кобринської виразно продовжувала її публіцистичну риторику й громадянську інтенцію у відстоюванні особистої свободи жінки, її паритетного з чоловіками суспільного позиціонування, гармонійного духовного розвитку й освіти, можливості вільного шлюбного вибору поза межами патріархальних норм чи станових передсудів.

Жіноче письмо Н. Кобринської характеризує особлива поетикальна організація: в основному відсутність лінійної композиції, часова інверсія, прийоми ретроспекції, спогадова нарація, посилена рефлексійність, семантизація і метафоризація почуттєвих феноменів, суб'єктивізація оповіді, психологічна взаємозумовленість часопросторових координат та історії життя жінки, символіка жіночого тіла, одягу, експресії. Усе це свідчило про вироблення власного письменницького стилю в художньому моделюванні жіночої ідентичності, специфічного жіночого наративу, що поставав з власного досвіду, світовідчуття і духовного переживання, надалі

забезпечивши Н. Кобринській чільну письменницьку репрезентацію в жіночому текстотворенні.

«БОГЕМНА РАПСОДІЯ» НА ЧЕСТЬ СВОБОДИ В ОДНОЙМЕННОМУ РОМАНІ ОЛЕСЯ УЛЬЯНЕНКА

Штейнбук Ф.М. (Братислава)

Цьогоріч виповнюється десять років, як пішов із життя один із найталановитіших та найбільш контроверсійних сучасних українських письменників – Олесь Ульяненко. Проте його творчість і за життя не отримувала належної професійної рецепції остільки, оскільки з багатьох об'єктивних та суб'єктивних причин літературознавці та критики послуговувалися якщо не хибною, то принаймні не надто продуктивною фаховою методологією. Внаслідок цього творчість митця залишилася або непрочитаною взагалі, або прочитаною у більш ніж сумнівний спосіб.

Отже, мета пропонованої доповіді полягає у тому, аби на прикладі одного із найбільш суперечливих романів митця «Богемна рапсодія» запропонувати альтернативний варіант теоретико-літературного аналізу, ґрунтованого на засадах тілесно-міметичного методу розгляду художніх творів.

Натомість завдяки застосованій методології було з'ясовано, що, зокрема, можна донесхочу переконувати себе у тому, що померти може будь-хто, але тільки не ти: наприклад, сусід з подвір'я, Клоц чи навіть циган із «сопілкою», – проте це у жоден спосіб нічого не змінить через незаперечну істину, за якою єдиним та незаперечним джерелом своєї смерті є ти, тільки ти і ніхто, крім тебе.

І, таким чином, це дозволило дійти висновку, за яким роман Олеся Ульяненка відповідає своїй назві тільки за умови, що «богемна рапсодія» розуміється як епічна пісня про смерть, яку формально співають представники богеми, а по суті – ті, хто намагається вільно послуговуватися своїм життям і своєю смертю.

Або за умови, якщо ця назва розуміється як епічна пісня про хоча б гіпотетичне досягнення свободи через творчість як єдиний спосіб на подолання смерті і через смерть як остаточний засіб жаданого звільнення від обов'язку та необхідності, що наполегливо та безапеляційно диктується життям.

ОБРАЗ ЄРУСАЛИМУ В ЧАСОВО-ПРОСТОРОВІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ РОМАНУ АМОСА ОЗА «ДО САМОЇ СМЕРТІ»

Шулик П.Л. (Кам'янець-Подільський)

У наукових розвідках, присвячених творчості ізраїльського письменника Амоса Оза, на периферії інтересів дослідників залишаються проблеми часопростору роману «До самої смерті». Але саме дослідження цих проблем дозволяє розширити уявлення про художній хронотоп, основу якого у творі становить екзистенційне світосприйняття, зумовлене національною своєрідністю. Одна з найтрагічніших сторінок єврейської історії (хрестові походи) постає у творі єврейського письменника через сприйняття хрестоносців, у якому складається загальна модель твору – своєрідне поєднання хронотопу зовнішнього життя, внутрішнього світу героїв та простору «космічної» вічності. Послугуючись класифікацією П.Х. Торопа, у цій моделі можна виділити три рівня хронотопу: топографічний, психологічний та метафізичний.

Єрусалим стає у романі тим словом, що об'єднує всі рівні сюжету і самосвідомості, тобто метафізичним хронотопом. Образ Єрусалиму як простір «космічної» вічності виконує у романі функцію основного стрижня, що робить можливим взаємодію різних часово-просторових відносин: **минулих**, що визначили дії хрестоносців; **теперішніх**, спрямованих на досягнення мети, але не спроможних забезпечити її досягнення; **майбутніх**, омріяних і не здійснених, ефемерних. Символічний хронотоп Єрусалиму постає на рівні внутрішніх хронотопів героїв і стає межею у граничній екзистенційній ситуації.

Завдяки поліхронотопності роману, письменник реалізує своє розуміння зображуваної доби. Універсальні категорії – абсурд, трагедія, смерть, провина, надія – накладаються на традиційне єврейське світосприйняття, у якому життя у вигнанні – абсурд, смерть – і спасіння, і покарання, і випробування одночасно, а якщо провина, то тільки перед Всевишнім і як відчуття гріха, а якщо надія, то в житті за заповідями і на своїй землі.

ПСИХОДРАМА ІНДИВІДА З ПЕРСПЕКТИВИ ЗОБРАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КАРТИНИ СВІТУ В МАКЕДОНСЬКОМУ РОМАНІ ІГОРЯ СТАНОЙОСКОГО «ПЕРШИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ ДЕНЬ МОЄЇ ДОНЬКИ»

Ямінська Г.І. (Краків)

Зображення української картини світу на основі аналізу психодрами головного героя через призму македонського письменства та македонського світосприйняття. Проведення паралелей між македонським та українським баченням світу та їх взаємодія в часопросторовому вимірі. Наведення відмінностей між зображуваними українськими реаліями, які формують мовну картину світу народу, та концепцією егоцентризму літературного героя. Висвітлення проблематики перекладу на українську мову українських реалій, які в романі зображені за допомогою македонської мови та македонського світобачення. Проведення паралелі між літературами і культурами в діяхронічному, стилістичному і тематичному аспектах.

Доведення на прикладі розкриття внутрішньої драми індивіда, що мовна картина світу – це результат духовної активності людини, втілений у словесні засоби її мови; це сукупність уявлень про світ, що містяться у значеннях слів і фразеологізмів; це словесні вираження семантики відповідної мови; прагматичні чинники комунікації.

Аналіз роману відбувається не лише з точки зору літературознавства, а й мовознавства. За допомогою аналізу лексики та мовних конструкцій в компаративістичному аспекті виділяється таке явище, як взаємопроникнення мов не лише у літературному тексті, а й у побудові характерів героїв. У кінцевому етапі передбачається цілісне представлення мовної картини світу українців через призму македонського ментального сприйняття літературного твору.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Алсултан Маргарита – магістр мистецтв, викладач кафедри англійської мови коледжу освіти та мов Лівано-Французького університету (Ербіл, Ірак);

Аль-Сулейман Місбах Махмуд – доктор наук, голова кафедри англійської мови коледжу освіти та мов Лівано-Французького університету (Ербіл, Ірак);

Анісімова Ніна Павлівна – доктор філологічних наук, професор кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства Бердянського державного педагогічного університету;

Атаманчук Вікторія Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу організації наукових досліджень Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова;

Бакумкіна Марина Олександрівна – аспірантка кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Божко Юлія Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Бокшань Галина Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Херсонського державного аграрного університету;

Борисенко Марія Валеріївна – аспірантка Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Вакуленко Карина Романівна – аспірантка кафедри української і зарубіжної літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Ведернікова Тетяна Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Внукова Катерина Валеріївна – аспірантка кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, старший викладач кафедри іноземних мов Національного фармацевтичного університету;

Голобородько Юрій Костянтинович – аспірант кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Голобородько Ярослав Юрійович – доктор філологічних наук, професор кафедри української філології Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Голубішко Ірина Юріївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Голубнича Людмила Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри іноземних мов № 3 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Гончарова Ольга Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Гулевич Олена Віталіївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу та міжкультурної комунікації УО «Гродненський державний університет ім. Я. Купали»;

Гуліч Олена Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Гусев Віктор Андрійович – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Девдюк Іванна Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри світової літератури і порівняльного літературознавства ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Дорожко Анастасія Олександрівна – методист Національного фармацевтичного університету;

Дудолодова Альона Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Дудолодова Ольга Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна;

Журенко Марина Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Льїницька Ольга Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Кайдаш Карина Віталіївна – аспірантка кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Казачінер Олена Семенівна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Качак Тетяна Богданівна – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри фахових методик і технологій початкової освіти педагогічного факультету ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Кеба Олександр Володимирович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Коврига Юлія Володимирівна – викладач кафедри мовних дисциплін Харківського національного аграрного університету ім. В.В.Докучаєва, аспірантка кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Козій Ольга Борисівна – кандидат філологічних наук, доцент Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Козлик Ігор Володимирович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури і порівняльного літературознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Козлова Алла Григорівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Козорог Оксана Василівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання філологічних дисциплін у початковій школі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Комар Олег Станіславович – доктор педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Комаров Сергій Анатолійович – доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Косович Ольга Василівна – доктор філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри романо-германської філології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Костікова Ілона Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Кохан Роксоляна Андріївна – кандидат філологічних наук, асистент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка;

Кравченко Оксана Олексіївна – доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Криворучко Світлана Костянтинівна – доктор філологічних наук, професор кафедри світової літератури, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Куба Лубна Маркус – асистент професора кафедри англійської мови коледжу освіти та мов Лівано-Французького університету (Ербіл, Ірак);

Кузнецова Олена Сергіївна – аспірантка кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Куницька Ірина Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії світової літератури імені проф. В.І. Фесенко Київського національного лінгвістичного університету;

Кушнір Ірина Богданівна – кандидат філологічних наук, доцент Львівського національного університету імені Івана Франка;

Линченко Наталія Юріївна – старший викладач кафедри української та іноземної мов Харківської державної академії фізичної культури;

Лісевич Вероніка Вікторівна – аспірантка кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Літвін Сергій Миколайович – аспірант кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Маєвська Йоанна – аспірантка кафедра україністики Інституту Східнослов'янської філології Ягеллонського Університету (Краків, Польща);

Мартиненко Богдан Володимирович – аспірант кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Марченко Тетяна Михайлівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри світової літератури, заступник директора з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Мацевко-Бекерська Лідія Василівна – доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри світової літератури Львівського національного університету імені Івана Франка;

Моклиця Марія Василівна – доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Молоченко Інна Анатоліївна – аспірантка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Москвич Юлія Василівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології та перекладу ПРАТ ВНЗ Міжрегіональна академія управління персоналом;

Ольховська Алла Сергіївна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Павленко Юлія Юхимівна – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії світової літератури імені професора Валентини Іванівни Фесенко КНЛУ;

Павлюк Христина Богданівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили;

Панаріна Ірина Михайлівна – викладач кафедри англійської фонетики і граматики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Паульс Вікторія Олександрівна – аспірантка кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Погорелова Наталія Іванівна – аспірантка кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Піддубна Юлія Анатоліївна – викладач кафедри романської філології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Поденко Олена Юріївна – аспірантка кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Приходько Віра Семенівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури;

Прушковська Ірина Віталіївна – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри іноземних мов Інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка;

Разуменко Ірина Василівна – кандидат філологічних наук, професор кафедри світової літератури, завідувач відділу аспірантури та докторантури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Румянцева-Лахтіна Оксана Олександрівна – аспірантка кафедри української і світової літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова ХНПУ ім. Г.С. Сковороди;

Сапна Микола Миколайович – доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри соціології та психології Харківського національного університету внутрішніх справ;

Семенова Людмила Валентинівна – старший викладач кафедри іноземних мов Національного фармацевтичного університету, аспірантка кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Сергєєва Ірина Сергіївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології КЗ Харківська гуманітарно-педагогічна академія Харківської обласної ради;

Силаєв Олександр Сергійович – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Ситникова Юлія Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вищої математики Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова;

Сідак Людмила Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Сікора Валерія Валеріївна – аспірантка кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г.С.Сковороди;

Скляр Ірина Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Скоробогатова Олена Олександрівна – доктор філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Скритицька Валерія Сергіївна – викладач гуманітарного факультету центру іноземних мов Університету Отто фон Герике (Магдебург, Німеччина);

Солошенко-Задніпровська Наталія Костянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Стаканкова Тамара Петрівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Степанченко Іван Іванович – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри слов'янських мов Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Стирнік Наталія Сергіївна – старший викладач кафедри іноземних мов для гуманітарних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Стрелець Костянтин Володимирович – аспірант кафедри світової літератури Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Стулов Юрій Вікторович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри зарубіжної літератури Мінського державного лінгвістичного університету (Білорусь);

Трегубов Дмитро Георгійович – кандидат технічних наук, доцент кафедри спеціальної хімії та хімічної технології Національного університету цивільного захисту України;

Трегубова Ірина Михайлівна – керівник гуртка-методист КЗ «Центр дитячої та юнацької творчості міста Харкова №1 Харківської міської ради»;

Фенюк Леся Богданівна – аспірантка ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Черненко Анастасія Володимирівна – аспірантка кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

Шаповал Ольга Григорівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Швець Алла Іванівна – доктор філологічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Інституту Івана Франка Національної академії наук України;

Штейнбук Фелікс Маратович – доктор філологічних наук, професор кафедри русистики і східноєвропейських студій філософського факультету Університету Коменського (Братислава, Словачія);

Шулик Поліна Львівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Ямінська Ганна Ігорівна – аспірантка кафедра болгарської та македонської філології Інституту слов'янської філології Ягеллонського університету (Краків, Польща).

Наукове видання

**«ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ В МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ –
ІНДИВІД І СОЦІАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ»**

Програма і тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції
з міжнародною участю
(9 квітня 2020 року)

Українською, російською та англійською мовами

Тези друкуються в авторській редакції

Відповідальний за випуск: д.ф.н., проф. С.К. Криворучко

Художня обкладинка – С.К. Криворучко, Т.М. Тихоненко

Ком'ютерна верстка – О.О. Атанова, Л.О. Корнієнко

**Відповідальність за стиль і дотримання вимог академічної доброчесності
несуть автори; перевірено на антиплагіат: показник унікальності 94,05%**

Підписано до друку 11.03.2020.

Ум. друк. арк. 6,77.